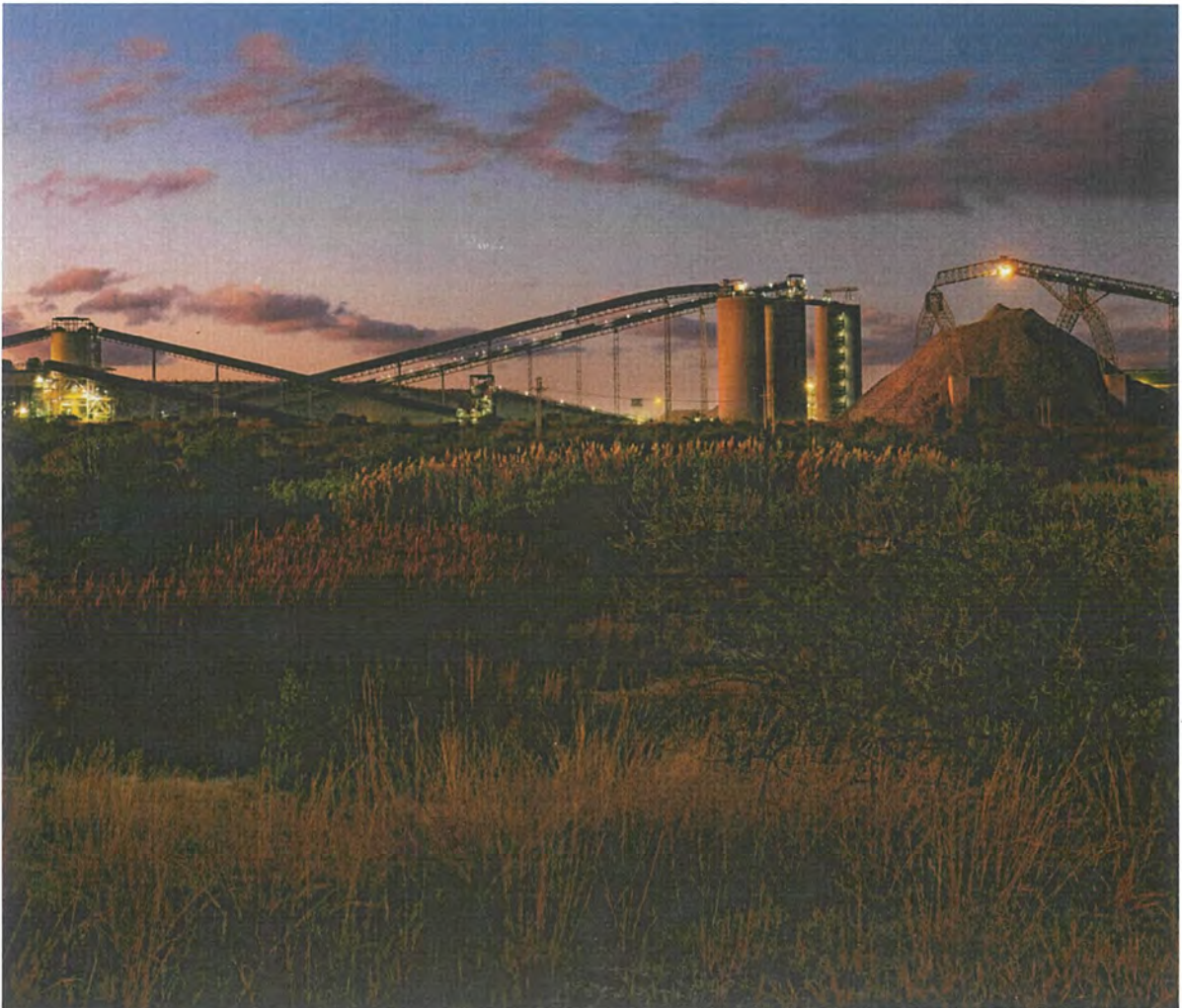

Moepo wa Mogalakwena

Leano la leago le bašomi

2026-2030

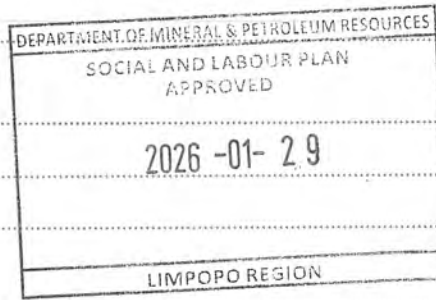
Re epolla boleng bja go kaonafatša lefase la rena.

Dikantoro

Dintlhana tša diswantšho le ditafola.....	6
Dikgopolo tše khutšo yeo e ngwadilwego ka ditlhaka tša mathomo	8
Klosari.....	10
1 Matseno (Molawana 46 (a))	15
1.1 Tshedimošo ka khamphani.....	15
1.2 Lefelo la Moepo wa Mogalakwena	16
1.3 Bengkgwebo	17
1.4 Dipalopalo tša badiri ba Moepo wa Mogalakwena.....	17
1.4.1 Setšhaba seo e lego monggae	17
1.4.2 Mafelo a metseselegae ao go ona go tšwago bašomi	17
1.4.3 Bašomi ba moepo	17
1.5 Dipalopalo tša profense.....	18
2 Lenaneo la tlihabollo ya merero ya bašomi (HRD) (Molawana 46 (b)).....	19
2.1 Lenaneo la HRD.....	19
2.2 Peakanyo ya HRD	19
2.3 Go latela melao ya tlihabollo ya makgoni.....	21
2.4 Thuto e rerišitšwego: AET (setšhaba).....	25
2.4.1 Thuto ya godimo yeo e okeditšwego	25
2.4.2 Leano la go tsenya AET tšhweng	26
2.4.3 Peakanyo ya motheo le bokgoni	26
2.4.4 Papadi le go ingwadiša	26
2.5 Thuto ya motheo ya kgwebo.....	27
2.5.1 Thuto ya motheo (meepo, boentšineere, tshepedišo).....	27
2.6 Leano la tselaphetogo ya mešomo (Molao wa Taolo 46 (b) (ii))	29
2.6.1 Leano le phagamego la tselaphetogo ya mešomo	29
2.7 Leano la tselaphetogo ya taolo le boetapele.....	32

2.8	Dipasari (tša ka gare – thušo ya tša thuto)	32
2.9	Dilenašipi.....	33
2.9.1	Dinepo tša dilenašipi.....	34
2.9.2	Leano la phethagatšo ya dilenašipi.....	36
2.10	Mananeo a mangwe a tlabollo ya bokgoni	36
2.11	Dipasari (tša ka ntle).....	37
2.12	Lenaneo la tlabollo ya baithuti ba digiri.....	38
2.13	Ditlamo tša tiro.....	39
2.14	Bokgoni bjo bo ka išwago gohle	40
2.15	Leano la boeletši (Molao wa Taolo 46 (b) (iii))	41
2.16	Kakaretšo ya dithago le maiteko a ditšhelete tša tlabollo ya mešomo ya batho	42
2.17	Tekatekano ya mešomo.....	43
2.17.1	Dithago tša tekatekano ya mešomo, badiri ba ka mehla	43
2.17.2	Profayela ya badiri go ya ka maemo a mešomo le tekanyo ya Patterson	44
2.17.3	Dithago tša tekatekano ya mešomo (badiri ba ka mehla).....	45
2.17.4	Maikemišetšo a leano la tekatekano ya mešomo.....	46
2.17.5	Leano la ditiro la dithago tša tekatekano ya mešomo	46
3	Tlabollo ya ikonomi ya selegae (Molao wa Taolo 46 (c)).....	47
3.1	Kakaretšo ya tshepetšo ya Valterra Platinum.....	47
3.2	Tshekatsheko ya selete ya desktop.....	50
3.2.1	Seemotikologo sa Profense ya Limpopo.....	50
3.2.2	Tebelelokakaretšo ya leago le ikonomi ya Mmasepala wa Selegae wa Mogalakwena (MLM) (Molawana 46 (c) (i))	58
3.2.3	Dintlo le maemo a bophelo	63
3.2.4	Phatlalatšo ya ditirelo	64
3.3	Mešongwana ya ikonomi (Molawana 46 (c) (ii)).....	70
3.4	Ditlamorago tše mpe tša ditiro tša meepo	70
3.5	Diprojeke tša peakanyo ya motheo le go fedisa bosenyi bja lehumo (Molao wa Taolo 46 (c) (iv)) .	72
3.6	Mokgwa wa go bapiša tlabollo ya ikonomi ya selegae	75
3.7	Kgokagano le batheeletši.....	77
3.8	Leano la tshwarelelo	79
3.9	Diprojeke tša tlabollo ya ikonomi ya selegae	80

3.10	Dileano tša diprojeke	81
3.11	Dintlo le maemo a lephelo (Molawana 46 (d)).....	81
3.12	Tlhabollo ya Go Reka ka go akaretša, Dikgwebo le Baabi (Molawana 46 (c) (vi))	92
3.12.1	Motheo wa leano	92
3.12.2	Maikemišetšo a theko yeo e akaretšago dithoto le ditirelo tša meepo.....	93
3.12.3	Dithago tša dithoto le ditirelo tša meepo.....	94
3.12.4	Leano la go tsenya tšhweng	95
4	Go fokotša mešomo le go phšhatlega ga mešomo (Molao wa Taolo 46 (e)).....	97
4.1	Tlhamo ya Foramo ya Ka Moso	97
4.1.1	Sebopego sa diforamo tša ka moso.....	97
4.1.2	Dinepokgolo tša Foramo ya Ka Moso ya Moepo	98
4.2	Mekgwa ya go boloka mešomo, go tla ka ditharollo tše dingwe le ditshepedišo bakeng sa go hlola polokego ya mešomo fao tobo ya mešomo e sa efogegego	99
4.3	Taolo ya go phšhatlega ga mešomo (go ya ka Karolo 52 (1) ya Molao wa Tlhabollo ya Diminerale le Petroliamo le Karolo 189 ya Molao wa Dintla tša Mešomo)	100
4.4	Mekgwa ya go okobatša seabe sa leago le ikonomi go batho, ditikologo le diikonomi fao phokotšo ya bašomi goba go tswalelwa ga lefelo la mošomo go sa efogegego	101
4.4.1	Thobamatswalo (Khanseling).....	101
4.4.2	Mananeo ao a tlogo tsenywa tšhweng.....	102
4.5	Dileano tša ditiro	102
5	Peakanyo ya ditšhelete (Molao wa Taolo 46)).....	103
6	Tshepišo (Molawana 46 (f))	104

Diswantšho le dithalwa

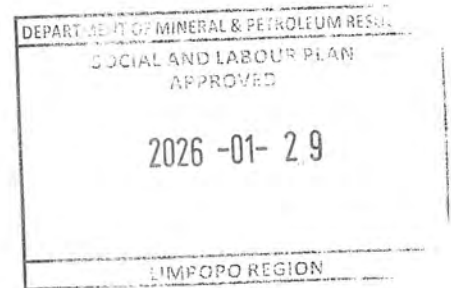
Seswantšho sa 1	Lefelo la Moepo wa Mogalakwena	16
Tafola 1	Mafelo ao a romago bašomi	18
Seswantšho sa 2	Leano la tlhabollo ya badiri	21
Tafola 2	Palo le maemo a thuto a badiri bohle ba Moepo wa Mogalakwena go ya ka Foromo Q.....	23
Tafola 3	Palo le maemo a thuto a badiri bohle ba dikonteraka tša Moepo wa Mogalakwena go ya ka Foromo Q.....	24
	Bokgatho bjo bo thatafalago go tlatša	25
Tafola 4	AET (setšhaba sa nako e tletšego).....	26
Tafola 5	AET thuto ya godimo le tlhabollo.....	26
Tafola 6	Bokgoni bja motheo – boentšineere le meepo.....	28
Tafola 7	Bokgoni bja motheo – ditirelo tša thekgo	29
Tafola 8	Bokgoni bja motheo – tshepedišo	29
Tafola 9	Tselaphetogo ya mešomo ya boentšineere	30
Tafola 10	Tselaphetogo ya mešomo ya HRD.....	31
Tafola 11	Tselaphetogo ya mešomo ya ditirelo.....	31
Tafola 12	Tselaphetogo ya mešomo ya didirišwa tša diminerale le meepo	32
Tafola 13	Tselaphetogo ya mešomo ya polokego	32
Tafola 14	Tselaphetogo ya mešomo ya tshepedišo	33
Tafola 15	Lenaneo la taolo le boetapele.....	34
Tafola 16	Dipasari tša ka gare.....	35
Tafola 17	Dithuto tša tiro tša boentšineere (tša ka ntle).....	36
Tafola 18	Dithuto tša tiro tša boentšineere (tša ka gare)	36
Tafola 19	Karete ya meepo ya trackless.....	37
Tafola 20	Tshepedišo Academy.....	37
Tafola 21	Dipasari ka ntle	38
Tafola 22	Lenaneo la tlhabollo ya baithuti ba digiri	39
Tafola 23	Diinthenšipi.....	40
Tafola 24	Dithago tša bokgoni bjo bo ka išwago gohle.....	41
Tafola 25	Leano la boeletši le amanago le HDSA le bong.....	42
Tafola 26	Dithago tša boeletši ka ngwaga.....	42
Tafola 27	Kakaretšo ya HRD	43
Tafola 28	Maikemišetšo a ditšhelete	44
Tafola 29	Badiri ba ka mehla.....	45
Tafola 30	Badiri ba dikonteraka.....	46
Tafola 31	Dithago tša tekatekano ya mešomo ka ngwaga	47
Tafola 32	Lefelo la tshepedišo ya Valterra Platinum ka Afrika Borwa.....	48
Seswantšho sa 3	Lefelo la Moepo wa Mogalakwena	49
Seswantšho sa 4	Lefelo la Moepo wa Mogalakwena ka Limpopo.....	49
Seswantšho sa 5	Dintshaba tšeo di lego ka mafelong a ditokelo tša meepo tša Mogalakwena.....	50
Seswantšho sa 6	Didirišwa tša diminerale tša Mogalakwena	51
Tafola 33	Palo ya batho ya Limpopo — peakanyo ya dihlopha	52
Seswantšho sa 7	Palo ya batho ya Limpopo go ya ka mengwaga.....	52
Seswantšho sa 8	Palo ya batho ya Limpopo go ya ka mengwaga ye meholo.....	53
Seswantšho sa 9		
Seswantšho sa 10	Lefelo la tswalo goba kgolego ya baagi.....	54
Seswantšho sa 11	Limpopo — go ya ka polelo ya ka gae.....	54
Tafola 34	Limpopo — profaele ya HIV/AIDS ka 2016	54
Seswantšho sa 13	Limpopo — ditekanyo tša tšhwaetso ya HIV	54

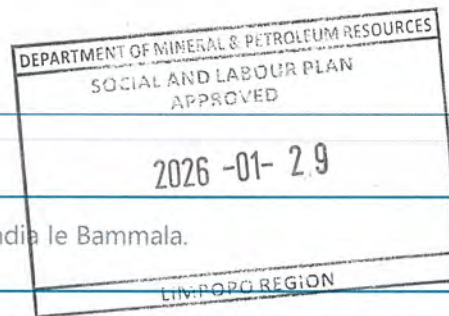
Seswantšho sa 14	Peakanyo ya dikarolo tša ikonomi ya Limpopo.....	56
Tafola 35	Meputso ya malapa ya ngwaga.....	57
Tafola 36	Badiri go ya ka meputso ya ngwaga.....	57
Seswantšho sa 15	Dikarolo tša tikologo tša Limpopo.....	58
Seswantšho sa 16	Kabo ya mengwaga le bong ka MLM.....	60
Tafola 37	Dipalopalo tše bohlokwa tša palo ya batho.....	60
Seswantšho sa 17	Sekolo sa mathomo — go ya ka dipolelo ka MLM.....	60
Tafola 38	Lefelo la tswalo le go huduga ka MLM.....	61
Tafola 39	Palo ya batho (mengwaga ye masomepedi le go feta) go ya ka maemo a godimo a thuto.....	61
Tafola 40	Maemo a godimo kudu a thuto.....	62
Seswantšho sa 18	Maemo a godimo kudu a thuto.....	62
Tafola 41	Maemo a mešomo ka MLM.....	62
Tafola 42	Meputso ya malapa ya ngwaga.....	63
Tafola 43	Palo ya batho ba ba šomišwago ke bogole.....	63
Tafola 44	Dintlo: Melao le ditokisetšo.....	64
Tafola 45	Mehuta ye meholo ya dintlo.....	65
Tafola 46	Phihlelelo ya meetse.....	64
Tafola 47	Mehlare ya meetse le bokgoni.....	64
Tafola 48	Motlakase le dikoloto tša ditirelo.....	66
Tafola 49	Malapa a Mogalakwena ao a nago le dikoloto tša motlakase.....	67
Tafola 50	Tshepetšo ya WWTW.....	67
Tafola 51	Dikgoro tša ditšhila le phihlelelo.....	68
Tafola 52	Ditsela le phihlelelo ya meetse a pula le dikoloto tša ditirelo.....	68
Tafola 53	Tekanyo ya ditsela.....	68
Tafola 54	Phihlelelo ya go tlošwa ga ditšhila.....	70
Tafola 55	Dipakete tša thuso ya bahloki.....	70
Seswantšho sa 19	Ditiro tša meepo Mogalakwena.....	72
Tafola 56	Ditlamorago tše mpe tša Moepo wa Mogalakwena mabapi le tlhabollo ya ikonomi ya selegae (LED).....	73
Tafola 57	Dihlogo tša tlhabollo le dinyakwa tša dintšhaba tša Mogalakwena.....	75
Tafola 58	Tekanyetšo ya dinyakwa tša tlhabollo le dinyakwa tša didirišwa tša tlhabollo.....	75
Seswantšho sa 20	Dintlha tše tlaeletšego tlhabollong ya moralo wa LED wa Valterra Platinum.....	77
Tafola 59	Moralo wa LED wa Valterra Platinum.....	78
Figure 21	Sustainable strategy diagram.....	79
Tafola 60	Kakaretšo ya dikgokagano le batheeletši bakeng sa SLP 3.....	80
Tafola 61	Kakaretšo ya lenaneo la LED.....	82
Tafola 62	Dithago tša dithoto tša meepo go ya ka Mining Charter III.....	92
Tafola 63	Dithago tša ditirelo tša meepo go ya ka Mining Charter III.....	93
Tafola 64	Go latela melao ga foramo ya bokamoso.....	95
Tafola 65	Mekgwa ya go thibela go phšhatlega ga mešomo.....	100
Tafola 66	Taolo ya go fokotša mešomo le go phšhatlega ga mešomo.....	101
Tafola 67	Mekgwa ya go fokotša ditlamorago tša go phšhatlega ga mešomo.....	101
Tafola 68	Dikgetho tša keletšo tšeo di lego gona go badiri.....	102
Tafola 69	Mananeo ao a tlogo tsenywa tšhweng.....	103
Tafola 70	Peakanyo ya ditšhelete ya mengwaga ye tlhano.....	104

Dikhutsofatšo le diakhronimi

AET	Thuto le Tlhahlo ya Batho ba Bagolo
ADC	Senthara ya Tlhabollo ya Valterra Platinum
BBSEE	Matlafatšo yeo e Nabilego ya Leago le Ikonomi
BEE CSI	Matlafatšo ya Bathobaso ka Ikonoming Peeletšo ya
DMPR	Kgwebo ka go tša Leago
DoA	Lefapha la Diminerale le Matla Kgoro ya
DoE	Temo
DoH	Kgoro ya Thuto Kgoro
DSD	ya Maphelo
HBSS	Kgoro ya Tlhabollo ya Leago Sekhwama
HDP	sa Sapositi ya Ntlo
HDSA	Motho yoo a bego a gateletšwe peleng MaAfrika
HRD	Borwa ao a bego a gateletšwe peleng Merero ya
IDC	Tlhabollo ya Bašomi
IDP IPA	Tšhatha ya Tlhabollo ya Motho
LED	Leano la Tlhabollo leo le Kopantšwego umelelano ya
LIBSA	Mokgwatšhom ya Motho ka Noši Tlhabollo ya
MDGs	Ikonomi ya Selegae
MPRDA	Limpopo Business Support Agency Dinepo tša
MQA	Tlhabollo tša Ngwagakete
NGO	Molao wa Tlhabollo ya Didirišwa tša Diminerale le Petroliamo
NPI NQF	Mining Qualifications Authority Mokgatlo
PGMs	woo esego wa Mmušo National
SADC	Productivity Institute Tlhako ya Dithuto
SED	ya Bosetšhaba Sehlopha sa Dimetale tša
SEDA	Platinamo
SMME	Southern African Development Community Tlhabollo
SLP	ya leago le ikonomi
UIF	Small Tlhabollo ya dikgwebo Agency Dikgwebo
WSP	tše Nnyane le tša Magareng Leano la Leago le
	Bašomi
	Sekhwama sa Inšorense ya ge Motho a Feletšwe ke Mošomo Leano la
	Mabokgoni ka Mošomong

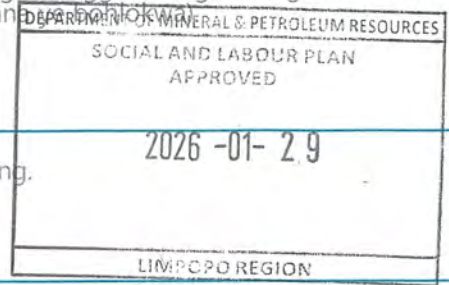

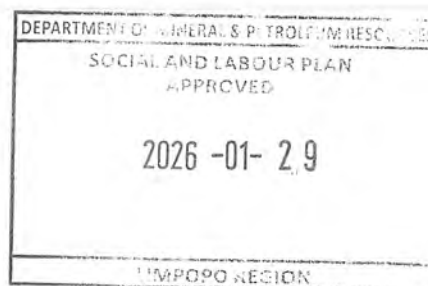

Basadi ba Bathobaso	Basadi ba MaAfrika, ba MaIndia le Bammala.
Matlafatšo yeo e nabilego ya Bathobaso ka tša leago le ikonomi (BBBSEE)	Tharollo, leano, mokgwa goba tiro ya ikonomi yeo e nepilego go: 1. Lokaša ditlamorago tša kgethologanyo ya nakong ye e fetilego le ya gabjale yeo e bego e kgetholla batho ka morafe, bong goba bogole, kudukudu bao ba bego ba gateletšwe peleng ka intasetering ya diminerale le petroliamo, le ka diintasetering tšeo di amanago le yona; le 2. Go fetola diintaseteri tšeo go thuša, go thoma, go nolofatša goba go holegiša go tšwa go: • Kgathotema ya go ba beng goba go ba le mešomo ya gabjale goba ya ka moso meepong, mešomong ya go epa le dikholegong; • Go kgatha tema goba go laola mafelo a mošomo; • Tlhabollo ya mabokgoni a taolo, saense, boentšineere goba bokgoni bja batho bao ba bego ba gateletšwe peleng; • Go tsenya letsogo goba go kgatha tema mananeong a theko ya mafelo a mošomo; le • Tlhabollo yeo e kopantšwego ya leago le ikonomi ya ditšhaba tšeo e lego benggae, mafelo ao go tšwago bašomi ba bantši ba meepong, le mafelo ao a šetšego a fetogile matopa ka baka la ditlamorago tša go epa, ka go šomiša didirišwa ka moka tša batšeakarolo.
Setšhaba	Sehlopha sa batho bao ba nago le dikgahlego goba ditokelo ka lefelong la naga leo maloko a le nago le lona goba a le dirišago ka tumelelano, tlwaelo goba molao.
Mošomi	Mošomi o hlaloswa bjalo ka motho yoo a šomelago thwii, nako ka moka, mong wa tumelelo ya go epa, tokelo ya go tsoma diminerale, tumelelo ya go epa, tumelelo ya tšhomišano ya botejeniki, tokelo ya go hwetša diminerale le tokelo ya go tšweletša; yoo a amogelago moputso go tšwa go mong wa ye nngwe ya ditokelo tšeo di boletšwego ka godimo, go balwa le motho yo a šomelago ka kontraka ya go ikema.
Motho yoo a bego a gateletšwe peleng (HDP)	a. Motho ofe goba ofe, legoro la batho goba setšhaba seo se bego se kgethollwa pele ga ge Molaotheo wa Repabliki ya Afrika Borwa wa 1993 (Molao 200 wa 1993) o thoma go šoma; b. Mokgatlo wo maloko a wona bontši e lego batho bao go boletšwego ka bona karolong (a); c. Setheo sa semolao, ntle le mokgatlo, seo ka sona batho bao go boletšwego ka bona karolong (a) ba nago le taolo ya bontši bja mašeleng goba dikgahlego le matla a diboutu; le d. Ka mo leanong le, HDP e bolela banna ba Bathobaso, Bammala, ba MaIndia mmogo le basadi ka moka (go balwa le basadi ba Bathobašweu).

Leano la Tlhabollo leo le Kopantšwego (IDP)	a. Leano la tlhabollo le taolo ya lefelo la mmasepala bjalo ka ge le hlaloswa ka Molao wa Ditheo tša Mebasepala (Molao 117 wa 1998); le b. Bakeng sa morero wa Leano la Leago le Bašomi (SLP), IDP e akaretša mebasepala ka moka yeo e lego ka setšhabeng seo e lego benggae fao go tšwago bašomi ba moepo ba diperesente tše fetago 10 (teman
Mafelo ao go ona go tšwago bašomi ba meepong	Mafelo ao go ona go tšwago bašomi ba meepong.
Bašomi ba mo gae	Bašomi bao ba thwetšwego e le ba mo gae go tšwa setšhabeng seo e lego benggae.
Mafelo ao go tšwago bašomi ba meepong ba bantši (lebelela gape le mafelo ao go ona go tšwago bašomi ba meepong)	a. Ka lehlakoreng la setšhaba seo e lego monggae, lefelo leo go lona go tšwago bašomi ba meepong ba bantši ke mmasepala woo go ona go thwetšwego bašomi ba go feta 10%; le b. Ka lehlakoreng la mafelo a selegae a ka ntle ga setšhaba seo e lego monggae, lefelo leo go lona go tšwago bašomi ba meepong ke mmasepala woo go ona go thwalwago bašomi ba go feta dipersente tše hlano. Šedi yeo e ikgethilego e fiwa mebasepala yeo ditšhaba tše bjalo di welago ka tlase ga yona ka baka la: a. Tlhago ya go phatlalala ga mafelo a selegae ao go ona go tšwago bašomi ba meepong mmogo le tlhokego ya go bea šedi maitekelong a leano la moepo la tlhabollo ya metšeselegae le mananeo a lona; b. Tlhokego ya go šomela ka gare ga tlhako ya di-IDP tša ditšhaba tše go šomiša ka botlalo maitekelo a moepo; le c. Tlhokego ya go netefatša gore ditšhaba tše di amilwego thwii ke go tswalelwa ga moepo di a beakantšhwa go tlo kgona go lebagana le tiragalo yeo.
Bolaodi	Bašomi ka moka bao ba lego ka maemo a Paterson D, E le F.
Bašomi ba bafaladi	Bašomi ba bafaladi e ra bašomi bao ba tšwago mafelong a selegae ao go ona go tšwago bašomi ba meepong, bao ba dulago ka dihoseteleng goba ka mafelong a mangwe a bodulo ao ba a abetšwego ke moepo, ebile gape bao ba se nago batho bao ba ba hlokomelago ba dulago le bona. Mehuta e meraro ya bafaladi ka SLP: a. Bašomi ba bafaladi ba profense, ke bao ba tšwago mafelong ao a lego ka gare ga profense yeo e lego monggae wa moepo efela a lego ka ntle ga setšhaba seo e lego monggae; b. Bašomi ba bafaladi ba Afrika Borwa ke bašomi bao tšwago Profenseng ye nngwe ya ka Afrika Borwa; le c. Bafaladi ba go tšwa dinageng dišele ke bao ba tšwago dinageng tša baagišani tša maloko a Southern African Development Community (SADC). Ke bona bašomi ba bao ba bitšwago bašomi ba bafaladi ka Molaong wa Didirišwa tša Diminerale le Petroliamo.

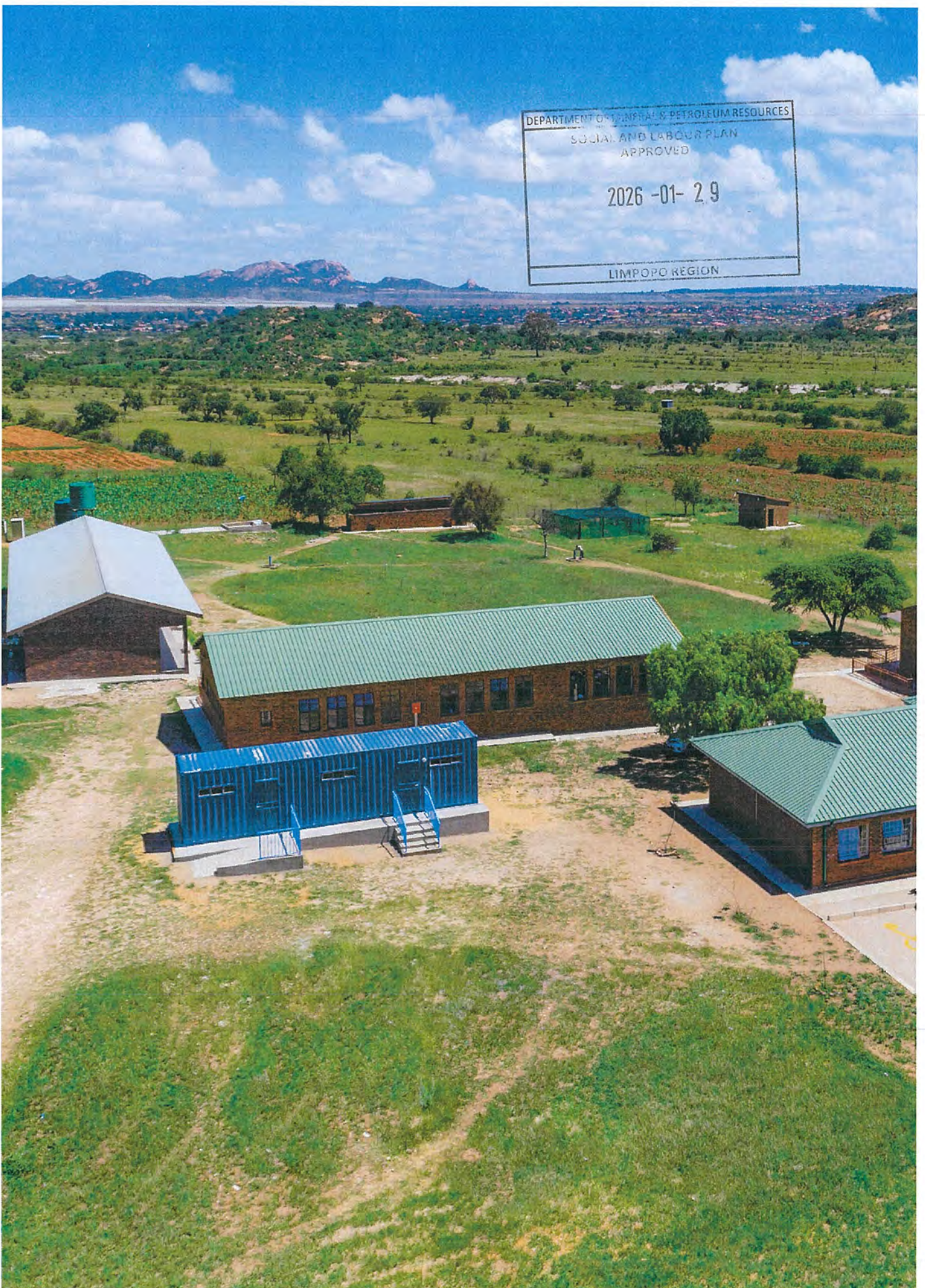

Setšhaba seo e lego benggae	Setšhaba seo e lego monggae se hlaloswa bjalo ka ditoropo, metse le mafelo a bodulo ao a welago ka tlase ga lefelo leo le dikologilego moepo. Go ya ka SLP ye, ke feela mmasepala goba mebasepala yeo ditšhaba tšeo e lego benggae di welago ka tlase ga yona, yeo go yona moepo o hwetšago 10% tša-bašomi ba wona goba go feta di bitšwago mafelo ao go ona go tšwago bašomi. Sedi yeo e ikgethilego e fiwa mebasepala ye ka baka la dinyakwa tša go beakanywa le go diragatšwa ga di-IDP. Mathata a setšhaba seo e lego monggae, ao nyakwago thwii goba esego thwii ke melawana gore a lebelelwe ka mo SLP ye, ke: - Mehuta ya madulo a batho yeo e lego gona le yeo e letetšwego go hlanguwa, mmogo le metse ya ka gare ga setšhaba se; - Mekgwa ya go thwala ya moepo; - Mokgwa wa go ya le boa mošomong moepong tšatši ka tšatši goba beke ka beke; - Mokgwa wa go šomiša tšhelete wa bašomi ba moepong; - Tšhomišo ya mafelo a tša leago, a boitapološo mmogo le mananeokgoparara; - Dikgokagano tša kgwebo le intaseteri; - Mellwane ya diprofense le mebasepala; - Mellwane ya mošomo yeo e lego gona le yeo e šišintšwego, go balwa le dileteb tša dikgorotshoko tša bo maseterata; - Tšhomišo ya gabjale le yeo e letetšwego ya naga, dinamelwa le ditsela; - Tlhokego ya mananeo le ditirelo tšeo di kgokagantšwego tša leago, go balwa le tlhokego ya dintlo, dijo le tlhokomelo ya maphele; le - Tlhokego ya go dira gore kabo ya ditirelo tšeo di swarelelago e šome ka go phethagala mmogo le mananeo a mangwe a leago le ikonomi bjale ka ge go ikgaletšwe seo ka mo gare ga SLP ye, kudu go lebeleletšwe kaboditirelo ya makgonthe, tšhomišo ya mašaeleng yeo e atlegilego mmogo le bokgoni bja tshepedišo bja moepo.
Mmasepala	Mmasepala wa selegae woo o abelanago khuduthamaga le Mmasepala wa Selete wo o lego ka fase ga wona, bjalo ka ge go hlaloswa ka Karolo 115(1) ya Molaotheo..

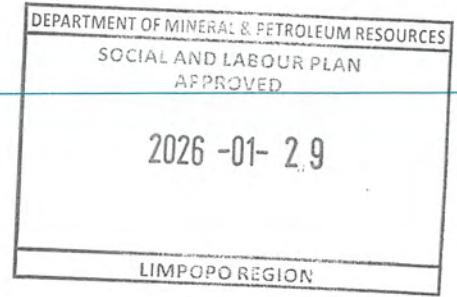

Lefelo la selegae leo go lona go tšwago bašomi ba moepong (lebelela gape le mafelo ao go ona go tšwago bašomi ba moepong)	Lefelo sa selegae leo go lona go tšwago bašomi ba moepong ke mmasepala woo o lego ka ntle ga setšhaba seo e lego monggae fao moepo o thwalago bašomi go tšwa gona. Lona le makgeng a mantši le humanega ka mafelong ao go tšwaetšwego gore ke a selegae bjale ka Profense ya Kapa Bohlabela. Dintlha tše di latelago tša mafelo ao go ona go tšwago bašomi ba moepong di nyakwa ke melawana ya Molao wa Tlhabollo ya Didirišwa tša Diminerale le Petroliamo (MPRDA) yeo go tlo šomanwago le yona ka mo gare ga SLP ye: - Mekgwa ya go thwala ya moepo; - Mafelo a ditšhaba tša magaeng; - Mellwane ya mošomo yeo e lego gona le yeo e šišintšwego, go balwa le dileteb tša dikgorotšheko tša bo maseterata; - Tefelo ya meputso go mafelo a bjalo; - Tšhomišo ya gabjale le yeo e letetšwego ya naga, dinamelwa le ditsela; - Tlhokego ya mananeo le ditirelo tše di kgokagantšwego tša leago, go balwa le tlhokego ya dintlo, dijo le tlhokomelo ya maphelo; le - Tlhokego ya go dira gore kabo ya ditirelo tše di swarelelago e šome ka go phethagala mmogo le mananeo a mangwe a leago le ikonomi bjale ka ge go ikgafetšwe seo ka mo gare ga SLP ye, kudu go lebeletšwe kaboditirelo ya makgonthe, tšhomišo ya mašelang yeo e atlegilego mmogo le bokgoni bja tšhepedišo bja moepo.
SLP	Leano la leago le bašomi.
Tšhomišo ya tšhelete go dilo tše e sego tša bohlokwa	Tšhomišo ya tšhelete go dilo tše esego tše bohlokwahlokwa e ra seripa sa karolo ya tšhelete ya moepo yeo ka gare ga yona go nago le ditheko tše di dirwago go ya le ka fao moepo o bonago go hlokega. Karolo ya ditheko yeo e šomago e bopilwe ke palomoka ya tšhomišo ya mašelang ya moepo yeo e tšwelago pele yeo e lego ka tlase ga tšhelete yeo e lefetšwe-go: - Mmušo: - Dikgoro tša mmušo wa bosetšhaba; - Dikgwebo tša mmušo; - Mmušo wa profense; le - Mbasepala le makala a mangwe a pušo ya selegae. - Theknolotši ya khamphani yeo e tlišitšwego go tšwa ka ntle; - Didirišwa tše tala tše bohlokwa; le - Phetišetšo ya magareng ga dikhamphani.
Palomoka ya tšhomišo ya tšhelete ya theko	Ditshenyagalelo tša dithoto tša khapethale, didirišwa tše di dirišwago le ditirelo. Se se akaretša bobedi tšhomišo ya tšhelete ya temogo le yeo e sego ya temogo.
Bašomi ba nakwana	Ba ke bašomi bao ba tšwago mafelong a magaeng ao a romelago bašomi (bjale ka Profense ya Kapa Bohlabela), bao ba hlomilego malapa a selegae, a ditorpong (a bobedi) eupša ba thekga malapa a mangwe (a pele) dinagamagaeng.

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED
2026 -01- 29
LIMPOPO REGION

Karolo 1

1. Ketapele (Molawana 46 (a))

1. Dintlha tša khamphani

Leina la khamphani / modiradikgopelo	Rustenburg Platinum Mines Ltd
Leina la moepo / lefelo la tšweletšo	Moepo wa Mogalakwena
Aterese ya lefelo	1 Steilloop Road, Armoede Farm, Mokopane, 0601
Aterese ya poso	Private Bag X2463, Mokopane, 0601
Nomoro ya mogala	015 418 2129
Nomoro ya fekse	015 418 2129
Lefelo leo moepo goba lefelo la tšweletšo le lego gona	Armoede Farm
Diepša	Platinum, palladium, rhodium, iridium, ruthenium, gauta, selefera, kobaletse, nikhele, kopore le dikhrome.
Nako ya go šoma ga moepo	Mengwaga ya 30
Ngwaga wa ditšhelete	Kgwedi ya Janaware go ya go Disemere
Ngwaga wa go bega	2026-2030
Motho yoo a rwelego maikarabelo	Kobus van den Berg
Lefelo leo bašomi ba tšwago go lona (setšhaba seo e lego benggae le mafelo ao go tšwago bašomi ba meepong)	Bona Karolo 1.4 ka tlase
Setšhaba seo e lego benggae	
Profense	Limpopo
Mmasepala wa Selete	Mmasepala wa Selete wa Waterberg
Mmasepala wa selegae	Mmasepala wa Selegae wa Mogalakwena

1.2 Lefelo la Moepo wa Mogalakwena

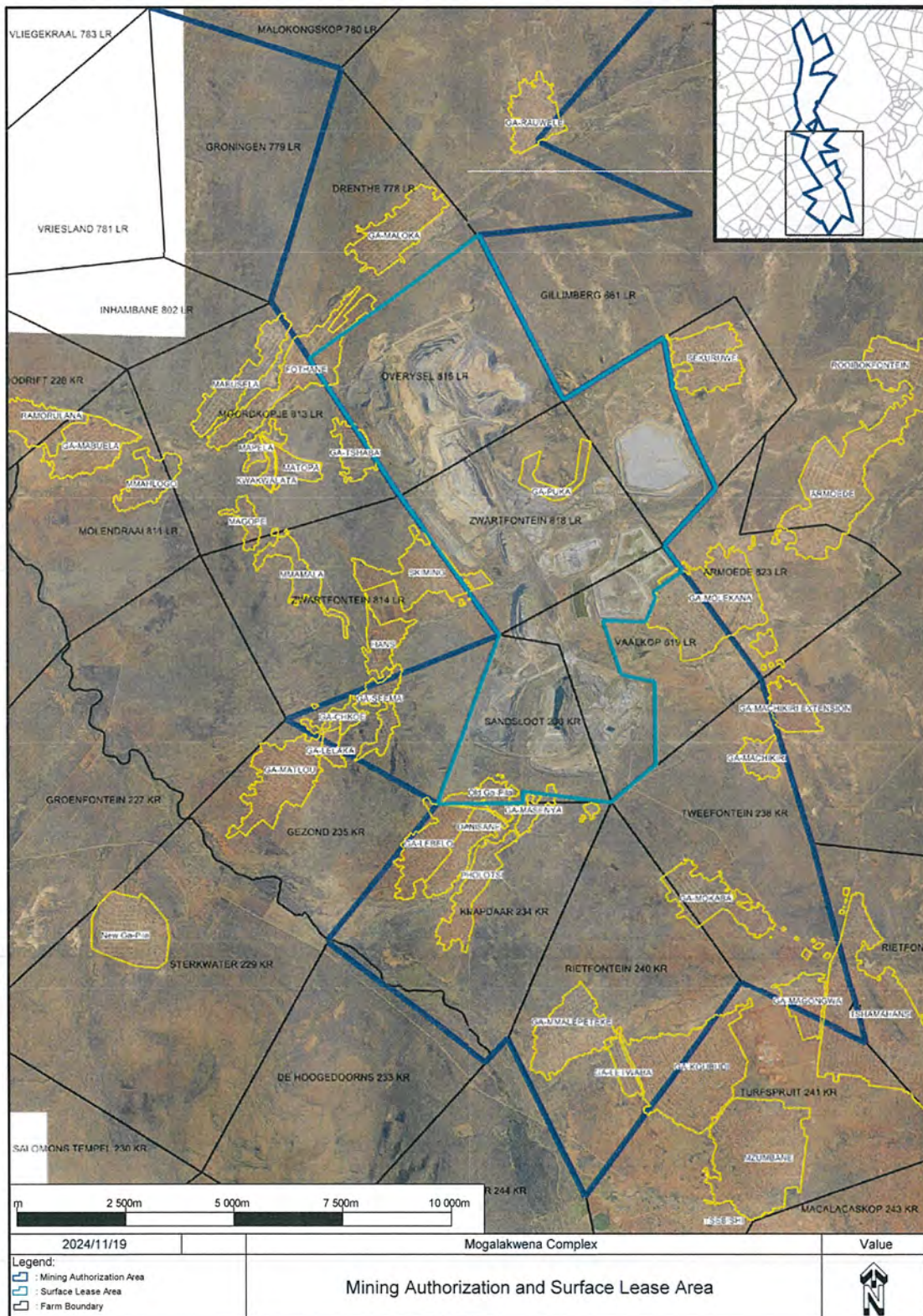
Moepo o dula dikilometara tše ka bago 30 ka leboā la toropo ya Mokopane (yeo pele e bego e bitswa Potgietersrus) gomme ke moepo wa open pit wo o nāgo le beng ka botlalo e le Rustenburg Platinum Mines Limited, kgwebo yeo e lego ka tlase ga Valterra Platinum Limited (Valterra Platinum).

Mogalakwena e epa Diminerale tša Platinum Group Metals (PGMs) tseo e lego platinum, palladium, rhodium le gauta (PGE4), mmogo le iridium, ruthenium le diminerale tša motheo tseo e lego nikhele le kopore.

Moepo wa Mogalakwena o tšolela diro tše hlano tša go epa ka godimo ga mmu (Sandsfoot, Zwartfontein, South Pit, Central Pit le North Pit).

Moepo wa Mogalakwena ke moepo o mogolo kudu wa go soma godimo ga Platinaf, gomme o dula lefelong la ditshenyagalelo tše tlase kudu ga Venterbapetswa le ba bangwe.

Seswantšho sa 1 ka tlase se bontšha mmapa wo o laetsago fao Moepo wa Mogalakwena o lego gona.

Seswantšho sa 1:
Lefelo la Moepo wa
Mogalakwena

Leano le la leago le bašomi (SLP) la Moepo wa Mogalakwena ke la bone (la 2026–2030) gomme le latela SLP ya mengwaga ye mehlano ya pele (ya 2021–2025).

Leano le le akaretša dikarolo ka moka tšeo di bego di akareditšwe ke SLP ya bobedi:

- Moepo wa Mogalakwena; le
- Di-concentrator tša Mogalakwena.

SLP ye e hlophilwe bjalo ka boikgafo bja go thuša go tšwetša pele boitekanelo bja leago le ikonomi bja MaAfrika Borwa, ka tlabele e kgethegilego go seabe sa leago le ikonomi seo mošomo o nago le šona go ditšhaba tša kgauswi, gammogo le ditšhaba tša metsemagaeng tšeo gantši go tšwago bašomi ba bafaladi.

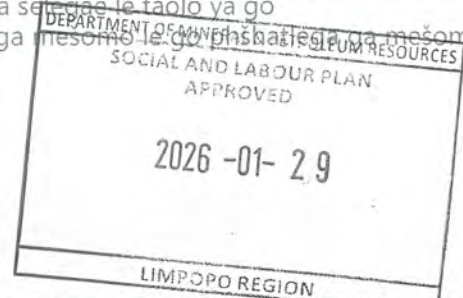
Khamphani e lemoga gore diminerale ke didirišwa

tšeo di sa mpshafatšwego, ka fao SLP e beile šedi ya yona gape go taolo ya ditlamorago tša kgonagalo ya go fokotša mešomo le go tswalelwa ga moepo bjalo ka karolo ya peakanyo ya maano a kgwebo.

SLP e dira peakanyo bakeng sa tlhabollo ya bašomi bao ba bego ba gateletšwe peleng, gammogo le go hlomamiša maloko a ditšhaba tša kgauswi ka dikimollo tše fapafapanego tša go oketša bokgoni.

Leano le le hlamilwe go ya ka Molawana 46 (a-f) wa Molao wa Tlhabollo ya Didirišwa tša Diminerale le Petroliamo (MPRDA). Lona le sepelelana le dinyakwa tša Mining Charter III.

Go ya ka moya wa Mining Charter III le wa pele ga wona, SLP ye e akaretša tlhabollo ya mešomo ya batho, tekatekano ya mešomo, theko, dintlo, tlhabollo ya ikonomi ya selegae le taolo ya go fokotšwa ga mešomo le go phatšatšwa ga mešomo.

lekala leo le nago le beng ka botlalo e le Valterra Platinum Limited (Valterra Platinum).

1.3 Bengkgwebo

Moepo wa Mogalakwena ke karolo ya kgwebo ya Rustenburg Platinum Mines Ltd, yeo le yona e lego

1.4 Dipalopalo tša badiri ba Moepo wa Mogalakwena

1.4.1 Setšhaba sa benggae

Setšhaba sa benggae (setšhaba sa moepo) se hlalošetšwe bjalo ka metse, metse-motheo le mafelo ao a lego ka tikologong ya moepo.

Mo go Moepo wa Mogalakwena, lefelo le

hlaloswego la setšhaba sa benggae le okeditšwe go akaretša bašomi ka moka ba moepo bao ba dulago metseng ya Mogalakwena, Aganang le Polokwane.

1.4.2 Mafelo a metseselegae ao go ona go tšwago bašomi

Le ge se se sa ame Moepo wa Mogalakwena ka kotloloho ka baka la pholisi ya moepo ya go thwala badudi ba go tšwa setšhabeng seo e lego benggae, lefelo la metseselegae leo bašomi ba

tšwago go lona ke mmasepala wo o lego ka ntle ga setšhaba seo e lego benggae, moo moepo o hwetšago bašomi go tšwa gona.

1.4.3 Bašomi ba moepo

Mo šeemotikologong sa SLP ye, bašomi ba moepo ba hlalošetšwa bjalo ka bašomi bao ba thwetšwego thwii ke Moepo wa Mogalakwena le bao ba šomelago borakonteraka ba ikemetšego. Bašomi ba aroganyeditšwe ka magoro a latelago:

- **Bašomi ba mo gae ke batho** bao ba tšwago setšhabeng seo e lego benggae.
- **Bašomi ba bafaladi ke bašomi** bao ba tšwago mafelong a metseselegae ao go tšwago bašomi, bao ba dulago ka dihosetefeng goba mafelong a mangwe a bodulo ao ba a filwego ke moepo, gomme ba se nago bahlokomedi ba semmušo ba mo lefelong leo.

Mehuta ye meraro ya bašomi ba bafaladi ye e hlaloswa ka mo SLP ye e latelago:

1. **Bašomi ba bafaladi ba profense** ke bao ba tšwago mafelong ao a lego ka gare ga profense yeo e lego benggae, efela ba sa dudi setšhabeng seo e lego benggae.
2. **Bašomi ba bafaladi ba Afrika Borwa** ke bao ba tšwago diprofenseng tše dingwe tša ka Afrika Borwa; le
3. **Bašomi ba bafaladi ba dinageng** dišele ke bao ba tšwago dinageng tša baagisani tša maloko a Southern African Development Community (SADC). Ke bona bao ba bitšwago bašomi ba bafaladi go ya ka MPRDA.

Bašomi ba nakwana ke bao ba kopanyang, ditšhwayo tša bašomi ba mo gae le bašomi ba bafaladi ka ge ba ka wela ka ditšhupanong tše pedi. Ka kakaretšo, ke bašomi ba bafaladi

bašomi ba šomilego moepong ka nako e telele, bao ba šetšego ba na le dikamano le batho ba setšhabeng sa kgauswi gomme ba hlamile malapa a setoropong (a bobedi).

1.5 Kabo ya diprofense

Palo ya badiri ba moepo e beakantšwego ke 8,921, e akaretšago 6,643 ya borakonteraka (molaotheo wa Hlakola 2025). Go tšwa go sehlopha se, 7,285 ba tšwa Limpopo, moo moepo o lego gona, bjalo ka ge go bontšhitšwe ka Tafola 1 ka tlase.

Mapela le Mošate wa Mokopane.

Moepo wa Mogalakwena ke karolo ya kgwebo ya Rustenburg Platinum Mines Ltd, yeo le yona e lego lekala leo le nago le beng ka botlalo e le Valterra Platinum Limited.

Mešate ye mebedi yeo Moepo wa Mogalakwena o nago le dikamano tše kgolo le yona ke Mošate wa

Tafola 1: Mafelo ao go tšwago bašomi

Mafelo ao go tšwago bašomi ba Moepo wa Mogalakwena		
Profense	Number	%
Mmasepala wa Selegae wa Mogalakwena	6,615	74.2%
Palo ka moka ya bašomi ba mo gae	6,615	74.2%
Limpopo	672	7.5%
Mpumalanga	360	4.0%
Gauteng	513	5.7%
North West	189	2.1%
Northern Cape	48	0.5%
Western Cape	12	0.0%
Eastern Cape	36	0.4%
Kwa-Zulu Natal	53	0.5%
Free State	45	0.5%
Australia	15	0.1%
New Zealand	1	0.1%
Others	344	3.7%
Palo ka moka	8,921	100%

Karolo 2

2. Human Resource Development (HRD) programme (Regulation 46 (b))

Lenaneo la HRD

2.1

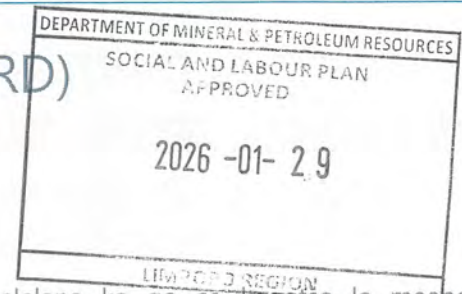
Leano la HRD le ela hloko nyakego le phetiso ya mabokgoni ka intastering ya meepo mo Moepong wa Mogalakwena, ka go nepiša thwii mabokgoni ao a hlaelelago le ao a nago le bohlokwa bjo bogolo. Tlhabollo ya boetapele bja MaAfrika Borwa ao a bego a gateletšwe peleng (HDSA), go akaretšwa go hlama tatelano yeo e tšwelago pele ya boetapele bja HDSA, ke karolo ya maano ye bohlokwa yeo go bewago sedi go yona.

HRD e laolwa go kgabaganya maemo ka moka a mošomo gomme e tšewa bjalo ka karolo ye bohlokwa ya go fihlelela dinepo tša tekatekano ya mošomo. Ka lebaka leo, maano a HRD a

2.2 Peakanyo ya HRD

Maano a tlhabollo ya badiri a lefelo la mošomo a sepelelana le leano la kgwebo. Tlhabollo ya boetapele bja HDSA bakeng sa ka moso ke karolo ye bohlokwa ebile e bohlokwa bakeng sa go tšwelapele ga tshepedišo ya mošomo ya Mogalakwena.

Seswantšho sa 2 se bontšha ka fao leano la kgwebo, dinyakwa tša lona tšeo di akantšwego tša badiri,

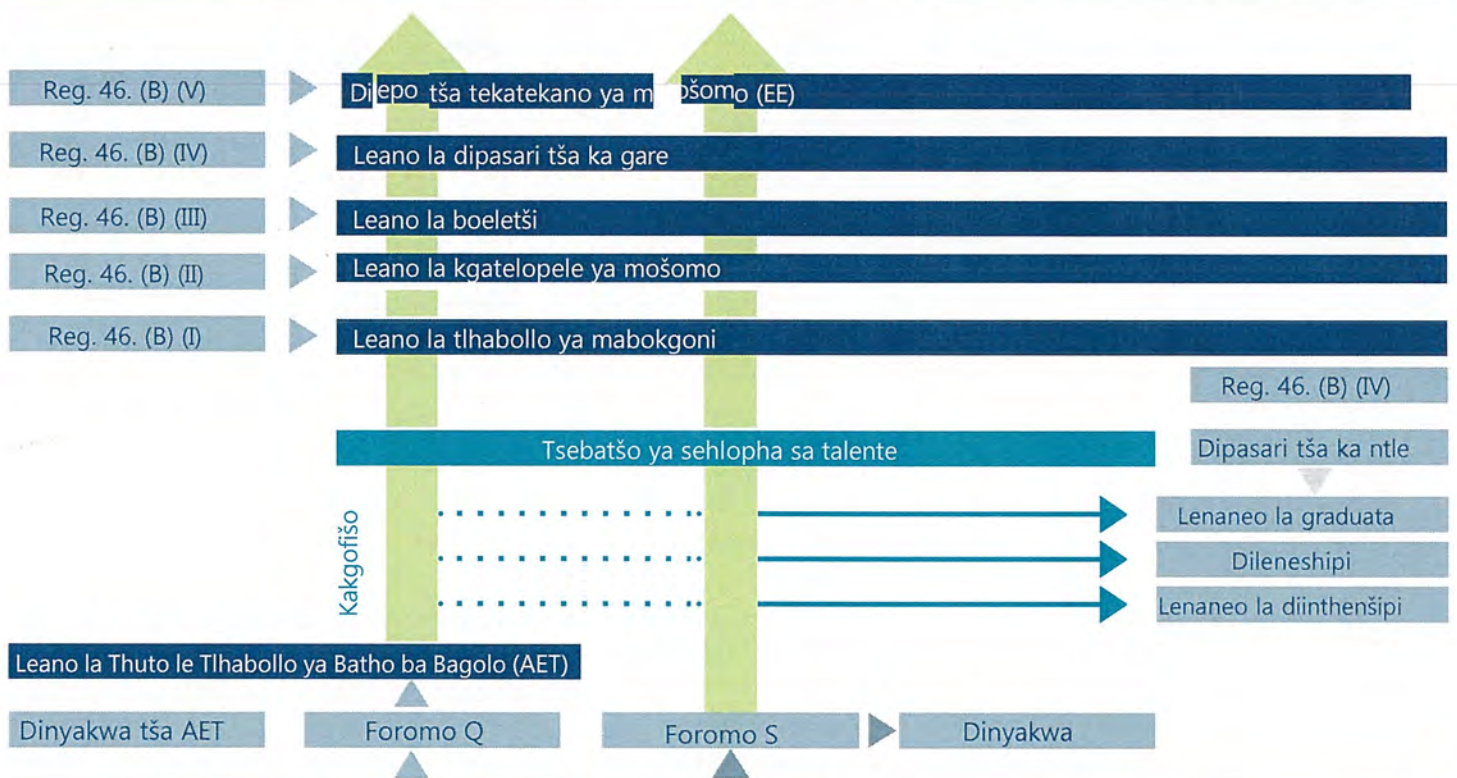
moepo a sepelelana ka go se kgaotse le maano a mabokgoni mošomong, gomme a kopantšhwa ka gare ga leano la kgwebo la lebaka le letelele go fihlela dinyakwa tša khamphani tša nako ya lekopana, nako ya magareng le nako ya botelele mabapi le tlhabollo ya badiri.

Lefelo la mošomo le ikgafile go netefatša gore badiri ba lona, go akaretšwa le badiri ba borakotraka, ba hwetša monyetla wa go hwetša mabokgoni le bokgoni gore ba fihlele dinepo tša bona le tša khamphani go ya ka seemotikologo sa dinepo tša mošomo le tlhabollo ya ikononi ya selegae.

leano la bokgoni bja badiri le dinepo tša tekatekano ya mošomo di bewago godimo ga tše dingwe go hlama tlhako ya tlhabollo ya mabokgoni.

Tshedimošo ya ka gare ga Foromo Q le Foromo S e bontšha mafelo ao go ona badiri bao ba lemogilwego e le talente ba tlhabollwago le go akgofišwa.

Palomoka ya leano la tlhabollo ya badiri

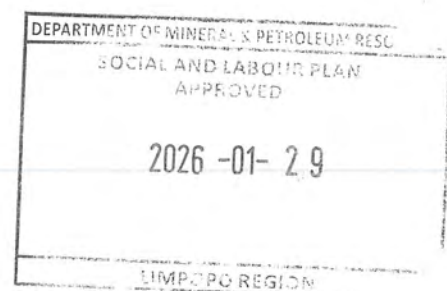

Moepo wa Mogalakwena – Metheo ya 2025

Leano la kgwebo la Moepo wa Mogalakwena

Seswantšho sa 2: Palomoka leano la tlhabollo ya bašomi

2.3 Go latela molao wa tlhabollo ya mabokgoni

Moepo wa Mogalakwena o latela Molao wa Tlhabollo ya Mabokgoni le Molao wa Dikgetho tša Tlhabollo ya Mabokgoni.

Leina la SETA	Taolo ya Dithuto tša Meepo
Nomoro ya boingwadišo le SETA ye e amegago	L690713724
Naa khamphani ya lena e thwetše monolofatši wa tlhabollo ya mabokgoni? Ge eba karabo ke ee, fana ka leina.	Segomotso Mocumi
Naa o išitše leano la mabokgoni a mošomong setheong sefe?	Mining Qualifications Authority
Bohlatse bja go išwa ga Leano la Mabokgoni a Mošomong (WSP)	Sehlomaganyo A se kgomaretšwe

Leano la tlhabollo ya mabokgoni le hlalosa kamoo bašomi ba tla fiwago monyetla wa:

- Go kgona go bala le go balela ka botlalo;
- Go tšea karolo ka dilenašipe;
- Go tšea karolo ka mananeo a mabokgoni;
- Go hwetša mabokgoni a go šomišwa ka mošomong le ka ntle ga mošomo; le
- Go tšea karolo ka mananeo a mangwe a go fapafapana a tlhahlo, go akaretša dipasari.

Leano le le akaretša mananeo a go fapafapana go tšwa lenaneong la thuto ya batho ba bagolo ya polelo ya motheo pele ga legato 1 go fihla go thuto ya ka morago ga degree. Mananeo a a tla sepelelana le dinyakwa tša Tlhako ya Dithuto ya Bosetšhaba (NQF) le Mining Qualifications Authority (MQA).

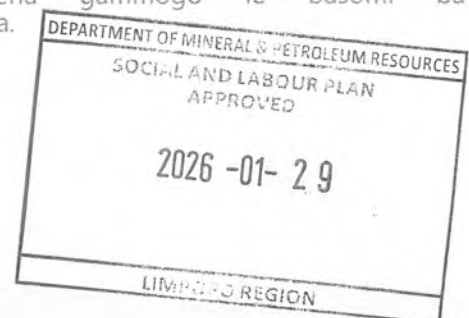
Morero wa leano la tlhabollo ya mabokgoni (SDP) ke go lekola le go rekota semmušo maemo a gabjale a mabokgoni le a dithuto a bašomi ka moka gomme go šomiša se e le motheo wa diSDP tša ka moso. Maano a a rarolla tlhalelo ya mabokgoni le bokgoni mo moepong gomme a bea šedi ye kgethegilego godimo ga dinyakwa tša diHDSA, go akgošiša batho ba ka gare ga sehlopha sa talente, le tlhabollo ya ditsela tša dikheria le mananeo a boeletši.

Tlhabollo ya mabokgoni ka Valterra Platinum e direga ka disenthareng tša tlhabollo ya khamphani tše bjalo ka Engineering Skills Training Centre (ESTC) kua Randfontein, gammogo le disenthara tša mafelo a go šoma. Disenthara ka moka di na le ditsebi tša tlhabollo le bašomi ba tlhahlo, gomme nngwe le nngwe e na le setifikeiti sa ISO le tumelelo ya MQA go netefatša gore koetliso ye e fiwago e latela dikokwane tša bosetšhaba.

Leano la tlhabollo ya mabokgoni (SDP) le latela molao wa tlhabollo ya mabokgoni gomme le akaretša go romelwa ga ka mehla ga Leano la Mabokgoni Mošomong (WSP) le Pepego ya Tlhahlo ya Ngwaga le Ngwaga (ATR) go MQA. Se se akaretša go lefa le go kgopela makgetho le dithušo tša tšhelete go SETA ye e amegago yeo moepo o ngwadišitšwego go yona, bjalo ka MQA.

Go goga, go boloka le go hlabolla bašomi ba profešenale ba boleng bja godimo go bohlokwa bakeng sa katlego ya nako e telele ya moepo. Tlhaelelo ya mabokgoni a bohlokwa ka intastering ya meepo mo Afrika Borwa mmogo le tlhokego ya ona mo moepong di bontšhitše bohlokwa bja taolo ya talente le tlhabollo ya batho.

Seswantšho 2 (Foromo Q) se bontšha palo le maemo a thuto a bašomi ba Moepo wa Mogalakwena gammogo le bašomi ba dikonteraka.

Tafola 2: Palo le maemo a thuto a bašomi bohle ba Moepo wa Mogalakwena go ya ka Foromo Q

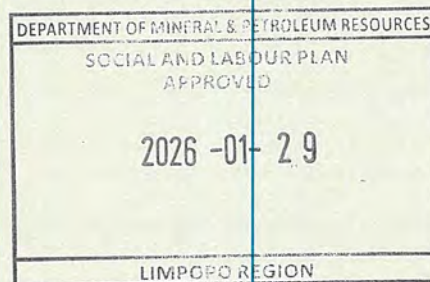
Palo le maemo a thuto a bašomi ka moka ba Moepo wa Mogalakwena												
Sehlopha	Maemo a NQF	E rulagantšwe go ya ka fatelano ya maemo yeo e akantšwego	Monna				Mosadi				Palomoka	
			MoAfrika	Wa mmala	MoIndia	Mothomo-tshehu	MoAfrika	Wa mmala	MoIndia	Mothomo-tshehu	Monna	Mosadi
Thuto le Tlhahlo ya Kakaretšo (GET)	1	Ga gwa tšenwa sekolo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kereiti ya 0 / Pele ga go thoma sekolo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kereiti ya 2 / Mphato wa B	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
		Kereiti ya 3 / Std 1 / AET 1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
		Kereiti ya 4 / Std 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kereiti ya 5 / Std 3 / AET 2	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
		Kereiti ya 6 / Std 4	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0
		Kereiti ya 7 / Std 5 / AET 3	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
		Kereiti ya 8 / Std 6	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Thuto ya Tšwelopele le Tlhahlo (FET)	2	Kereiti ya 9 / Std 7 / AET 4	9	0	0	0	0	0	0	0	9	0
		Kereiti ya 10 / Std 8 / N1	57	0	0	1	6	0	0	0	58	6
		Kereiti ya 11 / Std 9 / N2	107	0	0	0	14	0	0	0	107	14
Thuto ya Godimo le Tlhahlo (HET)	3	Kereiti ya 12 / Std 10 / N3	833	3	2	29	432	1	2	13	867	448
		Ditifiketi tša Godimo le tseo di tswetsego pele	62	0	0	3	36	0	0	0	65	36
		Diploma le Setifiketi seo se tswetsego pele	333	0	2	38	111	0	0	5	373	116
		Tikrii ya Petšhula le Diploma yeo e tswetsego pele	74	0	2	17	41	0	0	9	94	50
		Tikrii ya Onase, Diploma ya Sealogase-golwane le Dithuto tša Profesenale	29	1	0	9	10	0	0	2	39	12
	4	Tikrii ya Masetase	6	0	0	3	3	1	0	1	9	5
		Tikrii ya Bongaka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Palomoka			1,518	4	6	100	653	2	2	30	1,629	687

Tafola 3: Palo le maemo a thuto a bašomi bohle ba dikonteraka ba Moepo wa Mogalakwena go ya ka Foromo Q

Palo le maemo a thuto a bašomi bohle ba dikonteraka ba Moepo wa Mogalakwena												
Sehlopha	Maemo a NQF	E rulagantswe go ya ka tatelano ya maemo yeo e akantswego	Monna				Mosadi				Palomoka	
			MoAfrika	Wa mmala	MoIndia	Mothomo-tshehu	MoAfrika	Wa mmala	MoIndia	Mothomo-tshehu	Monna	Mosadi
Thuto le Tlhahlo ya Kakaretšo (GET)	1	Ga gwa tsenwa sekolo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kereiti ya 0 / Pele ga go thoma sekolo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kereiti ya 2 / Mphato wa B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kereiti ya 3 / Std 1 / AET 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kereiti ya 4 / Std 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kereiti ya 5 / Std 3 / AET 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kereiti ya 6 / Std 4	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
		Kereiti ya 7 / Std 5 / AET 3	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
		Kereiti ya 8 / Std 6	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0
		Kereiti ya 9 / Std 7 / AET 4	5	0	0	0	0	0	0	0	5	0
Thuto ya aTšwelopele le Tlhahlo (FET)	2	Kereiti ya 10 / Std 8 / N1	8	0	0	0	1	0	0	0	8	1
	3	Kereiti ya 11 / Std 9 / N2	27	1	0	0	7	0	0	0	28	7
	4	Kereiti ya 12 / Std 10 / N3	56	0	1	9	8	0	0	0	66	8
Thuto ya Godimo le Tlhahlo (HET)	5	Ditifiketi tša Godimo le tseo di tswetsego pele	36	0	0	9	4	0	0	0	45	4
	6	Diploma le Setifiketi seo se tswetsego pele	25	1	0	16	58	0	0	0	684	58
	7	Tikrii ya Petšhula le Diploma yeo tswetsego pele	7	0	0	5	2	0	0	0	12	2
	8	Tikrii ya Onase, Diploma ya Sealogase-golwane le Dithuto tša Profesenale	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
	9	Tikrii ya Masetase	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	10	Tikrii ya Bongaka	0	0	0	0	2	0	0	0	0	2
Palomoka			1,918	33	11	854	140	0	0	27	2,816	167

Tafola 4: Dikgoba tša mošomo tšeo go lego thata go di tlatša

Dikgoba tša mošomo tšeo go lego thata go di tlatša					
Maemo a ka mošomong	Lekala	Mabokgoni ao a hlokegago ebile a le bohlokwa	Leina la m ošomo wa sekgoba	Lebaka le legolo la go palelwa ke go tlatša sekgoba	Tharollo
Bolaodi bja godimodimo	Polokego, bophelo le tikologo (SHE)	Molaodi wa SHE	Molaodi wa SHE	Ditemošo tša teka-tekano	Ga go selo
Bolaodi bja godimo	Ga go selo	Ga go selo	Ga go selo	Ga go selo	Ga go selo
Ba ditsebi bao ba nago le mangwalo a profesenale le maitemo-gelo, mmogo le balaodi ba bogareng	- Lefapha la Boeritsene - Lefapha la Disefei Lefapha la Thekniki	- Enjeneere wa tšweletsopole - Sefei sa phitlho Enjeneere wa majwe wa phitlho	- Enjeneere wa tšweletsopole - Sefei sa phitlho Enjeneere wa majwe wa phitlho	- Tihaelelo ya maitemogelo a maleba - Tihaelelo ya mangwalo a maleba (legato la thuto le lebatametswego ga le fihleletswe goba lefapha la thuto ga le maleba goba go se be le kgethollo ya thuto yeo e swanetsego) - Tihaelelo ya mangwalo a maleba (legato la thuto le lebatametswego ga le fihleletswe goba lefapha la thuto ga le maleba goba go se be le kgethollo ya thuto yeo e swanetsego)	- Go nyaka bašomi ka go lebantšha ditsebi (head-hunting) - Go hwetša bathwadi - LinkedIn Dipego tša sisinyi
Bašomi ba thekniki ba nago le bokgoni le mangwalo a thuto, balaodi ba bannyane, bahlokomedi, baforomene le basuperintendente	- Tlhabollo ya didiriswana-reng tša batho (HRD) - Lefapha la SHE	Morutiši wa HRD Theknolo-tšhiste wa bohloeki bja mošomo	Morutiši wa HRD Theknolo-tšhiste wa bohloeki bja mošomo	Tefelo ye e tlase kudu Ditemošo tša tekatekano	Go nyaka bašomi ka go lebantšha ditsebi recruitment
Bašomi ba maemong a magareng a bokgoni le bao ba dirago dipego tša go ikgethela	Ga go selo	Ga go selo	Ga go selo	Ga go selo	Ga go selo
Ba se nago bokgoni le dipego tše hlalowsago	Ga go selo	Ga go selo	Ga go selo	Ga go selo	Ga go selo

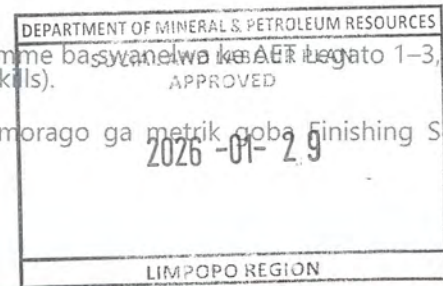

2.4 Tlhahlo yeo e rulagantšwego: Thuto ya batho ba bagolo (AET) (nako e tletšego ya setšhaba)

Go tšwa go bašomi ka moka ba Moepo wa Mogalakwena, go na le bašomi ba 45 bao e lego bašomi ba ka mehla bao ba se nago metrik goba mangwalo a lekanang le ona.

Go tšwa go bašomi bao ba 45, ba šupa le metše (9) ba tlo tšea penšene gomme baswanelwa ka AET legato 1–3, eupša ga ba nyake AET gomme ba rata mabokgoni a go tšerwa le motho (portable skills).

Bašomi ba 36 bao ba šetšego, bao ba swanelwago ke dithuto tša ka morago ga metrik goba Finishing School, ba rulagantšwe ka tumelelo ya Finishing School goba Adult Matric.

Tafola 5: AET (bašomi ba business partner ka nako ya bona)

AET (bašomi ba business partner ka nako ya bona)						
	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Mengwaga ye mehlano
AET 1	2	0	2	0	2	6
AET 2	0	2	0	2	0	4
AET 3	2	0	2	0	2	6
Palomoka	4	2	4	2	4	16

2.4.1 Thuto ya go tšwelela pele yeo e matlafaditšwego (FET)

Bontši bja bakgethwa ba AET gabjale ke basha ba ba se nago mošomo bao ba šetšego ba hweditše mangwalo a mangwe a sekondari gomme ba ka hwetša molemo o mogolo ka mananeo a matriki ya batho ba bagolo goba go fetša sekolo.

Moepo wa Mogalakwena o rulaganya go fokotša mananeo a AET mola o oketša mananeo a finishing school le adult matric gore go oketšwe menyetla ya go hwetšwa mošomo bakeng sa basha gomme go fa basha monyetla wa go tšena mananeong a mabokgoni a moepo le diakademi.

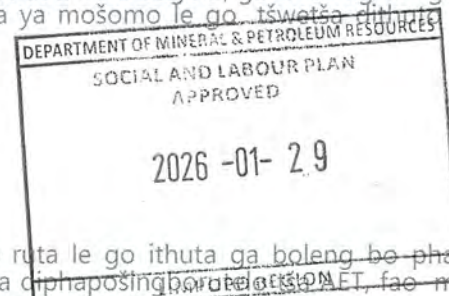
Tafola 6: FET yeo e matlafaditšwego

FET yeo e matlafaditšwego						
FET yeo e matlafaditšwego	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Mengwaga ye mehlano
Go fetša sekolo le matriki ya batho ba bagolo	5	5	5	5	5	25
Palomoka	5	5	5	5	5	25

2.4.2 Leano la phethagatšo ya AET

Ntle le go fana ka dithuto tša AET tša ka phapošiborutelong, Moepo o tla katološa dikimollo tša wona tša go ithuta. Se se tla ba karolo ya leano le le phagamego la go kgontšha maloko a setšhaba sa moepo go fihlelela menyetla ya thuto yeo e tšwetšego pele.

Maloko a setšhaba, bao bontši bja bona e tlogo ba basadi go tšwa ditšhabeng tša kgauswi, ba tla fiwa menyetla ya AET ka maikemišetšo a go ba fetisetsa go matriki ya batho ba bagolo, gore ba kgone go fihlelela menyetla ya mošomo le go tšwetša dithuto tša bona pele.

2.4.3 Mananeokgoparara le bokgoni

Moepo wa Mogalakwena o tla šoma ka dithuto tša nako e tletšego le tša go ithuta ka nako ya gago e le mokgwa wa go rarolla bothata bja go se kgone go bala le go ngwala. Banolofatši bao ba nago le mangwalo a maleba ba tla thwalwa go netefatša

gore go ruta le go ithuta ga boleng bo phagamego go direga ka dipapošingborutelong AET, fao monolofatši o tee a nago le barutwana ba 1:15. Moabi wa ditirelo yo a ngwadišitšwego o tla fana ka didirišwa tša go ruta.

2.4.5 Kwalakwatšo le ngwadišo

Palo ya batho bao ba ingwadišeditšego dithuto tša AET tša go ithuta ka nako ya bona ga sešo e fihlela palo yeo e hlokegago gore bothata bja go se kgone go bala le go ngwala bo rarollwe ka botlalo.

Go oketša palo ya batho bao ba ingwadišetšago AET, masolo a latelago a tla phethagatšwa:

- a. Kgathotema yeo e oketšegilego go tšwa go bolaodi, kudu go tšwa go bolaodi bja tšweletšo le go dihlogo tša mafapha, gore go matlafatšwe lesolo la go oketša ngwadišo ya thuto ya batho ba bagolo.

Go šoma mmogo le tša tshepedišo ya khamphani go tla dira gore go abelwe diphampfolete bakeng sa dikopano tša go abelana tshedimošo.

- b. Banolofatši ba tla fana ka dipego tša tšwelopele tša barutwana (ba dithuto tša nako e tletšego le ba go ithuta ka nako ya bona) go basupaesa ba bona le go dihlogo tša mafapha.

- c. Bašomi bao ba lesago go tsenela mananeo a go ithuta ka nako ya bona ba tla ikgokaganywa go thušwa gore ba boele phapošingborutelong.

Mekgwa ya go putsa baithuti ba AET ya go ithuta ka nako ya bona gore ba tsenele dithuto e tla nyakišišwa, ka ge Khamphani e tla holega ka go ba le bašomi bao ba kgonago go bala

- d. le go ngwala gabotse, setšhaba se segolo sa talente, koketšego ya tšweletšo le polokego yeo e kaonago ka baka la kgokagano yeo e botse.

e.

- f. Masolo:

- i. Masolo a go goga a tla dirwa go oketša go tsenela ga dithuto tša go ithuta ka nako ya motho ka noši.

- ii. Meletlo ya go fana ka disetifikeiti e tla swarwa go keteka katlego ya go fetša dithuto le go hlohleletša barutwana gore ba tšwele pele ka dithuto tša bona.

- iii. Diathikele le diswantšho tša mabapi le AET di tla phatlalatšwa ka diphatlatšong tša go fapafapana tša ka gare ga khamphani.

- iv. Letšatši la Boditšhaba la Go Bala le Go Ngwala le tla ketekwa ngwaga ka ngwaga gomme dipolelo tša tlhohleletšo di tla newa.

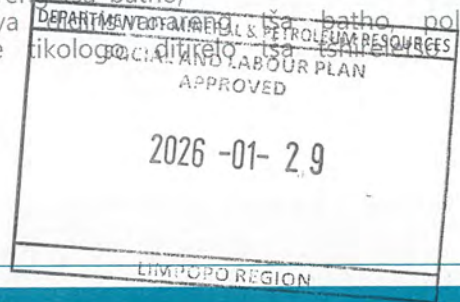
- v. Tšhomišano le Kgoro ya Thuto ya selegae e šetše e theilwe go netefatša gore barutwana ba fetša matriki ka dikolong tša go fetša sekolo le/goba ka matriki ya batho ba bagolo. Se se tla thuša moepo go thwala barutwana bao ba nago le bokgoni bjo bo swanetšego go tsenela mananeo a dithuto tša moepo le dikema tša dipasari.

2.5 Tlhahlo ya mošomomogolo

2.5.1 Tlhahlo ya mošomomogolo (meepo, boentšenere le karoganyo ya diminerafe)

Tlhahlo ya mošomomogolo e hlaloswa go ya ka melao yeo e amanago le meepo, boentšenere le tshepetšo (ka ntle le dilenašipe). Go bohlokwa gore moepo o beye šedi tabeng ya go netefatša gore bašomi ka moka ba fiwa tlhahlo ya maleba gomme ba ba le bokgoni bjo bo swanetšego bakeng sa mešomo yeo ba e dirago.

Ka ntle le tlhahlo ya mošomomogolo, go na le dikimollo tša tlhahlo tše itšego tšeo di thekgago mošomomogolo, tšeo di abiwago go ya ka lekala, bjalo ka tša didiriswanareng tša batho, tlhabollo ya tikologano, ditšhelete, tša batho, polokego, bophelo le tikologano, ditšhelete tša tsamaiso le tša ditšhelete.

Tafola 7: Mabokgoni a magolo (boentšenere le meepo)

Mabokgoni a magolo (boentšenere le meepo)						
Karolo ya tlhahlo	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Mengwaga ye mehlano
Meepo						
SPFOG A: Mešomo ya meepo ya godimo ga mmu	60	60	60	60	60	300
Mothuši wa SP wa go thutupiša moepong wa godimo ga mmu	10	15	10	15	10	60
Tikitiki ya go thutupiša ya DMPD	5	5	5	5	5	25
Metšhene ya go sepela ntle le ditsela meepo ya godimo ga mmu (lenaneo la mabokgoni)	100	100	100	100	100	500
Palomoka	175	180	175	180	175	885
Boentšenere						
Boentšenere Legato 1 – Phase 1 (mothušamoathisene)	2	2	2	2	2	10
Boentšenere Legato 1 – Phase 2 (mothušamoathisene)	2	2	2	2	2	10
Tlhahlo yeo e amanago thwii le mošomo bakeng sa magato A le B (go hwetša mangwalo a thuto – mothušamoathisene/motlokisi)	2	2	2	2	2	10
Mofehi wa didirišwa tša gagwe	15	15	15	15	15	75
Palomoka	21	21	21	21	21	105

Tafola 8: Mabokgoni a magolo (ditirelo tša thekgo)

Mabokgoni a magolo (ditirelo tša thekgo)						
Karolo ya tlhahlo	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Mengwaga ye mehlano
Tlhabollo ya didiriswanareng (HRD)						
Mohlalobi	1	0	1	0	1	3
Mohlalami	1	1	0	1	0	3
Palomoka	2	1	1	1	1	6
Polokego						
ORMP A1 (C1 le go ya tlase)	350	350	350	350	350	1,750
ORMP A2 (C2 go ya go D2)	150	150	150	150	150	750
ORMP A3 (D3 le go ya godimo)	5	5	5	5	5	25
Boitlamo bja semolao	25	25	25	25	25	125
Palomoka	530	530	530	530	530	2,650

Tafola 9: Mabokgoni a magolo (tshepetšo)

Mabokgoni a magolo (tshepetšo)						
Karolo ya tlhahlo	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Mengwaga ye mehlano
Tshepetšo						
Thuto ya L4 ya go pšhatla	2	2	2	2	2	10
Thuto ya L4 ya milling	2	2	2	2	2	10
Thuto ya L4 ya flotation	2	2	2	2	2	10
Thuto ya L4 ya thickening le filtration	2	2	2	2	2	10
Thuto ya L4 ya sampling le evaluation	2	2	2	2	2	10
Mosebetsi wa phapoši ya taolo control room operator)	4	4	4	4	4	20
Setifikeiti sa Bosetšhaba sa NQF L2 sa go aroganya diminerale	0	0	8	8	0	16
Palomoka	14	14	22	22	14	86

2.6 Leano la kgatelopele ya kheria (tsela) (Molawana 46 (b) (ii))

2.6.1 Leano le le tletšego la kgatelopele ya kheria

Maikemišetšo ke go bontšha kgatelopele ya kheria ya bašomi ba sehlopha sa talente le bokgoni ka maemong a mošomo a go fapafapana, ka maikemišetšo a go tlatša dinyakwa tša leano la kgwebo le go fihlelela ditepe tša tekatekano mošomong ka ngwaga wa 2025 le go ya pele.

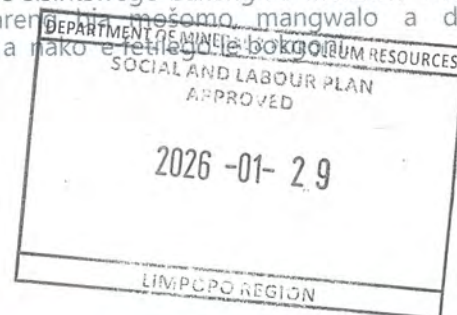
Peakanyo ya kgatelopele ya kheria e bontšha sehlopha sa bašomi bao ba hlaotšwego (go tšwa sehlopheng sa talente le bokgoni) gomme ba hlabollotšwe, e seng fela bakeng sa mešomo ya bona ya gabjale, eupša le bakeng sa mešomo yeo ba ka bago le bokgoni bja go e dira ka moso ka gare ga Khamphani.

Morero ke go hlama boitokišetšo bjo bo kgontšhago batho bao ba hlaotšwego go tsena mešomong yeo e ka bago gona ka moso. Mananeokakaretšo a go lekola bokgoni a hlamišitšwe bakeng sa mošomo o mongwe le o mongwe, gomme mananeo a ditsela tša kheria

(flow charts) a hlamišitšwe bakeng sa lekala le lengwe le le lengwe.

Ditsela tša kheria tša mošomo o mongwe le o mongwe di tla thuša moepo le bašomi ba wona go tseba tsela yeo e kganyogwago ya kgatelopele ya kheria le dinako tšeo di letetšwego bakeng sa go fihlelela maemo a fapafapanego a mošomo ka morago ga ge dinyakwa tša mangwalo a thuto di fihleletšwe.

Diprofaele tša mešomo di hlaloswa go ya ka dinyakwa tša motheo tša go tsena mošomong, mangwalo a dithuto ao a kganyogwago, dithuto tša maleba tšeo di sepelelago le ditepamokgwa tša bosetšhaba (ge di amega) le nako yeo e nyakegago go fetša legato le lengwe le le lengwe tseleng ya kheria yeo e šišintšwego bakeng sa mošomo woo. Šedi e nwa bogareng tša mešomo, mangwalo a dithuto, maitemogelo a nako e fetšego le bokgoni.

Tafola 10: Kgatelopele ya kheria ya boentšenerere

Kgatelopele ya kheria ya boentšenerere																
Karo lo ya tlahlo	Dikgomo le dinako															
	2026			2027			2028			2029			2030			Meng-waga ye mehlano
	New intake	Tšw. 2025	Pal-omo-ka	New intake	Tšw. 2026	Pal-omo-ka	New intake	Cont 2027	Pal-omo-ka	New intake	Cont 2028	Pal-omo-ka	New intake	Cont 2029	Pal-omo-ka	
Lenaneo la Tlhabollo ya Ofisiri ya Tlhokome-lo	3	5	8	3	3	6	3	3	6	3	3	6	3	3	6	32
Setifikeiti sa Bafo-romene ba Boentšenerere	10	10	20	10	20	30	10	20	30	10	20	30	10	20	30	50
Palomoka	13	15	28	13	23	36	13	23	36	13	23	36	13	23	36	172

Tafola 11:Kgatelopele ya kheria ya HRD

Kgatelopele ya kheria ya HRD						
Karolo ya tlhahlo	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Mengwaga ye mehlano
Setifikeiti sa FET sa OD ETDP NQF 4	1	0	1	0	1	3
Setifikeiti sa Bosetšhaba sa OD ETDP NQF 5	0	1	0	1	0	2
Diploma ya OD ETDP NQF 5	1	0	1	0	1	3
Palomoka	2	1	2	1	2	8

Tafola 12: Kgatelopele ya kheria ya ditirelo

Kgatelopele ya kheria ya ditirelo						
Karolo ya tlhahlo	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Five-year target
Setifikeiti sa Data Analyst	1	0	1	0	1	3
Setifikeiti sa Lean Six Sigma	1	0	1	0	1	3
Setifikeiti sa Power BI	1	0	1	0	1	3
Palomoka	3	0	3	0	3	9

Tafola 13: Kgatelopele ya kheria ya didiriswa tša diminerale le meepo (MRM)

Kgatelopele ya kheria ya MRM						
Karolo ya tlhahlo	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Mengwaga ye mehlano
Setifikeiti sa Bokatsemmoko bja Mmušo	1	1	1	1	1	5
Baletši ba dirone	1	1	1	1	1	5
Palomoka	2	2	2	2	2	10

Tafola 14: Kgatelopele ya kheria ya Polokego

Kgatelopele ya kheria ya Polokego						
Karolo ya tlhahlo	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Mengwaga ye mehlano
COMSOC 1	1	0	2	0	1	4
COMSOC 2	0	1	0	2	0	3
Tseno ka SAMTRAC	1	0	2	0	1	4
SAMTRAC bakeng sa Meepo	0	1	0	2	0	3
Palomoka	2	2	4	4	2	14

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED
2026-01-29
LIMPOPO REGION

Tafola 15: Kgatelopele ya kheria ya Tshepetšo

Kgatelopele ya kheria ya Tshepetšo						
Karolo ya tlhahlo	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Mengwaga ye mehlano
Thuto ya L4 ya go pšhatla	1	1	1	1	1	5
Thuto ya L2 ya milling	1	1	1	1	1	5
Thuto ya L2 ya flotation	1	1	1	1	1	5
Thuto ya L2 ya go swara khonsethrite	1	1	1	1	1	5
Thuto ya L2 ya go swara ditheile (tailings)	1	1	1	1	1	5
Lenaneo la tlhabollo ya bahlokomedi ba tshepetšo ya diminerae	0	0	4	4	4	12
Lenaneo la tlhabollo ya molaodi wa shift	0	0	2	2	2	6
Palomoka	5	5	11	11	11	43

Nakong ya mananeo ohle a tlhahlo ya semmušo ao a ngwadilwego go ya ka lekala ka mo godimo, Moepo o tla netefatša gore košetšo le boeletši di a direga. Barutwana ba tla abelwa bahlahlhi morago ga go tsenela mananeo a tlhahlo gore ba hwetše thekgo le tataiso ya tlaleletšo. Bahlankedi ba bagolo ba tša tlhahlo, bahlankedi le bakgokaganyi ba tla šoma bjalo ka bahlahlhi bakeng sa bašomi ba maemo a tlasana.

Ditshepedišo tša tekolo di tsebagaditšwe meepong, boentsenereng le tshepetšong ya diminerae go lekola le go hlahlha bašomi ba maemo a tlasana ka mehla, ka tikologong ya bona ya nnete ya mošomo. Tshepedišo ye e tla matlafatša maemo a bokgoni gomme e thuše go lemoga bokgoni bja go akgofiša kgatelopele le go tlatša disampole tša bokgoni (capacity pools).

2.7 Leano la kgatelopele ya kheria (tlhabollo ya bolaodi le boetapele)

Tlhabollo ya bolaodi le boetapele e akaretša tlhahlo efe goba efe yeo e direlwago bašomi go matlafatša bokgoni bja bona bja bahlokamedi, balaodi le baetapele. Go na le dikimollo tše fapafapanego

tšeo di beago šedi thwii go bašomi bao ba lego ka sehlopheng sa talente, kudu go maloko a sehlopha ao a hlokago mabokgoni a itšego go nolofatša kgatelopele ya bona ya go tsena bolaoding.

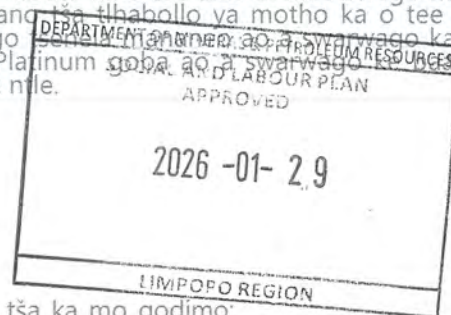
Tafola 16: Mananeo a bolaodi le boetapele

Mananeo a bolaodi le boetapele						
Karolo ya tlhahlo	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Mengwaga ye mehlano
Go laola le go etelela batho pele	2	2	1	3	2	10
Lenaneo la Leadership Acceleration	4	4	4	4	4	20
Lenaneo la Management Development (GIBS)	3	2	3	2	3	13
UCT Senior Leaders Development Programme	0	1	0	1	0	2
Palomoka	9	9	8	10	9	45

Tše latelago di tla kgontšha phihlelelo ya dinepo tša ka mo godimo:

- a. Hlatha bašomi bao ba laetsago bokgoni bjo bogolo go tšwa maemong a bahlokomedi le bolaodi bja fase, go ya ka tshedimošo ya tšwelopele ya bona le mošomo wa bona.

- b. Nakong ya dikopano tša diphanele tša tlhabollo ya kheria, bakgethwa ba tla hlaotšwa gore ba tseenele mananeo a mangwe a boetapele.
- c. Dihlokwa tša motho ka o tee tšeo di hlaotšwego nakong ya dipoledišano tša tlhabollo ya motho ka o tee di tla rarollwa ka go tšenišano le go tšwarwago ka gare ga Valterra Platinum goba go tšwarwago ka ntle ba tlhahlo ba ka ntle.

2.8 Dipasari (tša ka gare – thušo ya thuto)

Dipasari tša ka gare di hwetšagala go bašomi ka moka ba ka mehla. Batho ba swanetše go ikgafa tšhabollong ya kheria le masolo a tšhabollo ao a thekgwago ke Khamphani.

Go bohlokwa go hlaloša gore dithuto tša ka gare ga sekhwama sa thušo ya thuto di dirwa ka nako ya gago, gantši ka dithuto tša go ithuta ka kgokagano le dikolo tša maikemišetšo tša go ithuta.

fihlelela dinepo tša ka mo godimo:

- a. Go hlohleletša bašomi ba gabjale go gatela pele ka dikheria tša bona, dipasari tša ka gare di tla hwetšagala go bašomi bao ba nago le maswanedi.

b. Tšona di tla fiwa ge thuto yeo mošomi a nyakago go
e tsenela e amana le mešomo ya gagwe ya gabjale
le ya ka moso ka gare ga Khamphani

Tshepedišo e phethagatswa go ya ka Pholisi ya Khamphani ya Thušo ya Thuto.

Sekhwama sa thušo ya thuto se dula se sepelelana le dinyakwa tša kgwebo, go ya ka dinyakwa tša ka moso, mohlala ka ga boemedi bja di-HDSA go ya ka Mining Charter.

- c. Go hlaolwa ga bakgethwa go tla laetšwa ke peakanyo ya tatelano ya maemong a mošomo le ditshepedišo tša taolo ya kheria go ya ka lekala.

- d. Tumelelo ya mafelelo ya dipasari tša ka gare tša bašomi bao ba hlaotšwego le/goba bao ba dirago dikgopelo e tla nwa ke sehlopha sa bolaodi bja bagolo mmogo le molaodimogolo

Maqato a latelago a tla kgontšha moepo go

wa moepo, ka therišano le molaodi wa thuto wa karolo le ditsebi tša taba tšeo di amegago, go fihla go lepatlelo la tikrii ya onase.

(MBL) le dithuto tše dingwe tša Mastase, tumelelo e tla fiwa ke bolaodi bja phethiši (executive level). Dithuto tše di swanetše go tsenelwa ka ditheo tšeo di amogelwa go tšea Khamphani & PETROLEUM RESOURCES

Bakeng sa dithuto tša Mastase tša Business Administration (MBA), Business Leadership

SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED

2026 -01- 2.9

Tafola 17: Dipasari (tša ka gare)

Dipasari (tša ka gare)																
Karolo ya tihahlo	2026			2027			2028			2029			2030			Meng- waga mehlano ye
	Ba baswa	Tšw. 2025	Palo- moka	Ba baswa	Tšw. 2026	Palo- moka	Ba baswa	Tšw. 2027	Palo- moka	Ba baswa	Tšw. 2028	Palo- moka	Ba baswa	Tšw. 2029	Palo- moka	
Meepo	1	0	1	1	1	2	1	0	1	1	1	2	1	1	2	5
Boentše-nere	1	0	1	1	1	2	1	1	2	1	0	1	1	1	2	5
MRM	0	0	0	1	0	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	2
SHE	1	1	2	2	0	2	1	1	2	1	1	2	1	0	1	6
P&O	2	0	2	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	6
Dijoloji	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	3
Ditšhelete	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	3
Tshe-petšo	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	3
Ditaba tša Kham- phani le Botelele bja Kgwebo	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2
Ditirelo tša tšhire- letšo	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	3
Palomoka	10	1	11	6	2	8	8	3	11	5	2	7	9	3	12	38

2.9 Dilenashipe

Lenašipi ke lenaneo la go ithuta leo le beakantšwego gomme le ngwadišitšwe le Kgoro ya Mešomo le Bašomi, le ka lona morutwana a hwetšago boitemogelo bja mošomo bja mohuta o itšego le nako e itšego, gomme se se mo iša go hwetša lengwalo la thuto leo le ngwadišitšwego go Tihako ya Mangwalo a Thuto ya Bosetšhaba (NQF), leo le ka sepelelana le mošomo o itšego.

"Ba ka ntle" e bolela barutwana bao e sego bašomi ba Khamphani (barutwana ba Karolo 18.2). Sehlopheng se se akaretša gape barutwana ka moka ba ka ntle bao ba tsenelago aprentisešipi yeo e ngwadišitšwego go ya ka melao ya tihabollo ya mabokgoni.

Moepo o fana kudu ka dilenašipi tša meepo le boentšenerere.

"Ba ka gare" e bolela barutwana bao e lego bašomi ba Valterra Platinum (barutwana ba Karolo 18.1). Sehlopheng se se akaretša gape barutwana ka moka ba ka gare bao ba tsenelago aprentisešipi yeo e ngwadišitšwego go ya ka ge e hlalositšwe ka melao ya tihabollo ya mabokgoni.

Barutwana ba boentšenerere le ditheknišene ba hlhlwa go la Engineering Skills Training Centre (ESTC) ya Valterra Platinum kua Randfontein. Dilenashiipi tša meepo di dirwa disenthareng tša tihahlo tša mošomo tša Khamphani.

2.9.1 Dinepo tša dilenašipi

Tafola 18: Dilenašipi – Boentsenere (ba ka ntle)

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED
2026-01-29

Dilenašipi – Boentsenere (ba ka ntle)																
Karolo ya tlhahlo	Dikgomo le dinako															
	2026			2027			2028			2029			2030			Meng-waga ye meh-lano
	New intake	Tšw. 2025	Pal-omo-ka	New intake	Tšw. 2026	Pal-omo-ka	New intake	Cont 2027	Pal-omo-ka	New intake	Cont 2028	Pal-omo-ka	New intake	Cont 2029	Pal-omo-ka	
NCert: Fitter and Turner wa Boentsenere	2	1	3	2	3	5	2	2	4	2	4	6	2	6	8	10
NCert: Rigger wa Boentsenere	2	1	3	2	3	5	2	2	4	2	4	6	2	6	8	10
NCert: Eleketrešene wa Boentsenere	2	2	4	2	4	6	2	4	6	2	2	4	2	4	6	10
NCert: Mošinimo-taoro wa Diseli wa Boentsenere	2	2	4	2	4	6	1	2	3	1	2	3	1	3	4	7
NCert: Mošini-motoro wa Didirišwa tša go Šuthiša Mabu wa Boentsenere	1	2	3	1	3	4	2	1	3	2	1	3	2	3	5	8
NCert: Auto Eleketrešene wa Boentsenere	2	1	3	2	3	5	1	2	3	1	2	3	1	3	4	7
NCert: Boilermaker wa Boentsenere	1	1	2	1	2	3	2	1	3	1	1	2	1	2	3	6
NCert: Millwright wa Boentsenere	2	4	6	2	6	8	2	8	10	2	2	4	2	4	6	10
NCert: Motor, Control le Instrumentation wa Boentsenere	1	1	2	1	2	3	1	3	4	2	1	3	2	3	5	7
Palomoka	15	15	30	15	30	45	15	25	40	15	15	34	15	34	49	75

Tafola 19: Dilenašipi — boentsenere (tša ka gare)

Dilenašipi — boentsenere (tša ka gare)																
Karolo ya tihahlo	Dikgomo le dinako															
	2026			2027			2028			2029			2030			Mengwaga ye mehlano
	New in-take	Tsw. 2025	Pal-omo-ka	New in-take	Tsw. 2026	Pal-omo-ka	New in-take	Cont 2027	Pal-omo-ka	New in-take	Cont 2028	Pal-omo-ka	New in-take	Cont 2029	Pal-omo-ka	
NCert: Fitter and Turner wa Boentsenere	1	3	4	1	4	5	1	1	2	1	2	3	2	3	5	6
NCert: Rigger wa Boentsenere	1	3	4	1	4	5	2	1	3	1	3	4	1	4	5	6
NCert: Eleketrešene wa Boentsenere	1	0	1	2	1	3	1	3	4	1	1	2	1	2	3	6
NCert: Mošinimo-taoro wa Diseli wa Boentsenere	2	1	3	1	3	4	1	4	5	1	1	2	1	2	3	6
NCert: Mošini-motoro wa Didirišwa tša go Šuthiša Mabu wa Boentsenere	1	0	1	1	1	2	1	1	2	1	2	2	1	2	3	5
NCert: Auto Eleketrešene wa Boentsenere	1	4	5	1	5	6	1	1	2	1	2	2	1	2	3	5
NCert: Boilermaker wa Boentsenere	1	0	1	1	1	2	1	1	2	1	2	2	1	2	3	5
NCert: Millwright wa Boentsenere	1	2	3	1	3	4	1	1	2	2	2	3	1	3	4	6
NCert: Motor, Control le Instrumentation wa Boentsenere	1	0	1	1	1	2	1	2	3	1	1	2	1	2	3	5
Palomoka	10	13	23	10	23	33	10	33	25	10	16	22	10	22	20	50

2.9.2 Leano la phethagatšo ya dilenašipi

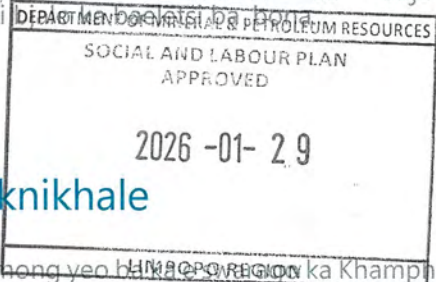
Magato a latelago a tla kgontšha Moepo wa Mogalakwena go fihlelela dinepo tšeo go boletšwego ka tšona ka mo godimo:

- Dilenašipi tša Karolo 18.2 di tla bapatšwa ka gare ga Khamphani le ka ditsela tša go thwala tša bosetšhaba ngwaga le ngwaga..

2.10 Mananeo a mangwe a tlabollo ya botheknikhale

Valterra Platinum e fana ka mananeo a mangwe a tlabollo ya mabokgoni ao a lebeletšego go lokišetša barutwana mabokgoni a go kgona

- Lenaneo la boeletši le šetše le phethagaditšwe go lenašipi ya boentsenere, gomme tša tshepetšo ya dimineralale le tša meepo di sa le legatong la phethagatšo, moo barutwana ba abjelwago bahlokomedi

go šoma mešomong yeo ba ka e swagile ka Khamphani, go akaretša cadetship ya meepo le cadetship ya tshepetšo.

Tafola 20: Barutwana ba meepo ya trackless

Cadetship ya meepo						
Karoło ya tlhahlo	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Mengwaga ye mehlano
Cadetship ya meepo	10	15	10	15	10	60
Palomoka ya ngwadišo	10	15	10	15	10	60

Tafola 21: Process Academy

Cadetship ya tshepetšo						
Karoło ya tlhahlo	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Mengwaga ye mehlano
Cadetship ya tshepetšo	11	11	11	11	11	55
Palomoka ya ngwadišo	11	11	11	11	11	55

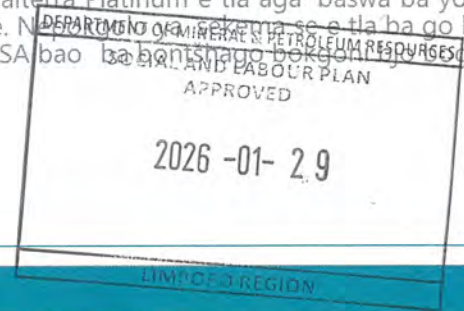
2.11 Dipasari (tša ka ntle)

Dipasari tša ka ntle di fiwa batho bao gabjale e sego bašomi ba Khamphani.

Valterra Platinum e na le sekema sa dipasari se se tiilego seo se lebeletšego tlhabollo ya batho bao ba nago le maswanedi le bokgoni gomme, ge ba se no aloga, ba tla fiwa ditsela tša dikheria tša

profešenale ka Khamphaning, ge go le maleba.

Ka sekema se se akaretšego ka botlalo ebile se kgahlišago sa dipasari, Valtterra Platinum e tla aga baswa ba yona ba diprofešenale. Ntšha se se tla ba go hlatha baswa ba HDSA bao ba bontšhago bokgoni go

Tafola 22: Dipasari (tša ka ntle)

Dipasari (tša ka ntle)																
Karolo ya tlhahlo	Dikgomo le dinako															
	2026			2027			2028			2029			2030			Meng-waga ye mehlano
	New intake	Tšw. 2025	Palo-moka	New intake	Tšw. 2026	Palo-moka	New intake	Cont 2027	Palo-moka	New intake	Cont 2028	Palo-moka	New intake	Cont 2029	Palo-moka	
Dik-holešhipi (karolo efe goba efe ya thuto)	7	7	14	7	7	14	7	7	14	7	7	14	7	7	14	35
Palomoka	7	7	14	7	7	14	7	7	14	7	7	14	7	7	14	35

Sekema sa Baswa ba Diprofešenale, seo se akaretšago Sekema sa Dikholešhipi le Sekema sa Tlhabollo ya Baalogilego, se lebeletše go tlatša dikgoba tša mabokgoni a bohlokwa mešomongmegolo go ya ka tlhalelo ya mabokgoni a bohlokwa, go akaretša le tše dingwe tšeo di hlathilwego karolong ya dikgoba tša mošomo tšeo go lego bothata go di tlatša (Foromo R).

Ka gona, Khamphani e tla lebiša didirišwa tše bohlokwa go dikema tše ka go fana ka tshelete thwii le ka thekgo ya bašomi.

Magato a latelago a tla kgontšha phihlelelo ya dinepo tšeo go boletšwego ka tšona ka mo godimo:

- Dikholešhipi di tla bapatšwa ngwaga le ngwaga ka gare ga Khamphani le ka ditsela tša go thwala tša bosetšhaba.
- Boitlamo bja go kgetha 80% ya diHDSA gore ba hwetše dipasari tše.
- 60% ya dipasari tše tša diHDSA di tla beelwa basadi ba bathobaso.
- Sehlopha sa boleng bja godimo sa baswa ba diprofešenale se tla goketšwa go fihlelela dinyakwa tša bašomi le tekatekano mošomong. Karolo ye e tšewa bjalo ka ye nngwe ya ditlhongwathwii tša maano a moepo, kudu ka ge go na le tlhalelo ye kgolo ya mabokgoni ka intasetering ya meepo mo Afrika Borwa.

- Sekema sa dipasari se tla buelwa setšhaba ka bophara, gammogo le bana le meloko ya bašomi.

- Senyakwa sa motheo sa go kgethwa go barutwana ba Kereiti ya 12 e tla ba 60% ka dipalo le saense.

- Batho bao ba fihlelelago dinyakwa tša thuto tšeo di hlokegago efela ba sa nyake go tsenela dithuto tša tsatši ka tsatši tša godimo ba tla fiwa dipasari tša mošomo wa praktiki tšeo di lebantšhitšego thwii go meepo, tsentshomoya ya ka moepong le bohlweki bja mošomo. Go ya ka lenaneo la dipasari tša ka ntle, kgato ya mathomo e tla ba go lekola bašomi ba bafsa ba dipasari go bona ge ba loketše dithuto tša godimo tša tsatši ka tsatši le ge ba swanela le kheria yeo ba e kgethilego. Go ya ka tekolo ye, ba tla romelwa ngwageng wa go itemogela mošomo goba ba romelwe go thuto ya godimo ya tsatši ka tsatši.

- Go ithuta tsatši ka tsatši setheong sa thuto ya godimo go kopantšhwa le dinako tša tlhahlo ya mošomo wa matsogo (bjalo ka karolo ya mananeo a dithuto goba nakong ya maikhutšo), gammogo le legato la tlhahlo ya sealoga. Maikemišetšo a sena ke go hlomilela baswa ba diprofešenale ka tšohle tšeo ba tlo di hlokgago go fetolela tlhabollo yeo ba e hweditšego go ba mokgwatšhomo wa maemo a godimo lefelong la mošomo.

2.12 Sekema sa tihabollo ya baalogilego

Sekema sa Tihabollo ya Baalogilego, seo e lego karolo ya lefapha la baswa ba diprofesanele, se lebeletse go tlatša dikgoba tša mabokgoni a bohlokwa le dinepo tša HDSA ka diyuniti tša mosomo.

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED

2026 -01- 29

Tafola 23: Sekema sa tihabollo ya dialoga

Sekema sa tihabollo ya dialoga																
Karolo ya tihahlo	Dikgomo le dinako															
	2026			2027			2028			2029			2030			Meng- waga mehlano ye
	New intake	Tšw. 2025	Palo- moka	New intake	Tšw. 2026	Palo- moka	New intake	Cont 2027	Palo- moka	New intake	Cont 2028	Palo- moka	New intake	Tšw. 2029	Palo- moka	
Boentsenere bja meepo	0	8	8	0	8	8	0	8	8	0	0	8	0	3	3	0
Boentsenere bja dimetale	0	2	2	0	2	2	0	2	2	0	0	2	0	0	0	0
Boentsenere bja khomi-kale	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
Dijoloji	0	2	2	0	2	2	0	2	2	0	0	2	0	1	1	0
Tsheka-melo ya ka moepong	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boentsenere bja maswika	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
Boentše-nere bja mekaeniki/le motšhene	0	2	2	0	2	2	0	2	2	0	0	2	0	1	1	0
Tsentšho-moya ya ka moepong	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ditšhelete le bohlapedisi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tše dingwe	0	4	4	0	4	4	0	4	4	0	0	4	0	0	0	0
Palomoka	0	20	20	0	20	20	0	20	20	0	0	20	0	4	4	0

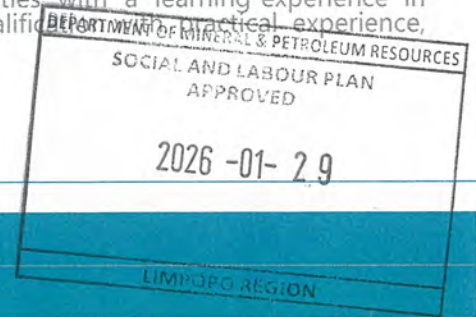
Magato a latelago a tla kgontšha phihlelelo ya dinepo tšeo go boletšwego ka tšona ka mo godimo:

- Palo ya baalogilego ba tihahlo go ya ka lefapha e tla lekolwa ngwaga le ngwaga go ya ka dinepo tša bašomi le diHDSA bakeng sa mengwaga e mehlano ye e latelago.
Go latela lesolo le ikgethilego la go thwala la bosetšhaba, Khamphani e hira bakgopedi bao ba atlegilego ka lefapha la tihabollo le phetošo ya merero ya bašomi la Corporate.
Baalogilego ba tihahlo ba hlabollwa go ya pele ka mananeo a tihabollo a a kgethegilego go ya ka lefapha.
-
-

- Mananeo a tihabollo ya baalogilego a nka nako ya ka palo ya dikgwedi tše 18.
Nakong ya lenaneo, ba fiwa tihahlo ya motheo, tsebagatšo ya intaseteri le dithuto tšeo di ba thušago go hwetša bokgoni bja motheo le tsebo yeo e nyakwago ke moepo.
- Sealoga se sengwe le se sengwe se na le tšhatha ya tihabollo ya motho ka o tee le moeletši yo a beilwego, gomme ditekolo tša bona di dirwa gabedi ka ngwaga.
-

2.13 Diintanšipe

The Internship programme provides people from the surrounding communities with a learning experience in partial fulfilment of a tertiary qualification and those who have a tertiary qualification with practical experience, so that they can be eligible to seek substantive employment.

Tafola 24: Diintanšipe

Diintanšipe																
Dikgomo le dinako																
Field/area of training	2026			2027			2028			2029			2030			Five year target
	New 2025	Tšw. moka	Palo-in-take	New 2026	Tšw. moka	Palo-in-take	New 2027	Tšw. moka	Palo-in-take	New 2028	Tšw. moka	Palo-in-take	New 2029	Tšw. moka	Palo-in-take	
Boentsenere bja meepo	0	2	2	1	2	3	1	1	2	1	2	3	2	1	3	5
Metallurgical	2	2	4	1	2	3	1	1	2	2	2	4	2	2	4	8
Dijoloji	0	0	0	1	0	1	1	1	2	1	2	3	2	1	3	5
Tsheka-melo ya ka moepong	0	0	0	1	0	1	1	1	2	0	2	2	1	0	1	3
Boentsenere bja maswika	0	1	1	1	0	1	1	1	2	2	2	4	1	2	3	5
Mekaeniki	1	0	1	1	1	2	0	1	1	1	1	2	0	1	1	3
Boentsenere bja motšhene	1	0	1	1	1	2	1	1	2	1	2	3	0	1	1	4
Ditšhelete le phepele	1	0	1	1	1	2	0	1	1	1	1	2	0	1	1	3
Polokego, bohloeki bja mošomo le tikologo	3	3	6	0	6	6	3	0	3	0	3	3	3	1	4	9
Merero ya bašomi	1	2	3	3	3	6	0	3	3	3	3	6	0	3	3	7
Ditaba tša khamphani le botelele bja kgwebo	1	0	1	0	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0	1	3
Palomoka	10	10	20	11	17	28	10	11	21	12	20	32	12	13	25	55

2.14 Mabokgoni a porotabole

Mabokgoni a go šomišwa le ka ntle ga mošomo a ka hlalosea bjalo ka mabokgoni ao a amanago le diintaseteri tša ka ntle ga intaseteri ya meepo, ao a ka šomišwago go kaonafatša letseno nakong ya bophelo bja moepo le ge go ka direga go fokotšwa ga mešomo goba go aroganywa ga bašomi.

e mengwe ya mošomo goba ka ditsela tša bophelo tše di tšwelago pele gabotse.

Monyetla wa mabokgoni a go šomišwa le ka ntle ga mošomo o fiwa bašomi ba go ya go ile le bao ba lego dikonterakeng tša nako e itšego, gomme se se lebeletše go kaonafatša bokgoni bjo bo tsebiwago diintasetering tše di fapafapanego.

A thuša gape bašomi bao ba amegilego ka menyetla

Tafola 25: Dinepo tša mabokgoni a go šomišwa le ka ntle ga mošomo

Dinepo tša mabokgoni a go šomišwa le ka ntle ga mošomo						
Karolo ya tlhahlo	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Mengwaga ye mehlango
Mabokgoni a go šomišwa le ka ntle ga mošomo (go ya ka kgahlego ya mošomi)	15	15	15	15	15	75
Palomoka	15	15	15	15	15	75

Moepo o lemoga gore meepo e na le bophelo bjo bo lekanyeditšwego gomme dinyakwa tša kgwebo di ka nyaka gore go be le phokotšego ya bašomi ka moso.

dikgahlego tša bašomi, gammogo le bokgoni bja moepo bja go fana ka tlhahlo.

Leano la lefapha la merero ya bašomi le lebeletše gore bašomi ba dule ba fiwa tsebagatšo le mabokgoni ao a tlo ba thušago go matlafatša bokgoni bja bona gore ba kgone go dira dikgopelo ka gare goba ka ntle ga intaseteri ya meepo, le/goba go šomiša mabokgoni ao gore ba kgone go itirela letseno ka lekaleng lefe goba lefe.

2. Sa bobedi, Khamphani e tla dira peakanyo ya go hlhla bašomi ka mabokgoni ao a sa amanago le meepo nakong yeo go ka bago le kgonagalo ya go fokotša bašomi, go fokotša kgwebo goba go tswalela moepo. Ge go ka ba le diphetogo ka maemong a mebaraka tšeo di gapeletšago kgonagalo ya go fokotša bašomi, go fokotša kgwebo goba go tswalela moepo, Khamphani e tla hloma sekhwama sa mabokgoni a go šomišwa le ka ntle ga mošomo go lefela tlhahlo ya bao ba hlathilwego goba bao ba amegilego ke maemo ao.

Tlhahlo ya mabokgoni a go šomišwa le ka ntle ga mošomo e fiwa bakeng sa mabokgoni a mantši, go akaretša mabokgoni a khomphutha, temo ya dikgogo, go aga ka setena, go bea dithaelese, bolokishene bja dipompi le go penta.

Magato a latelago a tla tšewa mabapi le mabokgoni a go šomišwa le ka ntle ga mošomo nakong ya bophelo bja moepo:

Leano la tlhahlo ya mabokgoni a go šomišwa le ka ntle ga mošomo le tla phethagatšwa ka magato a mabedi:

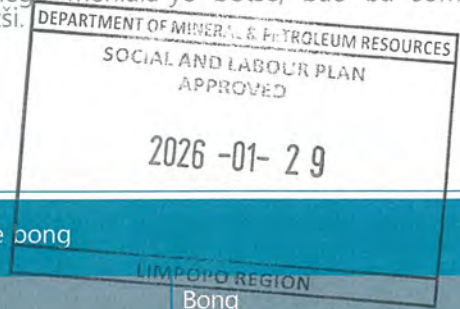
1. Tlhahlo ya mabokgoni a go šomišwa le ka ntle ga mošomo e tla phethagatšwa la mathomo ka go fana ka mabokgoni ao a šomago ebile a le bohlokwa nakong ya bophelo bja moepo. Mabokgoni a swanetše go thekga mošomomogolo wa moepo. Mananeo ao a hlathilwego a swanetše go laolwa ke dihlokwa le

- a. Lekala la tlhabollo ya merero ya bašomi le tla hlatha batho bao ba swanetšego go fetša mananeo ao a hlathilwego.
- b. Mabokgoni a tla akaretšwa bjalo ka karolo ya Leano la Mabokgoni Mošomong (WSP).
- c. Dikimollo tše tša tlhahlo di ka fiwa bašomi bao ba batametšego go tswalela mošomo.

2.15 Leano la boeletši (Molawana 46 (b) (iii))

Boeletši ke tshepedišo ye bohlokwa ebile ke sedirišwa sa go thekga tlhabollo ya batho, tekatekano mošomong, peakanyo ya merero ya bašomi le taolo ya mokgwatšhomo ka Valterra Platinum.

lenaneo la Valterra Platinum la taolo ya dikheria le tatelanomošomong. Di kgontšha phetišetšo ya tsebo, maitemogelo a mošomo le maitemogelo a bophelo ka tlase ga tlhahlo ya semmušo goba ya go se be semmušo ya batho ba go ba le bokgoni bao ba kgethilwego le batho bao e lego mehlala ye botse, bao ba šomago bjalo ka baeletši.

Go tlaletša se, boeletši le bohlahli di thekga

Tafola 26: Karoganyo ya leano la boeletši: ka HDSA le bong

Karoganyo ya leano la boeletši: HDSA le bong						
Ngwaga	Ditšweletšo tša kheria	Tsepamiso				
		Nako	HDSA	E sego HDSA	Monna	Mosadi
2026	Dilenašipi	Ngwaga o 1	44	7	17	27
2027	Baamogedi ba dipasari	Ngwaga o 1	7	3	3	4
2028	Dialoga	Ngwaga o 1	3	1	1	2
2029	Sehlopha sa bokgoni	Ngwaga o 1	15	5	6	9
2030	Sehlopha sa talente	Ngwaga o 1	8	2	3	5

Tafola 27: Dinepo tša bohlahlobi (mentorship) ngwaga ka ngwaga

Dinepo tša bohlahlobi (mentorship) ngwaga ka ngwaga																
Karolo ya tlhahlo	Dikgomo le dinako															
	2026			2027			2028			2029			2030			Meng-waga ye mehlano
	New intake	Tšw. 2025	Palo-moka	New intake	Tšw. 2026	Palo-moka	New intake	Tšw. 2027	Palo-moka	New intake	Tšw. 2028	Palo-moka	New intake	Tšw. 2029	Palo-moka	
Dilenašipi	36	15	51	46	15	61	36	15	51	46	15	61	36	15	51	572
Baamogedi ba dipasari (ba ka gare)	5	5	10	5	5	10	5	5	10	5	5	10	5	5	10	50
Dialoga	2	2	4	2	2	4	2	2	4	2	2	4	2	2	4	20
Sehlopha sa bokgoni	10	10	20	10	10	20	10	10	20	10	10	20	10	10	20	100
Sehlopha sa talente	5	5	10	5	5	10	5	5	10	5	5	10	5	5	10	50
Palomoka	58	37	95	68	37	105	58	37	95	68	37	105	58	37	95	792

Tafola 27 se fana ka dinepo tša gabjale le tša ka moso tša go hlama dikamano tša boeletši bakeng sa bašomi ka moka bao ba lego ka mananeong a go fapafapana a tlhahlo le tlhabollo (dilenašipi, dipasari, mananeo a dialoga), mmogo le go akgošisa le go hlabbolla bao ba lego ka sehlopheng sa bokgoni le sa talente. Dinepo tše di lebeletše go fihlelela tekatekano mošomong le go kgotsofatša dinyakwa tša go thwala bašomi tša ka moso. Ba ba lego ka mananeong a tlhabollo ba tla tsenelwa ke mananeo a boeletši.

Bakgethwa bao ba lego mananeong a tlhabollo ba tla ba ka mananeong a boeletši.

Magato a latelago a tla kgontšha phihlelelo ya dinepo tša ka mo godimo:

- a. Baeletši ba tla kgethwa ka tlhokomelo gomme ba hlabbolla go netefatša tšwelopele ya bokgoni le go tšwelapele gabotse ga dikamano tša boeletši.

- b. Bašomi bao ba sa tseneng mananeong a boeletši ba tla hlabbolla ka mekgwa ya tlhabollo ya setlwaedi, go balwa le bohlahli bjo bo fiwago ke disuphabaesa mmogo le bohlahli bja Khamphani.

- c. Baeletšwa le baeletši bao ba ngwadišitšwego gomme ba kgatha tema lenaneong la boeletši ba tla fiwa tlhahlo ya boeletši.

- d. Dihlokwa tšeo di hlathilwego ka lebaka la kamano ya boeletši di tla begelwa suphabaesa yoo go begwago go yena ka moeletšwa, gomme di akaretšwe ka gare ga IDC.

- e. Tumelelano e tla tsenelwa bakeng sa boeletši bja semmušo gomme e tla hlalosa ditšelo le maikgafo a Khamphani goba a lehlakore leo le amegago.

- f. Mokgwa wa boeletši o tla lekolwa kgafetšakgafetša go netefatša bokgoni bja wona le go šoma gabotse.

2.16 Kakaretšo ya dinepo tša tlhabollo ya merero ya bašomi le boitlamo bja tša ditšhelete

Tafola 28 e na le kakaretšo ya dinepo le boitlamo bja ditšhelete tša Moepo wa Mogalakwena.

Tafola 28: Kakaretšomakhulu

Kakaretšomakhulu						
Kgaetšwana ya motheo	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Meng-waga ye mehano
Tlhahlo ya AET (go akaretša Adult Matric)	11	9	5	7	5	37
Tlhahlo ya mošomomogolo	747	751	754	759	746	3,757
Dilenašipi 18.1	10	10	10	10	10	50
Kgatelopele ya kheria	37	32	44	40	42	195
Dipasari tša ka gare (thušo ya thuto)	10	6	8	5	9	38
Sekema sa tlhabollo ya dialoga	0	0	0	0	0	0
Diinthenšipi	10	11	10	12	12	55
Mabokgoni a go šomišwa le ka ntle ga mošomo	15	15	15	15	15	75
Dilenašipi 18.2	15	15	15	15	15	75
Mining cadets	10	15	10	15	10	60
Process cadets	11	11	11	11	11	55
Dipolamalopo	7	7	7	7	7	35
Boeletši	58	68	58	68	58	310
HRD Palomoka	941	950	947	964	940	4742

Tafola 29: Boitlamo bja ditšhelete

Boitlamo bja ditšhelete						
Kgaetšwana ya motheo	Dikgomo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Mengwaga ye menlano
Tlhahlo ya AET (go akaretša Adult Matric)	R4,919,647.24	R5,137,357.38	R5,365,717.34	R5,605,624.69	R5,857,346.06	R26,885,692.70
Tlhahlo ya mošo-momogolo	R15,027,075.82	R15,470,641.67	R15,935,905.61	R16,424,696.40	R16,937,557.23	R79,795,876.72
Dilenašipi 18.1	R8,767,301.82	R6,890,345.61	R7,225,237.54	R7,577,069.23	R7,946,222.81	R38,406,177.01
Kgatelopele ya kheria	R2,405,299.15	R2,771,339.26	R3,155,285.11	R3,558,645.81	R3,376,670.51	R15,267,239.83
Dipasari tša ka gare (thušo ya thuto)	R1,801,152.69	R1,939,841.21	R2,085,314.02	R2,238,142.91	R2,398,497.70	R10,462,948.53
Sekema sa tlhahlo ya dialoga	R2,493,386.02	R2,493,386.02	R2,493,386.02	R2,493,386.02	R2,493,386.02	R12,466,930.10
Diinthenšipi	R1,510,771.59	R1,607,279.63	R1,713,462.75	R1,826,674.61	R1,947,383.12	R8,605,571.71
Mabokgoni a go šomišwa le ka ntle ga mošomo	R750,000.00	R787,500.00	R826,875.00	R868,218.75	R911,629.69	R4,144,223.44
Dilenašipi 18.2	R8,862,645.09	R9,564,589.05	R10,225,924.19	R10,911,733.16	R11,620,996.27	R51,185,887.76
Mining cadets	R3,874,772.15	R1,755,438.78	R1,835,936.30	R1,920,593.55	R2,009,295.40	R11,396,036.17
Process cadets	R228,807.03	R252,397.13	R269,908.12	R288,041.14	R306,763.83	R1,345,917.24
Dipolamalopo	R3,000,000.00	R3,150,000.00	R3,307,500.00	R3,472,875.00	R3,646,518.00	R16,576,893.00
Makgetho	R18,358,846.15	R18,888,508.52	R19,444,222.13	R20,028,089.85	R20,640,581.67	R97,360,248.32
HRD Palomoka	R71,999,704.74	R70,708,624.26	R73,884,674.12	R77,213,791.11	R80,092,848.30	R373,899,642.53

2.17 Employment equity (EE)

Dithalwa tše pedi tšeo di latelago di bontšha profaele ya bašomi ba go ya go ile mmogo le bašomi ba dikonteraka go ya ka maemo a bofelo bja December 2024. Profaele ya bašomi e bontšhwa go ya le ka morafe le bong bjalo ka

ge go nyakega ka Melawaneng ya Tekatekano Mošomong le ditaelo tša Mining Charter. Maemo a mošomo ao a šomišitšwego a ya le ka Molao wa Tekatekano Mošomong le dithempoleiti tša sekorokarata sa Mining Charter III.

2.17.1 Dinepo tša EE, bašomi ba go ya go ile

Dinepo di hlamilwe go latela Melawana ya Molao wa Tekatekano Mošomong yeo e nyakago bengmešomo go beakanya dinepo tša ngwaga ka ngwaga tša go tswelapela go fihlela go lekaleka le dipalopalo tša batho ba go šoma (EAP) go

ya ka morafe le bong. Mining Charter III, yeo e phatlaladitšwego ka 2010. Eupša complex e netefaditše gore dinepo tšeo di beilwego ga di phakgamelane le tšeo tša pele.

2.17.2 Profaele ya bašomi go ya ka maemo a mošomo le kelo ya Patterson

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED

2026 -01- 2.9

Tafola 30: Bašomi ba go ya go ile

Bašomi ba go ya go ile											
Maemo a mošomo	Monna				Mosadi				Batho ba dinaga tša ka ntle		Palo-moka
	Mo-Afrika	Wammala	MoAsia	Motho-mišweu	Mo-Afrika	Wammala	MoAsia	Motho-mišweu	Monna	Mosadi	
Bolaodi bja godimo	7	0	0	7	4	0	1	0	0	0	19
Bande 4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Bande 5	6	0	0	7	4	0	0	0	0	0	18
Bolaodi bja magareng	176	3	4	35	75	0	0	15	4	0	312
D4/E1	29	0	0	7	9	0	0	2	2	0	50
D3	20	0	0	4	9	9	0	0	2	0	35
D2	41	0	2	21	0	0	0	4	0	0	79
D1	86	2	2	13	36	0	0	7	2	0	105
Bolaodi bja tlase	420	5	3	38	173	0	2	14	3	0	659
C5	69	2	1	15	24	0	0	3	0	0	114
C4	14	0	0	0	1	0	0	3	0	0	18
C3	52	0	0	4	14	0	0	0	0	0	70
C2	235	2	2	18	70	0	0	3	3	0	333
C1	50	1	0	1	64	1	2	5	0	0	124
Bašomi ba seka ba kgona gabotse le ba go dira dipeakanyo tšeo di ithophela	891	0	0	13	390	0	0	0	1	0	1,295
B7	127	0	0	3	77	0	0	0	0	0	205
B6	125	0	0	0	22	0	0	0	0	0	152
B5	51	0	0	2	15	0	0	0	0	0	68
B4	121	0	0	0	101	0	0	0	0	0	222
B3	389	0	0	2	125	0	0	0	0	0	517
B2	53	0	0	5	39	0	0	0	0	0	92
B1	25	0	0	1	11	0	0	0	0	0	39
Bašomi ba se nago bokgoni le ba go dira dipeakanyo tšeo di hlalositswego	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bašomi ba Palomoka ba go ya go ile	1,492	8	7	92	639	2	2	29	8	0	2,279
Bašomi ba nakwana	2	0	0	1	3	0	0	0	0	0	6
Palomoka ka kakaretšo	1,494	8	7	93	642	2	2	29	0	0	2,285

Tafola 31: Bašomi ba konteraka

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED
2026-01-29

Bašomi ba konteraka										
	Monne									
	Ba go ya go ile				Bašomi ba Palomoka ba go ya go ile bao e lego banna	Ba e sego ba go ya go ile				Bašomi ba Palomoka ba go ya go ile bao e lego banna
	Mo-Afrika	Wammala	Indian	Motho-mišweu		Mo-Afrika	Wammala	Indian	Motho-mišweu	
Bolaodi bja godimo (Bande 4 le 5)	0	0	0	0	0	8	0	0	0	2
Bolaodi bja magareng (D1 le Bande 6)	0	0	0	0	0	379	3	8	0	152
Bolaodi bja tlase (CL-CU)	0	0	0	0	0	908	6	4	0	214
Mabokgonimagolo	0	0	0	0	0	1,209	3	5	1	123
Palomoka	0	0	0	0	0	2,504	12	17	1	348

Bašomi ba konteraka (go tšwela pele)				
	Bašomi ba Palomoka		Bašomi ba bogolo or Batho ba bogolo	
	Ba go ya go ile	Ba e sego ba go ya go ile	Ba e sego ba go ya go ile	Ba go ya go ile
Bolaodi bja godimo (Band 4 le 5)	0	18	0	0
Bolaodi bja magareng (D1 le Bande 6)	0	543	1	0
Bolaodi bja tlase (CL-CU)	0	1,131	1	0
Mabokgonimagolo	0	1,366	0	0
Palomoka	0	3,058	2	0

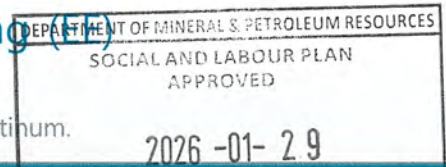
2.17.3 Dinepo tša tekatekano ya mešomo (bašomi ba go ya go ile)

Dinepo di hlamilwe go latela dinepo tša 2018 tša Mining Charter gomme di kgokaganywa le dipeakanyo tša phetogo tšeo di išitšwego go DMRE ka 2019.

Tafola 32: Dinepo tša tekatekano mošomong go ya ka ngwaga

Maemo a mošomo	Dinepo											
	Nepo ya DMRE		2026		2027		2028		2029		2030	
	% HDP	% WIM	% HDP	% WIM	% HDP	% WIM	% HDP	% WIM	% HDP	% WIM	% HDP	% WIM
Bolaodi bja godimo	60%	25%	60%	25%	60%	25%	60%	25%	60%	25%	60%	25%
Bolaodi bja gare	60%	25%	60%	28%	60%	28%	60%	28%	60%	28%	60%	28%
Bolaodi bja tlase	70%	30%	70%	26%	70%	27%	70%	28%	70%	29%	70%	30%
Bašomi bao ba nago le bogolofadi	2%		1.2%		1.4%		1.5%		1.6%		2%	

2.17.4 Dinepo tša leano la tekatekano mošomong (EE)

Sethalwa se latelago se laetša magato le dinepo tša leanotiro la EE la Valterra Platinum.

Kgato	Nepo
Matlafatša dikomiti tša EE le mekgatlo ya poledišano.	Netefatša gore ditshepedišo tša go tihwala di sepelelana le dinepo tša EE
Dikgapeletšo tša batho bao ba phelago le bogolofadi.	Oketša gomme o boloke mothapo wa tlihabollo
Aba didirišwa bakeng sa tihahlo ya diHDP le basadi go ya ka leano la EE.	- DiHDP le basadi ba na le phihlelelo ye e lekanago mananeong a tihahlo. - Akgofiša tlihabollo ya diHDP le basadi bao ba nago le bokgoni. - Tšweletša pele diHDP le basadi ge ba e na le maswanedi.
Hlama mekgwa ya go hlaola le go lekola diHDP le basadi bao ba nago le bokgoni go ya ka lenaneo la Taolo ya Talente.	Hlama le go hlokomela tekatekano magareng ga go godiša ka gare le go hwetša diHDP le basadi go tšwa ka ntle.
Hlama mananeo a HRD go thekga leano la EE le leano la mabokgoni mošomong (WSP).	- Netefatša tšhepelelano le WSP, leano la mabokgoni le leano la EE. - Matlafatša diHDP le basadi ka go ba fa tihahlo le tlihabollo ya maleba gore ba be le mabokgoni ao a ba dumelelago go dira mešomo ya bona ka katlego.
EE e tla bewa leihlo kgwedi ka kgwedi, kotara ka kotara le ngwaga ka ngwaga.	- Lebelela leswa ditshepedišo tša go kgetha. - Tšhomišo ya menyetla go thekga bolaodi bja diHDP le basadi.

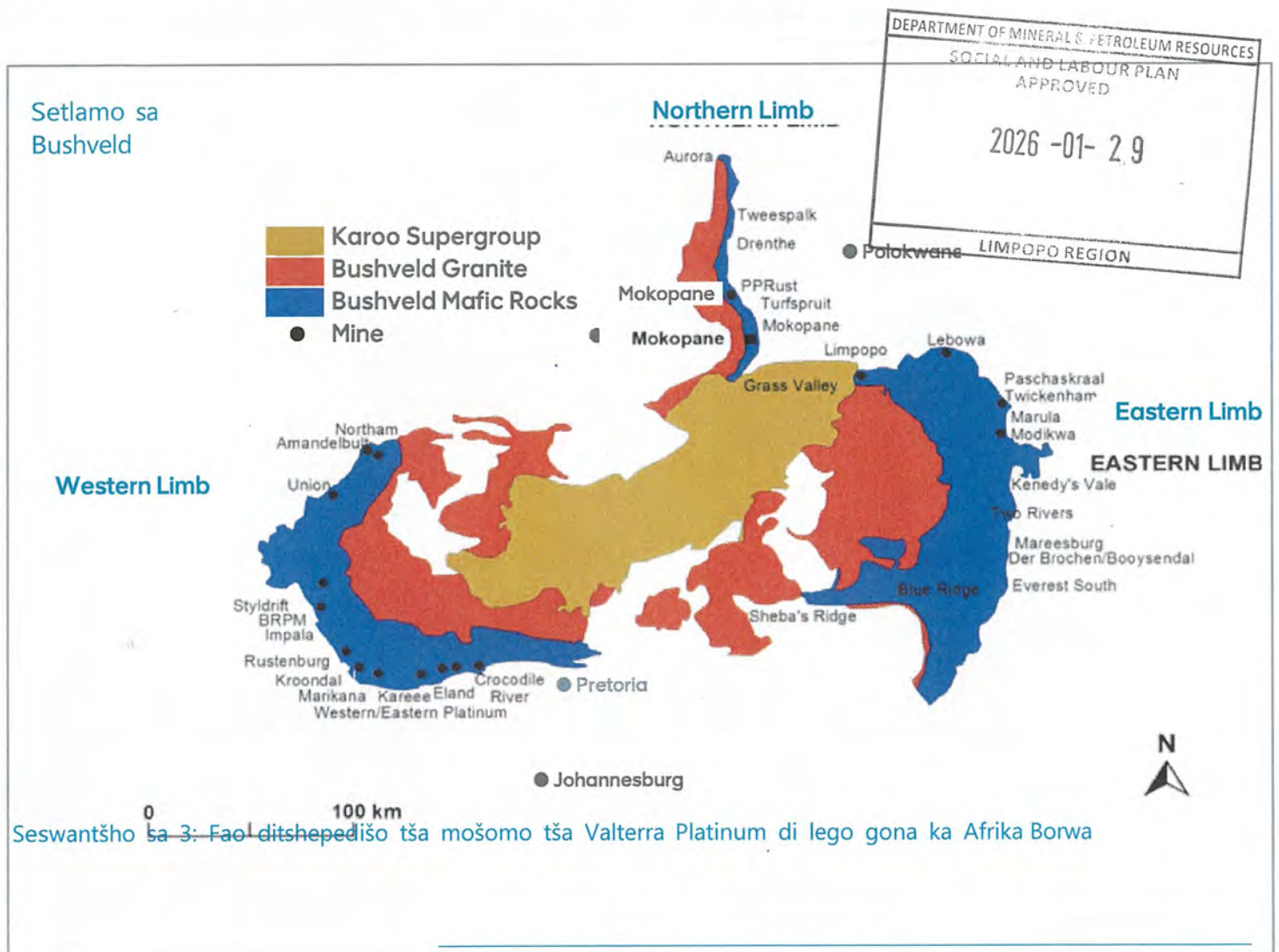
2.17.5 Leanotiro bakeng sa dinepo tša tekatekano mošomong

- Hlatha mešomo yeo e tlogo bulega nakong ya mengwaga ye mehlano ya leano, ka go šomiša mengwaga ya go tlogela mošomo bjalo ka sešupo.
Tlatša mešomo yeo e tlogetšwego ke HDSA ka HDSA, o gatelele kudu sehlopha seo se laetšago go se lekalekana kudu ge se bapetšwa le dipalopalo tša setšhaba.
- Nepiša mešomo yeo e tlogetšwego ke bao e sego HDSA, bao ba emetšego godimo, gomme o e tlatše ka HDSA.
- Hlatha HDSA bao ba bontšhago bokgoni bja go gola gomme o ba hlabolle gore ba be le maswanedi a maleba a mešomo yeo e ka bulegago.
- Gatelela kudu tlihabollo ya HDSA ka mabokgoni a mantši ao a bohlokwa le ao a lego bogareng bja mešomo.
- Hlama leano la tekatekano mošomong go ya ka Molao wa Tekatekano Mošomong le melawana yeo e sepetšago le wona.
- Hlama Komiti ya Tekatekano Mošomong le Tlihabollo ya Mabokgoni, yeo e tla rerišwanago le yona mabapi le tlihabollo ya dinepo, phethagatšo ya leano le go begela Kgoro ya Mešomo le Mešongwana.

Karolo 3

3 Tlhabollo ya ikonomi ya selegae (LED) (Molawana 46 (c))

3.1 Tebelelokakaretšo ya ditshepedišo tša mošomo tša Valterra Platinum

Seswantšho sa 3: Fao ditshepedišo tša mošomo tša Valterra Platinum di lego gona ka Afrika Borwa

Valterra Platinum ke yo mongwe wa ba hlhisi ba ka pele ba platinamo.

Khamphani ye kgolo ya meepo ya Afrika Borwa e na le ntlo-kgolo Johannesburg mo Afrika Borwa.

Seswantšho sa 3 se fana ka tebelelokakaretšo ya fao ditshepedišo tša mošomo tša Valterra Platinum di lego gona mo Afrika Borwa.

Limpopo (bjalo ka ge go bontšhitšwe ka Seswantšho sa 4) ke o mongwe wa mafelo a bohlokwa ao khamphani e šomago go ona, fao ditshepedišo tša mošomo di katološago go tloga

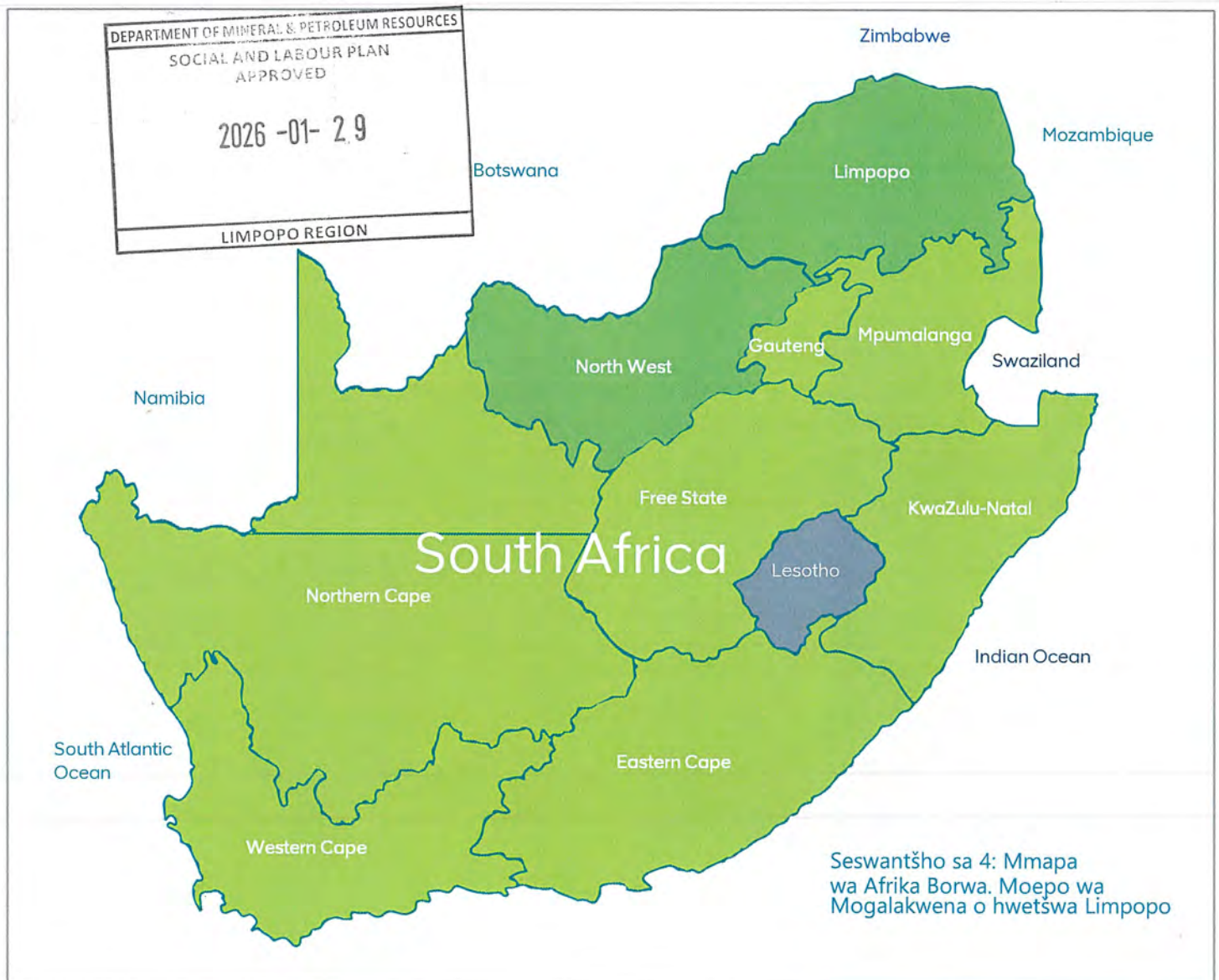
Musina ka leboa go fihla Blue Ridge, dikilomitara tše ka bago tše 30 ka borwa-bohlabela bja Groblersdal, ka lekaleng la ka bohlabela la Setlamo sa Bushveld Igneous.

Lefelo la bohlokwa leo le šetšwago ka SLP ye ke Moepo wa Mogalakwena, woo o lego Polaseng ya Armoede ka gare ga Mmasepala wa Selegae wa Mogalakwena (MLM).

Meepo ke karolo ya bohlokwa ya kokwane ya ikonomi ya Mogalakwena; lefelo le le humile ka diminerale tša go fapafapana, kudu diminerale tša malapa a platinamo.

Moepo wa Mogalakwena ke moepo wa platinamo woo o šomago, o lego dikilomitara tše ka bago tše 20 ka bodikela bja Mokopane, ka tlase ga MLM. Mmasepala wo wa selegae o hwetšwa karolong ya ka bodikela ya Limpopo, ka gare

ga selete sa ka bodikela sa Mmasepala wa Waterberg, gomme o beilwe mellwaneng ke Aganang ka bohlabela, Mookgopong ka borwa le Lephallale ka leboa.

Mafelo a bolotadiphoofolo a mantši a šoma ka gare ga tikologo ye gomme a thekga tša boeti go lefelo la bushveld le mešomo ya meepo.

Tafola 33 e fana ka tebelelokakaretšo ya meepo yeo e lego gomme e šoma ka Mogalakwena, diminerale tšeo di epšwago le ditšhaba tšeo e lego benggae.

Tafola 33: Diminerale tša Mogalakwena Mothopo: Go ntšhitšwe go tšwa meemong

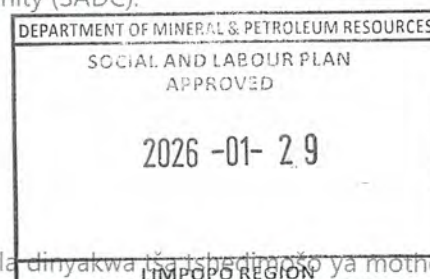
Leina la moepo	Setheki sa diminerale
PlatReef	Platinamo
Vanadis	Vanadiumo
Matlala stone crushers	Maswika a thubilwego
Kadikgatlho stone crushers	Maswika a thubilwego mmogo le santa

Bašomi ba Moepo wa Mogalakwena ba aroganywa ka magoro a mararo go ya ka mafelo ao ba tšwago go ona: bašomi ba gae, bašomi ba bafaladi le bašomi ba phihlampha.

gantši ba dula le malapa a bona, mola mafelo a go romelwa bašomi a nea moepo legoro la bašomi leo le bitšwago bafaladi.

Lefelo leo le arogantšwego la setšhaba sa moepo le katološitšwe go akaretša bašomi bohle ba moepo bao ba dulago mebasepaleng ya Mogalakwena, Aganang le Polokwane. Bašomi ba gae ke bao ba tšwago setšhabeng sa kgauswi sa moepo gomme

Go phatlalala ga bafaladi go wela ka magoro a mararo: bao ba tšwago ka profenseng, bao ba tšwago diprofenseng tše dingwe tše seswai, le bao ba tšwago tikologong ya Southern African Development Community (SADC).

3.2 Tsinkelo ya tthatlhobo ya selete

Tsinkelo e beile šedi go lefelo la profense leo Moepo wa Mogalakwena o lego go lona, e lego Limpopo le Mmasepala wa Selegae wa Mogalakwena (MLM).

E fihlelela dimyakwa tša tšhedinyano ya motheo ya leago le ikonomi ya Limpopo le MLM (Molawana 46 (c) (i)).

3.2.1 Seemotikologo sa profense ya Limpopo

Tebelelo ya seemotikologo

Limpopo ke e nngwe ya diprofense tše senyane tša Afrika Borwa (Seswantšho sa 4). E abelana mellwane le dinaga tše tharo: Botswana, Mozambique le Zimbabwe.

Profense ye e hlalwa kudu ke mašoka a bushveld le mafelo a bolotatlhago. Le lengwe la mafelo a bolotatlhago a tumiwe go ka nageng, e lego Kruger National Park, le na le seripa seo se welago mo seleteng se se botse. Profense ye e na le mafelo a histori a mantši gotee le bohwa bjo bo humilego bjo bo bohlagahlaga go tloga dinakong tša bogologolo tša batho ba mathomo. Limpopo e akaretša naga ya dikilomitara tša sekwere tše 125 806.1.

Polokwane, e lego toropokgolo ya profense, e theilwe ka 1886 gomme ya apewa leina la Pietersburg ke Andries Potgieter, moetapele wa Voortrekkers. Toropokgolo ye e na le histori ya bohlokwa le yeo e nyamišago. Motse wo o ile wa

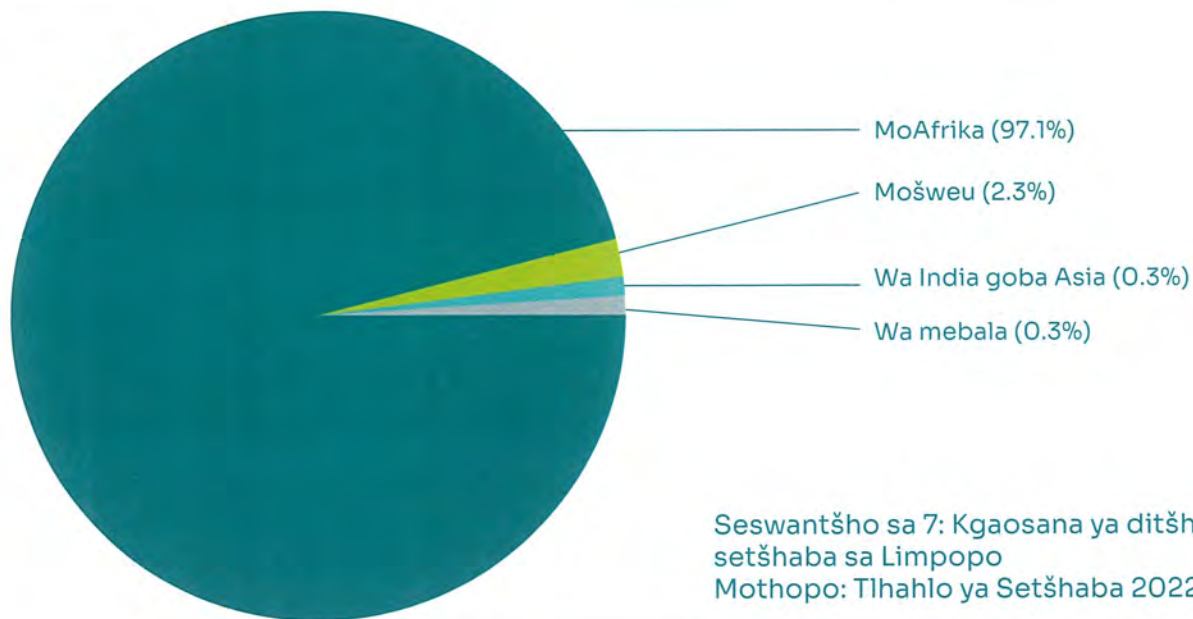
gola ka morago ga nako, o godišwa ke meepo le temo.

Ka morago ga mengwaga ye ka bago e le masome-senyane—go ba maleba mengwaga e 96—ka la 23 Moranang 1992, motse wo o ile wa phatlalatšwa semmušo gore ke toropokgolo. Ka la 25 Dibokwane 2005, leina la (Pietersburg) le ile la fetolwa semmušo go ba Polokwane, le le bolelago “lefelola polokego”.

Tebelelo ya leago

Profense ya Limpopo e na le setšhaba sa batho ba 5,799,090, gomme go na le palo ya batho ba 46.1 go dikilomitara tše tee tša sekwere.

Go na le malapa a 1,601,081 ka Limpopo, ao e lego diperesente tše 9.4 tša palomoka ya malapa a 16,923,309 ka nageng (Census 2011). Bathobaso ke bona bontši bja setšhaba.

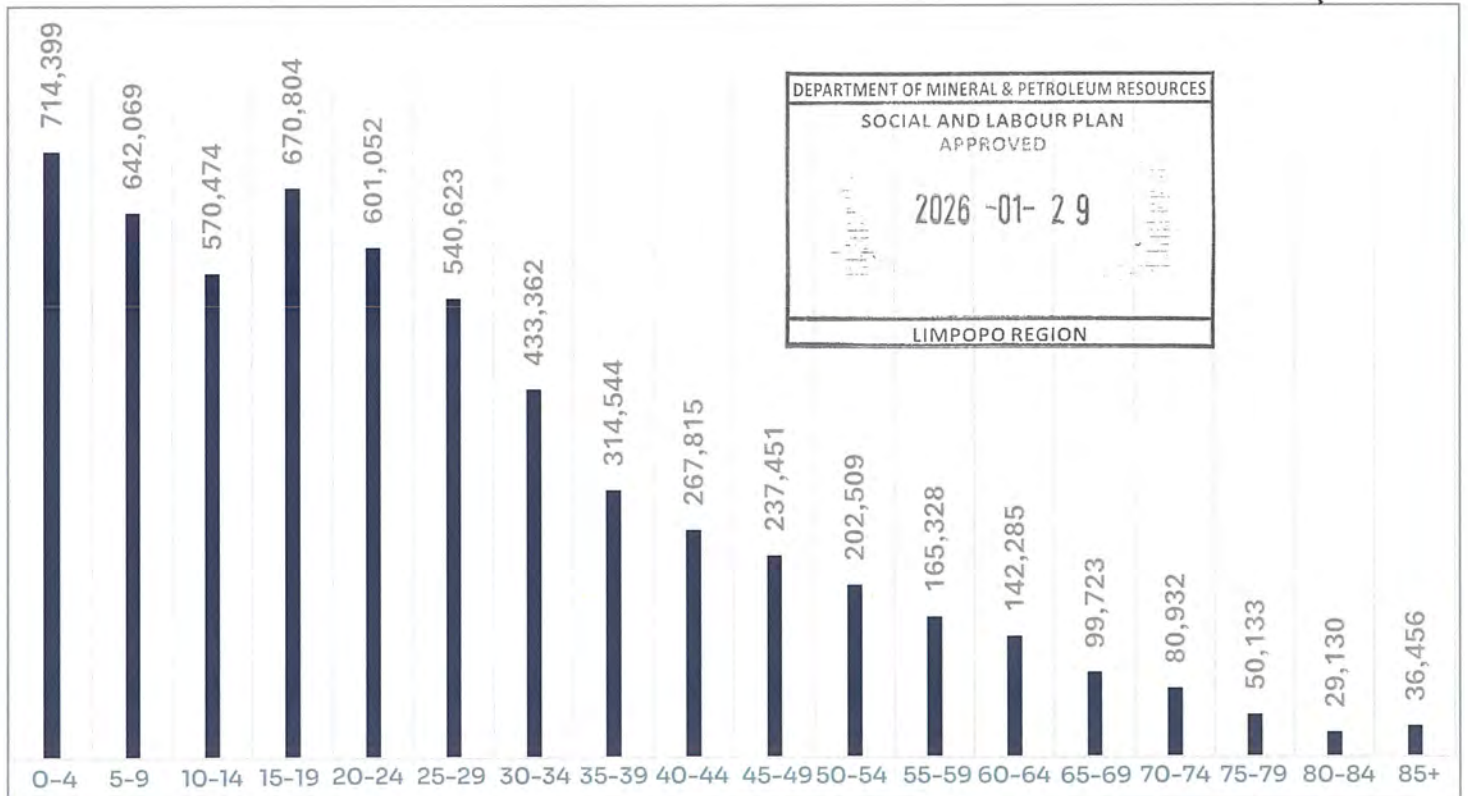

Seswantšho sa 7: Kgaosana ya ditšhaba tša setšhaba sa Limpopo
Mothopo: Tlhahlo ya Setšhaba 2022

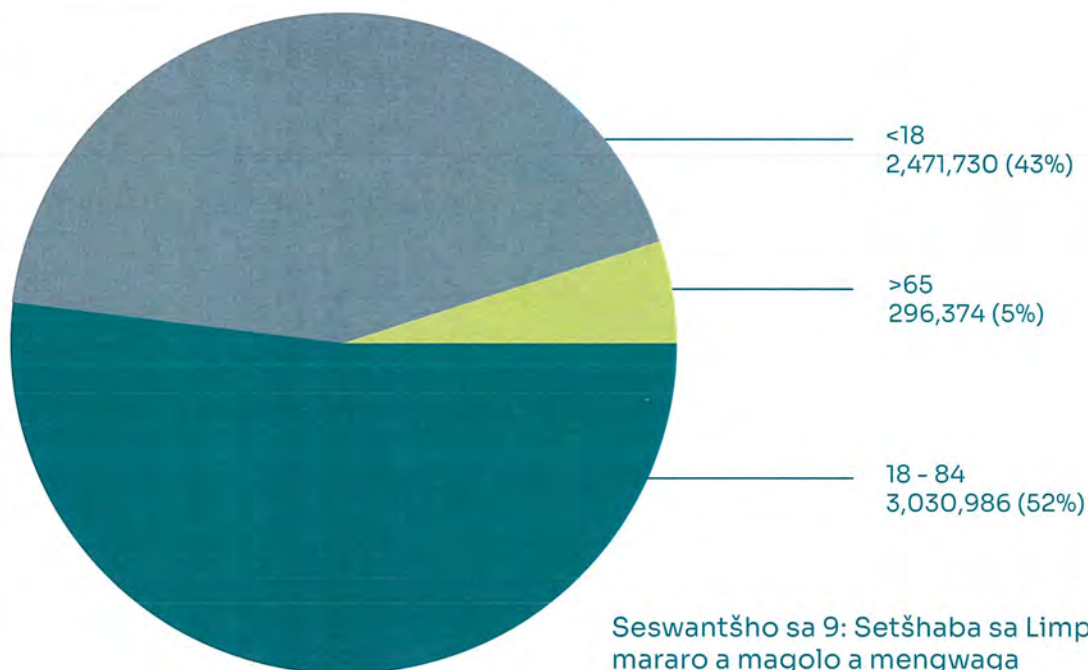
Bathobaso le Bathobašweu ba bopa 97.1% le 2.3% tša setšhaba ka go latelana

Basadi, bao e lego 53% ya setšhaba, ke bona ba bantši. Se se bapelana kgauswi le profaele ya bosetšhaba ya bong, yeo e laetšago gore basadi ba tšea 51% mola banna ba tšea 49%.

Bana le baswa, bao ba lego sehlopheng sa mengwaga ya 0 go fihla go 18, ba tšea 43% ya setšhaba. Sehlopha sa batho ba mengwaga ya 65 le godimo se tšea feela 5%, mola bontši bja setšhaba (52%) bo bopilwe ke batho ba mengwaga ya 18 go fihla go 64. Tshepetšo ya dipalopalo tše e fetišetša gore ngwaga wa gare wa setšhaba sa Limpopo ke 22.

Seswantšho sa 8: Setšhaba sa Limpopo go ya ka magoro a mengwaga
Mothopo: Phuputšo ya Batho 2011

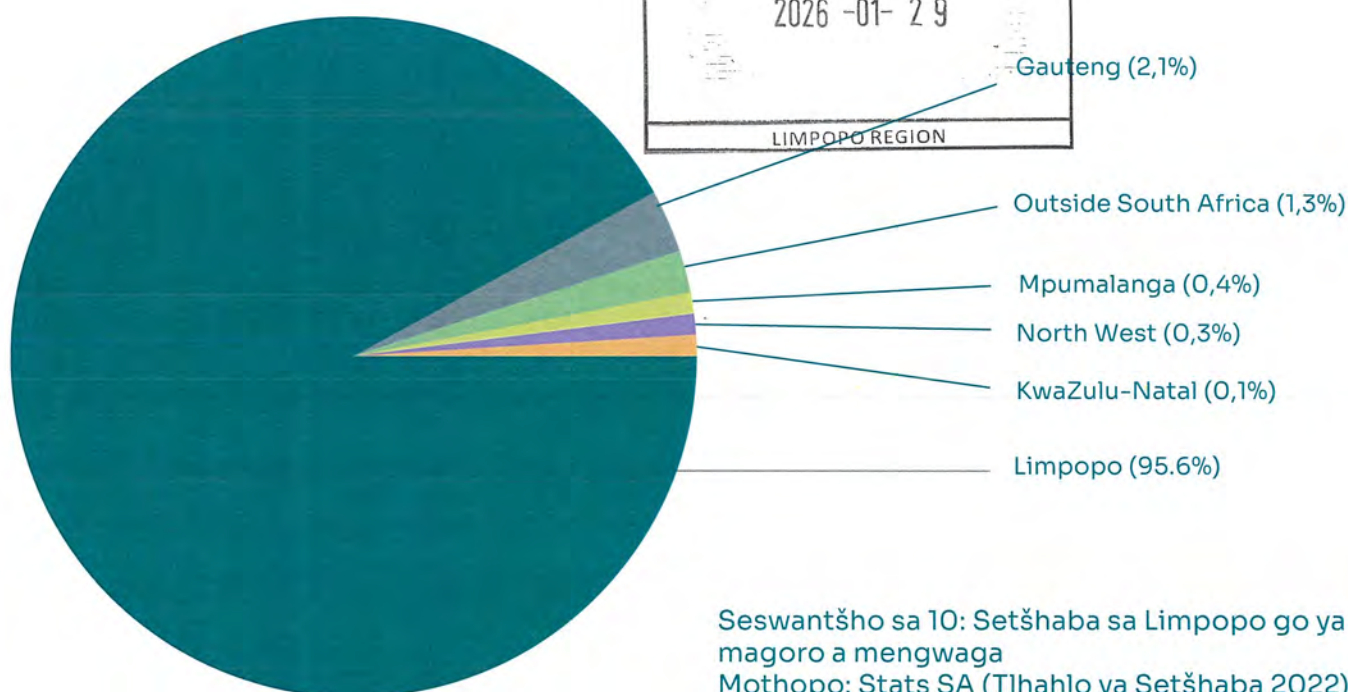

Seswantšho sa 9: Setšhaba sa Limpopo go ya ka magoro a mararo a magolo a mengwaga
Mothopo: Stats SA (Community Survey Report) 2022

Bontši bja setšhaba, e lego 98.7%, ke badudi ba Afrika Borwa, mola ka tlase ga 2% e le batho bao ba tšwago dinageng tše dingwe. Ge go akanyetšwa gore Limpopo e bopa diperesente tše fetago 12% tša setšhaba ka moka sa Afrika Borwa, go bonagala batho bao ba belegetšwego ka Limpopo ga ba huduge kudu; palo ya 95.6% (Seswantšho sa 10) ya setšhaba e belegetšwe gomme e dula ka Limpopo. Le ge go le bjalo,

seemo se ga se fapane kudu le sa diprofense tše dingwe.

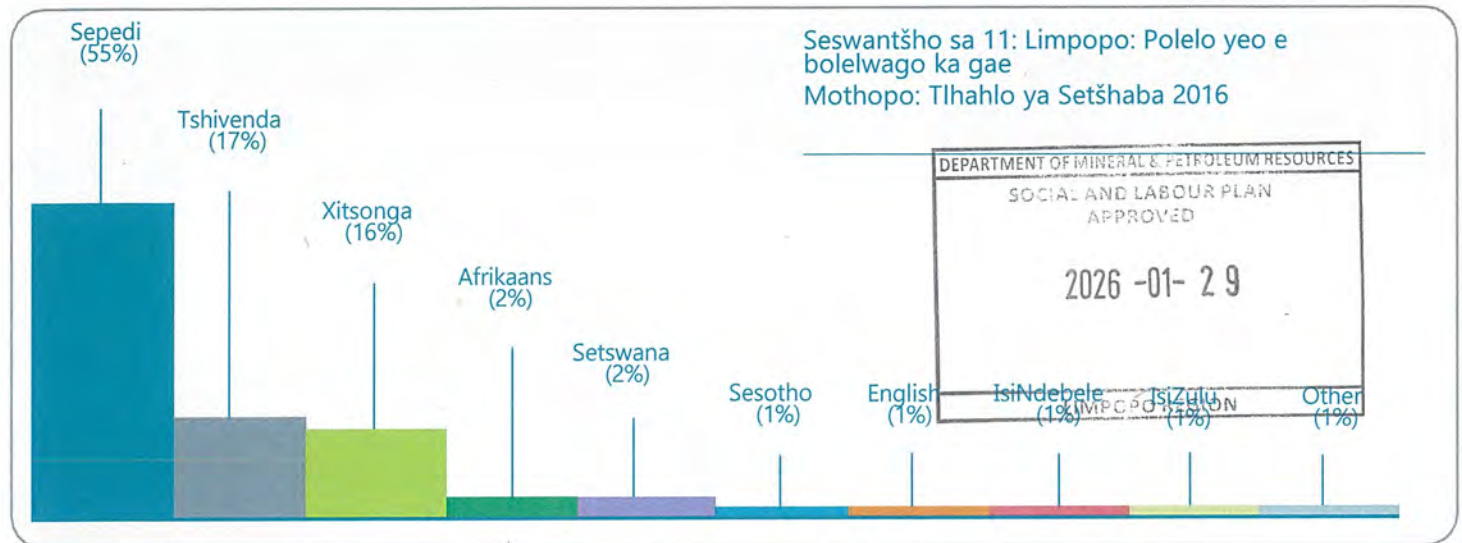
Ke feela 3.1% ya setšhaba sa Limpopo yeo e tšwago diprofenseng tše dingwe. Phapano yeo e dirwa ke badudi bao e sego ba Afrika Borwa. Bjalo ka ge go šetšwe go boletšwe, tikologo ya SADC ke yona mothopo o mogolo wa batho bao e sego ba Afrika Borwa ba dulago ka Limpopo.

Seswantšho sa 10: Setšhaba sa Limpopo go ya ka magoro a mengwaga
Mothopo: Stats SA (Tlhahlo ya Setšhaba 2022)

Ka Limpopo, Sepedi ke polelo yeo e bolelwago kudu, gomme e latelwago ke Tshivenda le Xitsonga. Afrikaans, yeo e bolelwago ke 2% ya

setšhaba, ke yona polelo yeo e sego ya Bantu yeo e atilego go feta English, yeo e bolelwago ke 1% feela (Seswantšho sa 11).

Tša maphelo (HIV/Aids)

Maphelo a ditšhaba tša borena ke a bohlokwa kgolong le tšhabollong ya ikonomi, kudu le go fedišeng bohloki bja go fetela molokong ka moloko.

Go thabela maemo a maphelo a godimo ao a kgonegalego ke tokelo ya motheo ya motho yo mongwe le yo mongwe. Maphelo ga se feela go se be le bolwetši goba go se kgone go itšhwara gabotse; ke boemo bja katlego ya mmele, monagano le boiketlo bja leago.

Hancock & Duhl (1988) ba boletše gore dikarolwana tše bohlokwa tša setšhaba se phetšego gabotse di akaretša:

- Tikologo ye e hloekilego, e bolokegilego gomme e na le boleng bjo godimo (go akaretšwa dintlo).
- Tikologo ya tlhago yeo e tiilego gona bjale ebile e swarelago nakong e telele.
- Setšhaba se tiilego, seo se thekganago gomme se sa šomišanago gampe.
- Tekanyo ya godimo ya kgetho le go tšea karolo ga setšhaba tabeng tša diphetho tšeo di amago bophelo, maphelo le boiketlo.
- Go kgotsofatša ditlhoko tša motheo (dijo, meetse, madulo, letseno, polokego, mošomo) tša batho bohle.

- Phihlelelo ya maitemogelo le didirišwa tša go fapafapana, ka kgonagalo ya dikgokagano, poledišano le tirišano yeo e fapafapanego.

- Ikonomi yeo e fapafapanego, e phelago ebile e inovatiba.

- Tlhohleletšo ya dikgokagano le histori, bohwa bja setšo le ba tlhago, le magoro a mangwe a setšhaba gotee le batho ba bangwe.

- Sebopego sa madulo sa batho (moralo) se sepelelago le se matlafatšago ditakišo tše di boletšwego ka godimo le mehuta ya maitšwaro.

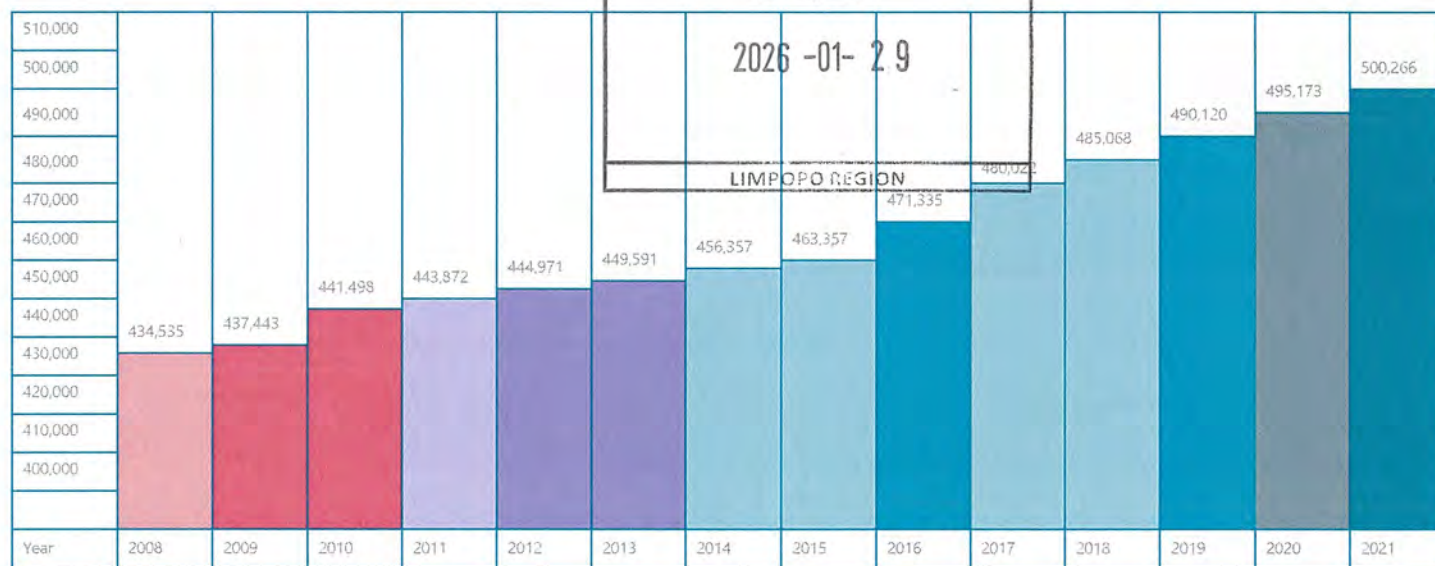
- Maemo a maleba a ditirelo tša maphelo a setšhaba ao a fihlelelwago ke bohle; le

- Maemo a maphelo a godimo (go ba le maemo a godimo a bophelo bjo botse le maemo a tlase a malwetši).

Profense ya Limpopo, go ya ka ngwaga wa 2016, e be e na le palo ya HIV ya diperesente tše 8 (Treatment Action Campaign, 2016).

Gareng ga mebasepala ya selete e mehlano, Mmasepala wa Selete wa Waterberg o na le palo ya bobedi ya godimo ya batho bao ba phelago le HIV ka profenseng. Seswantšho sa 13 se bontšha tebelelokakaretšo ya ditlaleletšo tša HIV gomme se fa dipalo tša kgonagalo go fihla ka 2021 ka Limpopo.

Batho ba phelago le HIV	Limpopo	Dimebasepala tša selete				
		Waterberg	Capricorn	Sekhukhune	Vhembe	Mopani
Palo	445,097	66,508	107,728	81,708	74,704	114,449
Go ata ga HIV (%)	7.7%	8.9%	8.1%	7.7%	5.4%	9.9%

Seswantšho sa 13: Dikakanyetšo tša malwetši a HIV ka Limpopo
Mothopo: E tšerwe go tšwa go IHS Regional Explorer (2018)

HIV le AIDS di bile le seabe se šoro lefaseng ka bophara. Mo lefaseng, Afrika Borwa e hlaloswa e le ye nngwe ya dinaga tšeo di amegilego kudu. Go tšwelapele ga diphetetšo tša HIV le mahu a go amana le AIDS, le ge go bile le masolo a magolo a tlhokomediso, kabo ya dikhondomo tša mahala le phihlelelo ya kalafo ya anti-retroviral (ARV) ya mahala, go laetša gore go sa na le mošomo o montši woo o swanetšego go dirwa gore go fihlelelwe moloko wo o se nago Aids.

Waterberg le yona ga se ya phonyokga leuba la HIV/ Aids. Basadi ba mengwaga ya 16–64 ke bona bao ba amago kudu; bontši bja mahu a bašadi ba sehlopha se a amana le phetetšo ya HIV le malwetši a go amana le AIDS.

Le ge go ka ba le dikgopolo tša go fapafapana mabapi le kamano magareng ga AIDS le maemo a ikonomi le a leago, United Nations Joint Programme on HIV/Aids (UNAIDS) ka 2001 e phethile ka gore "bohloki, tlhokego ya tlhabologo, go hloka dikgetho le go se kgone go ipetla bokamoso ke tšona tšeo di hlohleletšago leuba la HIV".

Go fokotša bohloki go ka ba e le ye nngwe ya dikarabelo tša maleba tša nako e telele go HIV ka Limpopo ka kakaretšo.

Ikonomi ya selete

Limpopo e na le ikonomi ya maatla, gomme meepo ke yona mothopo wa motheo wa ikonomi ya profense (Limpopo Treasury, 2016).

Seswantšho sa 14 se bontšha kgaoganyo ya makala a ikonomi ya Limpopo. Ditirelo tša setšhaba – tšeo bontši bja tšona e lego mešomo yeo e thekgwago ke lešaka la mmušo – ke lekalā la bobedi la bohlokwa ka profenseng.

Le ge go le bjalo, ikonomi e aroganywa kudu ka mešongwana ya motheo. E tšweletša goba e epa didirišwa tšeo di sa hlwago di dirwa, tšeo gantši di romelwago diprofenseng tše dingwe le dinageng tše dingwe gore di yo dirwa le go thušwa ka go fektharwa (beneficiation).

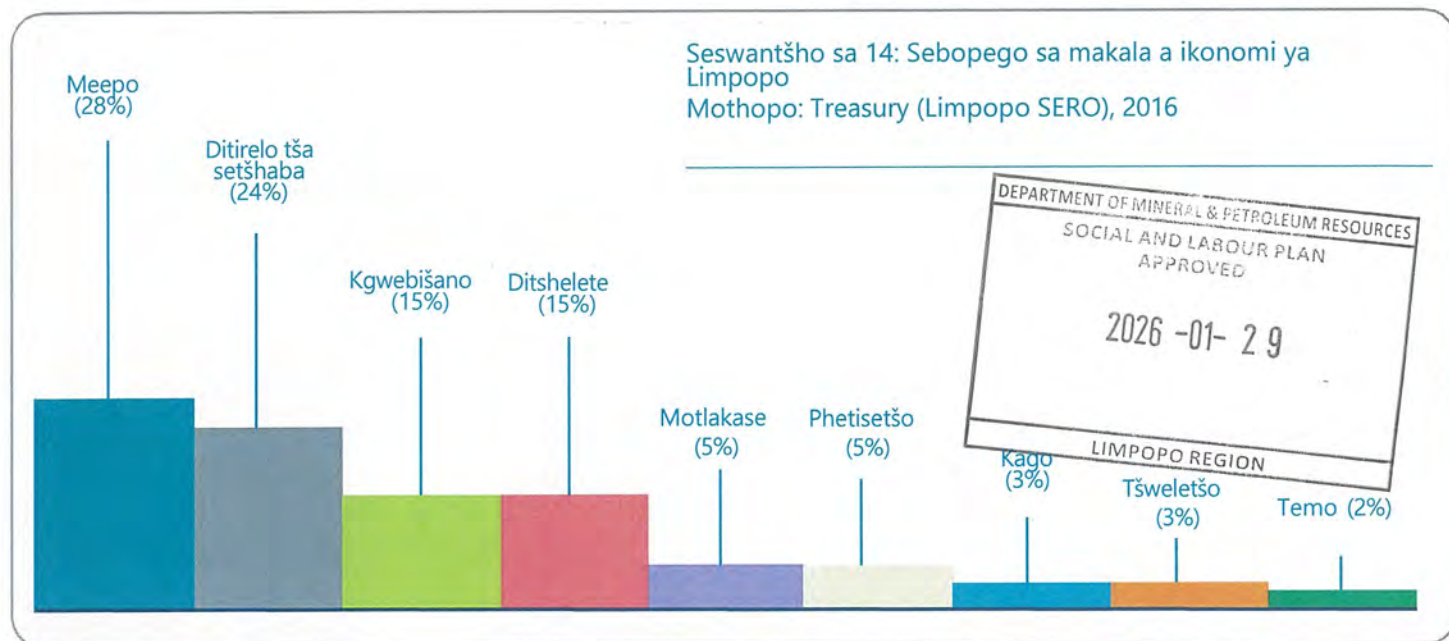
Profense ye ke mothopo o mogolo wa go tsoma

diphoofolo ka Afrika Borwa. Tšweletšo ya nama ya kgomo le yona ke mošomo o mogolo wa ikonomi. Tlhokego ya meetse ke ye nngwe ya ditsela tše dikgolo tše di šitišago tlhabollo ya lefelo. Bontši bja mešomo ya temo bo thekgwa ke meetse a go tšwa dipetšeng tša go epa. Le ge bothata bjo bo le gona, meepo e tšwela pele e le kokwane ya ikonomi ya selete sa bushveld ye. Meepo e tsenya go feta karolo ya bohloko ya ikonomi ya profense.

malahla, ditaemane, gauta, di-emerald, silikone, mica, phosphate, magnetite le koporo. Keranaete e ntsho, corundum le feldspar – tše e lego dirafša tša maemo a godimo – le tšona di hwetšwa profenseng. Profense ye e na le polokelo ye kgolo ya platinamo le diperesente tše 40 tša polokelo ya malahla ya Afrika Borwa.

Limpopo e humile ka diminerale tše dintši tše di akaretšago platinamo, dierone (iron ore), chromium,

Le ge go na le motswako wo o humilego wa diminerale le mešomo ya temo, Limpopo ke e nngwe ya diprofense tše di humanegago kudu ka Afrika Borwa.

Ditafula 35 le 36 di fana ka tebelelokakaretšo ya maemo a matseno a ngwaga a malapa le batho ka Limpopo.

setšhaba di phela ka letseno la ka tlase ga R20,000 ka kgwedi.

Letseno la gare la lapa ke R14,600, leo e lego seripagare sa letseno la gare la naga ka bophara, leo e lego R29,400. Go feta diperesente tše 55 tša

Go na le kamano ya kgauswi magareng ga matseno a ngwaga a bašomi le matseno a ngwaga a malapa. Ka dinako tše dintši, matseno a ngwaga a batho a ka ba ka tlase ganyenyane go feta matseno a malapa.

Letseno la ngwaga	Setšhaba	%
Ga go na letseno	200,924	13.9%
R1 - R 4,800	92,948	6.4%
R4,801 - R 9,600	173,722	12%
R9,601 - R 19,200	33,573	23.2%
R19,201 - R38,400	302,661	20.9%
R38,401 - R76,800	141,117	9.7%
R76,801 - R153,600	90,768	6.3%
R153,601 - R307,200	64,813	4.5%
R307,201 - R614,400	32,129	2.2%
R614,401 - R1,228,800	8,046	0.6%
R1,228,801 - R2,457,600	2,599	0.2%
R2,457,601 goba go feta	2,176	0.2%
Ga se la hlalošwa	24	0%

Tafola 35: Lekgobokano la ditshelete tša malapa ngwaga ka ngwaga
Mothopo: Tlhahlo ya Setšhaba 2016

Letseno la ngwaga	Setšhaba	%
Ga go na letseno	84,566	9.5%
R1 - R4,800	32,595	3.7%
R4,801 - R9,600	75,891	8.6%
R9,601 - R19,200	208,138	23.5%
R19,201 - R38,400	145,853	16.5%
R38,401 - R76,800	112,307	12.7%
R76,801 - R153,600	106,222	12%
R153,601 - R307,200	72,437	8.2%
R307,201 - R614,400	17,939	2%
R614,401 - R1,228,800	3,917	0.4%
R1,228,801 - R2,457,600	1,988	0.2%
R2,457,601 goba go feta	1,758	0.2%
Ga se la hlalošwa	22,264	2.5%

Tafola 36: Bašomi go ya ka matseno a ngwaga Mothopo: Tlhahlo ya Setšhaba 2016

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED
2026 -01- 2.9
LIMPOPO REGION

Sekai sa letseno sa ka godimo se hlaloswa kudu ke maemo a godimo a tlhokego ya mešomo ka Limpopo. Ka tlase ga peditharong ya setšhaba, e lego 27.4%, e šoma. Se ke dikarolo tše pedi go tšwa go tše tharo tša maemo a mešomo ka Afrika Borwa (Census 2011).

tše 1 000 ka ngwaga e na godimo ga lesela leo le katologago go tloga dikarolong tša Thohoyandou, Makhado le Tzaneen gomme le ya ka borwa-bohlabela go fihla Acornhoek. Ka mmepeng wa bobedi, mafelo a mašemo—ao bontši bja ona a ithekilego kudu ka pula— a bontšhitšwe ka mmala wa namune.

Ntlha ye nngwe ye bohlokwa yeo e bonagalago go tšwa go Community Survey ya 2016 e amana le tekatekano magareng ga batho bao ba šomago makaleng a semmušo le ao e sego a semmušo. Peditharong ya batho bao ba šomago, e lego 66%, ba šoma ka lekaleng la semmušo. Se ke dikarolo tše 90% tša maemo a mešomo a lekala la semmušo ka Afrika Borwa, moo 74% ya bašomi e lego ka lekaleng leo.

Mmepe wa boraro o bontšha mafelo a kotsi ya komelelo. Mafelo a aroganywa go ya ka tekanyo ya ona ya go amega ke komelelo, go tloga go lefelong la kotsi e tlase goba ya magareng go fihla go ya godimo goba godimo kudu, gomme karolo e kgolo ya Mogalakwena e lelokereng la kotsi e phagamego kudu.

Ka lebaka leo, ga go makatše gore Limpopo e na le maemo a mešomo ka lekaleng leo e sego la semmušo ao a phagamego gabedi go feta maemo a bosetšhaba; 18% ya batho bao ba šomago ba šoma ka lekaleng leo e sego la semmušo. Ntlha ye nngwe ya moswananoši ke palo ya godimo ya badudi bao ba šomago ka malapeng a poraefete: 14%, ge go bapetšwa le 11% ya maemo a bosetšhaba.

Le ge karolo ya bodikela le tikologo ya bodikela ya profense e na le kotsi e tlase ya komelelo, go na le temo ye nnyane kudu lefelong leo.

Tebelelo ya tikologo

Seswantšho sa 15 se bontšha mebepe ya go fapafapana yeo e laetšago dikarolo tše di fapanego tša tikologo ka Limpopo.

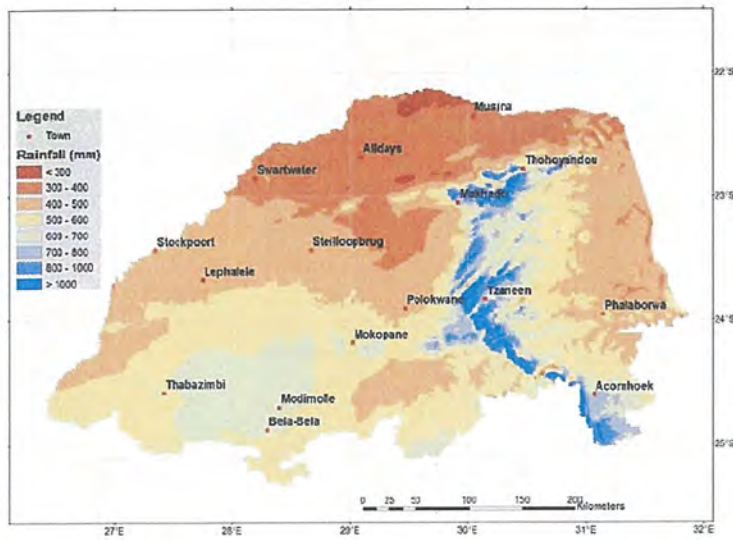
Pula ya ngwaga e ka tlase kudu ga dimilimitara tše 300 karolong ya leboa la profense, kudu mo Musina. Pula ya ka godimo ga dimilimitara

Meepo, go godiša dikgomo le go tsoma diphoofolo ke mešongwana ye bohlokwa ya temo karolong yeo ya profense. Temo ya go iphediša ke yona kokwane ya ikonomi ya metsemagae, bjalo ka ge go bontšhitšwe mmepeng wa mafelelo. Go na le temo ya go iphediša yeo e kgobokane kudu mafelong a kotsi ya magareng go ya godimo ya komelelo, kudu karolong ya bohlabela ya profense. Bontši bja balemi le malapa ka phofenseng bo itemogela tlhokego ya meetse.

Se se ama gampe tšweletšo ya temo, kudu go balemi ba banyenyane le ba metsemagaeng bao ba se nago maatla a go tsetela ka dipetse goba mananeo a go nosetsa.

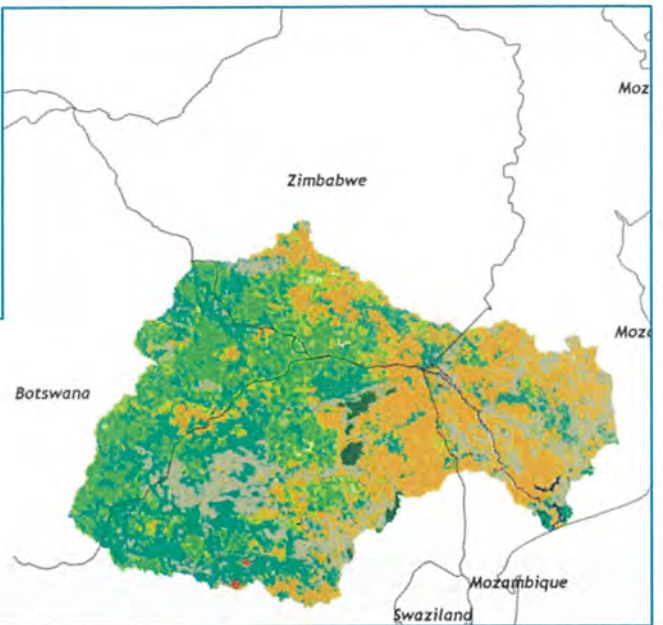
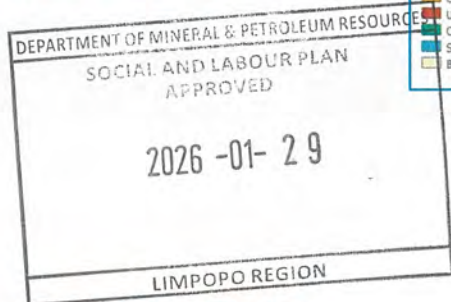
Pula ya ngwaga ya tlwaelo ka Limpopo

Mothopo:Mpandeli S. et. al (2015)

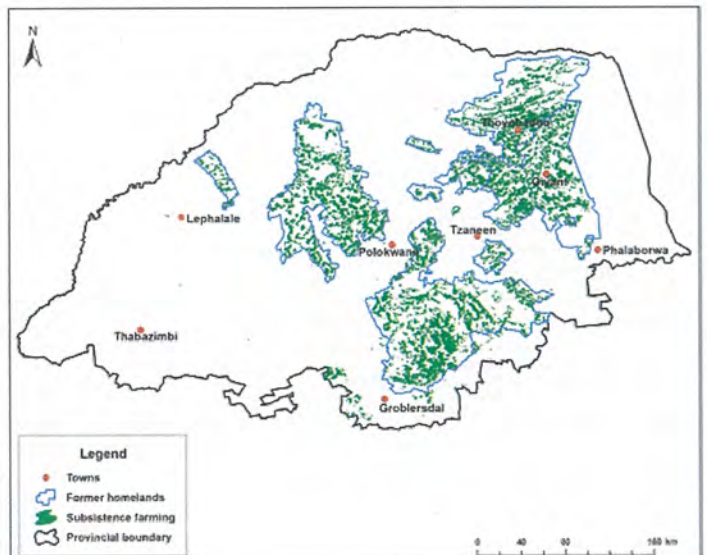
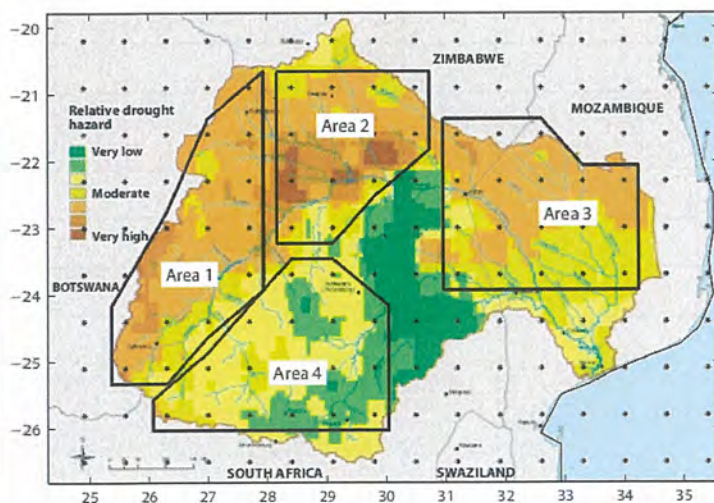
Tirišo ya naga ka Limpopo

Mothopo:Wetterhall, F. et. al (2015)

Temo ya go iphediša ka Limpopo

Mothopo: Wetterhall, F. et. al (2015)

Mafelo a kotsi ya komelelo

Mothopo: Koppen, B. (2017)

Seswantšho sa 15: Dikgopha tša tikologo tše di fapanego ka Limpopo (dikokwane tša tikologo)

3.2.2

Tebelelokakaretšo ya leago le ikonomi ya Mmasepala wa Selegae wa Mogalakwena (MLM) (Molawana 46 (c) (i))

Dipalopalo tša setšhaba

Go ya ka Census 2022, Mmasepala wa Selegae wa Mogalakwena (MLM) o bopša ke diperesente tše 49 tša setšhaba sa Mmasepala wa Selete wa Waterberg, ka palomoka ya batho ba 378,198 le malapa a 109,294. Tekanyo ya kgolo ya setšhaba e lekanyeditšwe go 2.1% ka 2022.

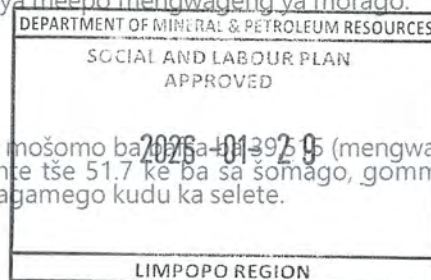
Go badudi ba 378,198 ba MLM, 95.7% ke Bathobaso, 3.3% ke Bathobašweu, 0.6% ke BaIndia/BaAsia gomme BaoMebala ba tšea 0.2% yeo e šetšego.

Go feta diperesente tše 52.3 tša setšhaba ke basadi. Go bao ba lego mengwageng ya 20 le godimo, 11.2% ga ba na thuto, 8.4% ba feditše goba ba na le thuto ya mathomo, 35.8% ba na le thuto ya mahareng, 31.7% ba feditše matric, 8.7% ba na le thuto ya godimo gomme 8.7% ba se na thuto.

Go ya ka Census 2022, go na le malapa a 17,525, ao 42.3% a nago le meetse a go tšwa phiping ka jarateng ya ona, mola 20.2% ya malapa e na le meetse a phiping ka ntlong, yeo e lego palo ye tlase kudu ka hara Mmasepala wa Selete wa Waterberg.

Go ya ka Census 2022 gape, go batho ba 78,647 bao ba šomago goba bao ba sa šomago eupša ba nyaka mošomo, diperesente tše 40.2 ke ba sa šomago. Sekgala sa tlhokego ya mešomo ka Mogalakwena se batametša go phindaphindega go feta sa mebasepala ye mengwe ya selete. Se se ka ba se bakwa ke go fokotšega ga mešongwana ya meepo mengwageng ya morago.

Go bafenyi ba mošomo ba 2026-01-30 (mengwaga ya 15-35), diperesente tše 51.7 ke ba sa šomago, gomme le yona ke palo ye phagamego kudu ka selete.

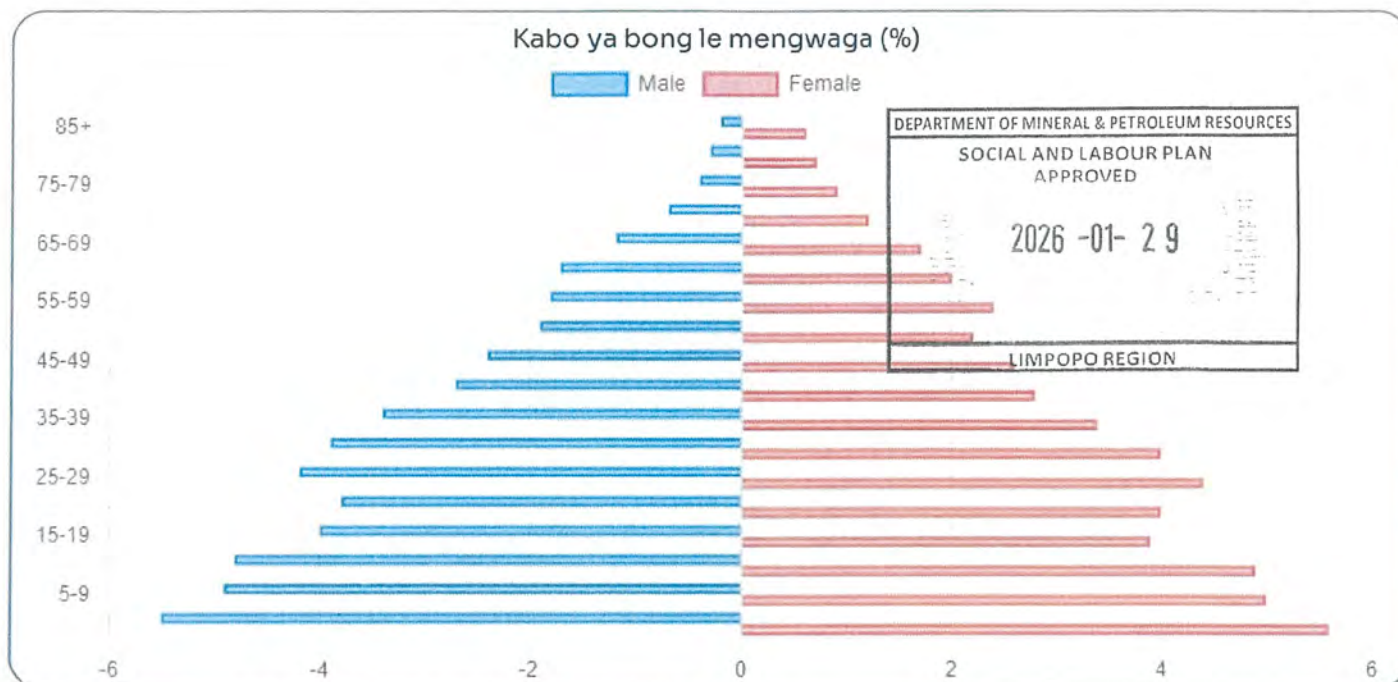
Tafola 37: Dipalopalo tše bohlokwa tša setšhaba

Mothopo: Statistics South Africa (Stats SA), Phuputšo ya Batho 2022 le 2011

Dipalopalo tše bohlokwa tša setšhaba		
	Census 2022	Census 2011
Palomoka ya setšhaba	378,198	304,585
Bana ba bannyane (0–14 mengwaga)	30.5%	34.3%
Setšhaba sa mengwaga ya go šoma (15–64 mengwaga)	61.6%	58.3%
Bagolo (65+ mengwaga)	7.8%	7.4%
Tekanyo ya go ithekgwa	62.3	71.5
Tekanyo ya bong	91.3	87.6
Ba se nago thuto (mengwaga ya 20+)	11.2%	15.9%
Thuto ya godimo (mengwaga ya 20+)	8.7%	8.5%
Palo ya malapa	109,294	78,632
Boholo bja lapa bja tlwaelo	3,5	3,8
Matlo a semmušo	97.3%	93.6%
Lehlapešša la go phumola le kgokagantšwego le ditšhila tša go p	42.7%	27.9%
Meetse a phiping ka ntlong	36.2%	20.2%
Motlakase wa go bonesa	97.2%	91.8%
Tirelo ya go lahla ditšhila ka beke	39.1%	27.1%

Bontši bja setšhaba bo lego magareng ga mengwaga ya 0 le 19, gomme sehlopha sa go latela e le batho bao ba lego magareng ga mengwaga ya 20 le 34. Se se laetša gore mmasepala o bušitšwe kudu ke batho bao ba šomago le bao ba šomago le go tšea karo lo maphelong a leago. Go feta moo, mmasepala o na le tekanyo ye godimo ya go ithekgwa ka lebaka la palo ye ntši ya batho bao ba lego magareng ga mengwaga ya 0 le 19.

Le ge go le bjalo, MLM e swanetše go beakanya pele mananeo le diprojeke tša leago tšeo di tla kgonago go araba dintlha tša leago le tša ikonomi tša batho. Mōhlala, go na le tlhokego ya go oketša palo le go phošolla boleng bja ditirelo tša setšhaba ka gare ga mmasepala, kudu mafelong ao a hlomilwego bjalo ka methopo ya kgolo ya mmasepala.

Seswantšho sa 16: Kabo ya bong le mengwaga ya MLM
Mothopo: Statistics South Africa (Stats SA), Phuputšo ya Batho 2022

Polelo

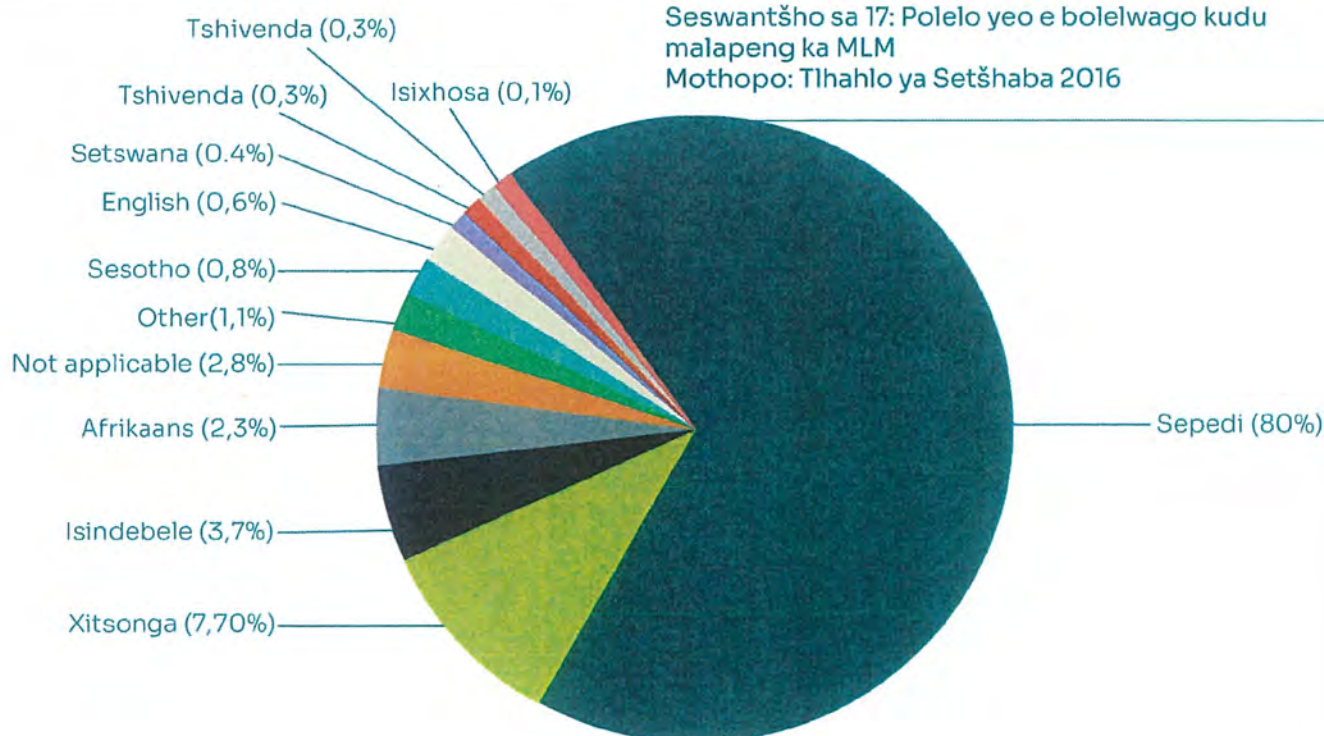
Go bohlokwa go ela hloko polelo, histori, setšo le bohwa ge go etšwa ditirelo tša tlhabollo. Seswantšho sa 18 se fana ka tebelelokakaretšo ya dipolelo tšeo di bolelwago ga mmogo malapeng ka MLM.

Sepedi ke polelo yeo e bolelwago kudu ka MLM; diperesente tše 80 tša batho ba e bolela malapeng a bona. Se ke makga a ka bago a 1.5 go feta maemo

a profense, moo diperesente tše 55 tša batho ba bolelago polelo ye ka malapeng.

Ye nngwe ya dintlha tša bohlokwa tšeo di hlogago profaeleng ya dipolelo ke tlhokego ya go paka le go phatlalatša tshedimošo, go akaretša le tokomane ya SLP, ka dipolelo tša selegae tšeo di bolelwago kudu. Mo MLM, tšeo ke Sepedi (le Xitsonga), mmogo le Seisemane.

Seswantšho sa 17: Polelo yeo e bolelwago kudu malapeng ka MLM
Mothopo: Tlhahlo ya Setšhaba 2016

Bofaladi

Ye nngwe ya dilo tšeo di fapànago kudu le maemo a profense le a bosetšhaba ke seemo sa bofaladi, bjalo ka ge go bontšhitsuwe ka Tafola yeo e lego ka mo tlase. Tafola ye e bontšha gore Mogalakwena ga e falalelwe kudu; bontši bja badudi (95.6%) bo tšwa ka Limpopo.

Mogalakwena ga e goketše batho ba go tšwa diprofenseng tša kgauswi tša Mpumalanga le Leboa Bodikela. Go fapana le tšeo, Gauteng yeo e lego kgole e tšea karolo ya 2.1%, e lego palo yeo e phagamego go feta ya batho bao ba tšwago Mpumalanga le Leboa Bodikela ka bobedi bao ba lego ka MLM.

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED
2026 -01- 2 9

Tafola 38: Felo la matswalo le bofaladi ka MLM
Mothopo: Tlhahlo ya Setšhaba 2016

Profense	%
Limpopo	95.6
Gauteng	2.1
Outside of South Africa	1.3
Mpumalanga	0.4
North West	0.3
Free State	0.1
KwaZulu-Natal	0.1
Eastern Cape	0
Northern Cape	0
Western Cape	0
Palomoka	100

Thuto

Seswantšho sa ka tlase se bontšha palo ya batho bao ba fihlilego maemong a go fapafapana a thuto bjalo ka ge go hlahisitswe ka Census 2022. Ka mengwaga, go bile le koketšego ya go theosa palo ya batho bao ba sa fihlago thutong.

Diperesente tša batho bao ba se nago thuto di theogile go tloga go 15.0% ka 2001 go fihla go

9.0% ka 2011, mola bao ba nago le thuto yeo e fetago Tirišo ya 12 (Grade 12) ba oketsegile go tloga go 3.0% ka 2001 go ya go 5.0% ka 2011.

Bontši bja batho bao ba se nago thuto e be e le basadi, eupša le bona palo ya bona e theogile go tloga go 18.0% go ya go 11.0% ka 2011. Go na le mothalo wo o kgothatšago wa basadi bao ba fihlelelago thuto ya godimo.

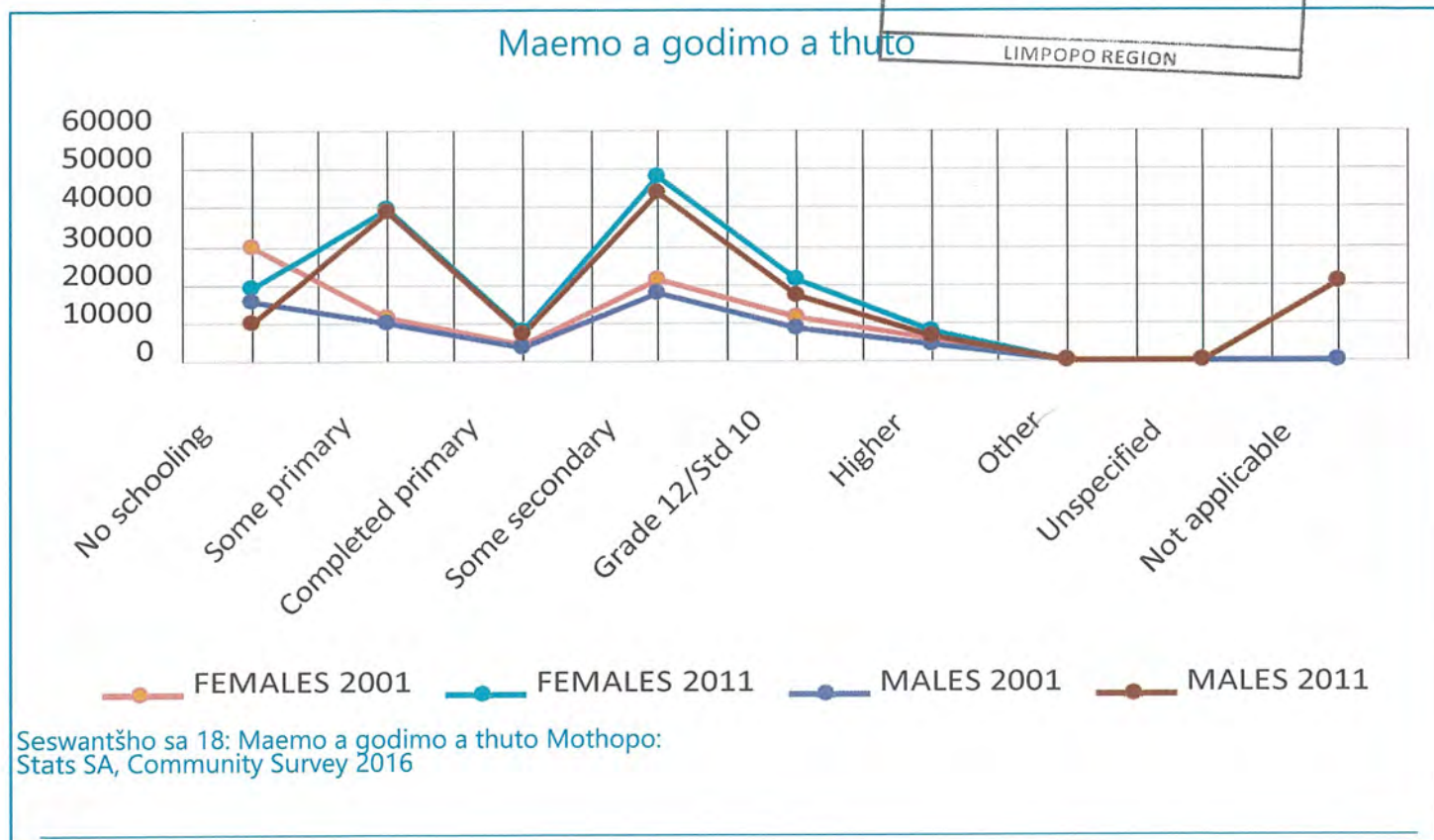
Tafola 39: Maemo a godimo a thuto

Mothopo: Statistics South Africa (Stats SA), Phuputšo ya Batho 2022

Maemo a godimo a thuto		
Leina	Palo	%
Ga go na thuto	23,852	11.2%
Thuto ya mathomo (ga se ya felela)	17,796	8.4%
Thuto ya mathomo (e feditšwego)	7,116	3.3%
Thuto ya mahareng (ga se ya felela)	76,202	35.8%
Grade 12 / Standard 10	67,442	31.7%
Thuto ya godimo	18,420	8.7%
Tše dingwe	1,975	0.9%

Tafola 40: Maemo a godimo a thuto
Mothopo: Statistics South Africa (Stats SA), Phuputšo ya Batho 2022

Maemo a godimo a thuto					
Ga go na thuto	Grade 7 / Standard 5/ABET 3	Grade 12 / Standard 10 / Matric / NCV Level 4 / Setifikeiti sa mošomo NQF Level 3	Setifikeiti sa godimo / Setifikeiti sa bosetšhaba / Setifikeiti se phahameng sa godimo / Setifikeiti sa mošomo NQF	Tiploma ya morago ga thuto ya godimo (Masters)	Tše dingwe
63,208	13,636	41,648	1,701	909	690

Mešomo

Ye nngwe ya mathata a magolo a leago ao Mmasepala wa Mogalakwena o lebanego natšo ke bohloki. Ditekanyetšo tša tlhokego ya mešomo ka mmasepala di fapana magareng ga 45% le 70% ya batho bao ba šomago goba bao ba nyakago

mošomo (bao ba lego magareng ga mengwaga ya 15 le 64). Basadi, kudu basadi ba metseng ya magaeng, ke bona ba amegago kudu ka lebaka la go se be le menyetla ya mešomo gammogo le mathata a mangwe a leago.

Tafola 41: Boemo bja mešomo ka MLM Mothopo: Tlhahlo ya Setšhaba 2011

Boemo bja mešomo ka bong						
Bong	Ba šomago		Ba sa šomago		Ba sa kgonego go tšea karolo ikonoming	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011
Basadi	16,345	21,358	19,172	17,833	56,353	59,600
Banna	20,744	25,679	14,526	13,777	37,919	51,396

Go itshepiša kudu lekaleng le le lengwe la ikonomi – bjalo ka meepo mo Mogalakwena – ga se selo sa go swarelala. Mahlatse a Mogalakwena a tlemeletše kudu meepong. Se se hloka gore go be le tirišano ye matla ya bohlokodi magareng ga balekane ba go fapafapana gore go fapanwe mešomo ya ikonomi le mekgwa ya bophelo mo lefelong. Le ge go le bjalo, go bohlokwa go gopola gore se se hloka mmušo gore e be yena a etelelang pele ka dipholisi le mananeo a setšhaba.

Matseno

Go lekoa maemo a bophelo a batho gotee le bokgoni bja bona bja go lefa ditirelo tša motheo bjalo ka meetse le ditlabakelo, matseno a setšhaba a sekasekwa gomme a bapetšwa le matseno a

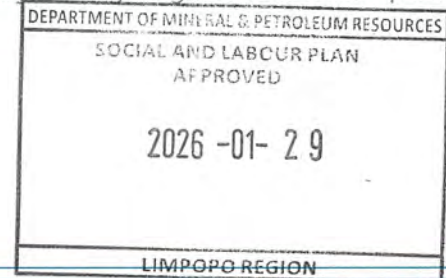
Tafola 42: Matseno a ngwaga a malapa

Mothopo: Statistics South Africa (Stats SA), Phuputšo ya Batho 2011

profense ya Limpopo. Ka Tafola yeo e lego ka mo tlase go bontšhwa kabo ya malapa go ya ka magoro a matseno ka MLM.

Tafola 42 e tlišetša gore maemo a thuto ka kakaretšo a sa le tlase, ka ge matseno a bašomi bao ba se nago bokgoni bjo bogolo a le tlase go feta matseno a bao ba nago le bokgoni bja godimo. Ka lebaka la maemo a thuto ao a lego tlase, matseno a tšweletšwago a kgobokane kudu ka magareng a tlase a matseno. Se se laetša gore bontši bja setšhaba se humanegile.

Tafola e bontšha gape gore go na le palo ye kgolo ya batho bao ba se nago matseno. Se se tlišetša gore bohloki ke bothata bjo bogolo ka gare ga lefelo la mmasepala.

Matseno a ngwaga a lapa												
Badudi go ya ka mohuta wa matseno	No income		R1 - R400		R401 - R800		R801 - R1 600		R1 601 - R3 200		R3 201 - R6 400	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011
	1,028	132,367	7,158	83,069	8,135	8,658	7,240	41,578	6,146	10,729	4,958	7,126
	R6,401-R12,800		R12,801-R25,600		R25,601-R51,200		R51,201-R102,400		R102,401-R204,800		R204,801 goba go feta	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011
	1,711	6,660	466	4,110	144	975	65	229	18	149	11	120

Ditekanyetšo tša tlhokego ya mešomo

Go ya ka Census 2011, go batho ba 78,647 bao ba kgonago go tšea karolo ikonoming (bao ba šomago goba bao ba sa šomago eupša ba nyaka mošomo) ka selete, diperesente tše 40.2 ke tša bao ba sa šomago.

mebasepala ye mengwe ka selete. Se se ka hlalosošwa ke go fokotšega ga mešongwana ya meepo mengwageng ya morago..

Batho bao ba nago le bogole

Tafola yeo e latelago e bontšha palo ya batho bao ba nago le bogole. Bontši bja bogole bo ama mmele, e lego bogole bja go se kgone go šoma ka mmele goba bja bokgoni bja mmele.

Tekanyetšo ya tlhokego ya mešomo ka Mogalakwena e batametša go ba habeli ya ya

Tafola 43: Palo ya batho bao ba nago le bogole

Mothopo: Statistics South Africa (Stats SA), Phuputšo ya Batho 2001 le Tlhahlo ya Setšhaba

Batho ba bogole		
Mohuta wa bogole	Census 2001	Census 2007
Puisano	554	1,033
Bogole bja maikutlo	2,222	2,449
Bogole bja go kwa	2,743	1,193
Bogole bja monagano	1,566	1,012
Bogole bjo bontši	1,735	128
Bogole bja mmele	3,839	3,941
Bogole bja pono	4,804	1,845

Go ithekgwa

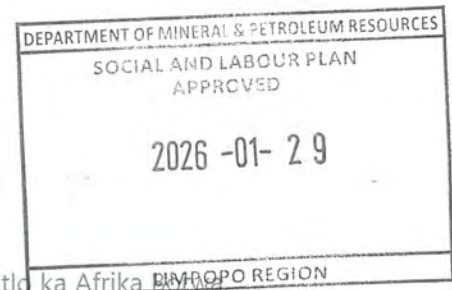
Ka mantšu a bonolo, go ithekgwa ke tekanyo ya phefo ya leago le ikonomi yeo e bewa godimo ga setšhaba sa batho bao ba šomago. Ka Afrika Borwa, go ithekgwa go lekanyetšwa go ya ka mengwaga goba karoganyo ya magoro a mengwaga, ke gore go somišwa go ithekgwa ga mengwaga. Tekanyo ya go ithekgwa ga mengwaga ke kgaogano magarēng ga sehlopha sa batho bao ba ithekgago le sehlopha sa batho bao ba lego mengwageng ya go šoma.

Go ithekgwa go balwa ka go bapetša palo ya batho bao ba lego magarēng ga mengwaga ya go ithekgwa [ke gore bana ba ka tlase ga mengwaga ya 15 gammogo le bagolo ba ka godimo ga mengwaga ya 64] le palo ya batho bao ba kgonago go šoma (bao ba lego mengwageng ya 15–64).

Tekanyo ye tlase ya go ithekgwa e laetša gore go na le palo e lekanego ya batho bao ba šomago gore ba thekge bao ba ithekgago. Tekanyo ye phagamego

e ra gore batho bao ba šomago ba swanetše go thekga palo ye kgolo ya batho bao ba sa šomago. Tekanyo ye tlase ke ye bohlokwa kudu. Go ya ka Stats SA 2022, MLM e na le tekanyo ya go ithekgwa ya 62.3%, yeo e sego selo sa go makatsa ka lebaka la maemo a tlase a mešomo.

Tekanyo ye phagamego ya go ithekgwa e bontšha moro o mogolo wo o bewa godimo ga batho bao ba šomago, bao ba swanetšego go thekga bao ba sa šomago, bao ba sa kgonego go tšea karolo ikonoming gammogo le bafsa. Diphihlelelo tše di bontšha gore mmasepala o swanetše go tsenya tšebetšong mananeo a go tšweletša letseno goba a go fetišetša ditšhelete go thekga batho bao ba ithekgago. Morero wo mogolo wa dipshomelo tša tlhabollo e swanetše go ba go fapānwa ga ikonomi, go hlohleletša boithwelo bja kgwebo le go hlola menyetla ya mešomo, kudu bakeng sa bafsa le batho ba bannyane bao ba tlogetšego sekolo.

3.2.3 Matlo le maemo a bophelo bja malapa

Lenaneo la molao

Melao le ditemo tša ka mo tlase di laola ditaba ka moka tšeo di amana le matlo ka Afrika Borwa.

Tafola 44: Melao le ditemo

Melao le ditemo	
Molao	Kakaretšo / Tšhupamabaka ya molao
Motho yo mongwe le yo mongwe o na le tokelo ya go humana phihlelelo ya matlo a a lekanego.	Motho yo mongwe le yo mongwe o na le tokelo ya go humana phihlelelo ya matlo a a lekanego.
Housing White Paper, 1994	E fana ka foreimework ya go beakanya tlhompho ya matlo a a swarelelago ka nageng.
Housing Act no 107 of 1997	- E beakanya go nolofatšwa ga tshepedišo ya tlhabollo ya matlo yeo e swarelelago. E bea melao ya motheo yeo e šomago go tlhabollo ya matlo maamong ka moka a mmušo. - E hlalosa mešomo ya mmušo wa bosetšhaba, wa diprofense le wa mebasepala mabapi le tlhabollo ya matlo. - E beakanya go thewa ga South African Housing Development Board, go tšwela pele ga diboto tša diprofense ka leina la provincial housing development boards, le mokgwa wa go fiwa ga ditšhelete bakeng sa lenaneo la matlo la bosetšhaba.

Tafola 45: Mehuta ya matlo a magolo

Profense, Mmasepala wa Selete le mmasepala wa seleg	Sehlopha sa MIIF	Dikabelo le ditšheletsopei tša mmušo e le % ya Palomoka	Mohuta wa ntlo ya magogodi					
			2011			2022		
			Matlo a go se be semmušo	Tše dingwe	Matlo a semmušo	Matlo a setšo	Matlo a go se be semmušo	Tše dingwe
Limpopo			73,712	7,445	1,715,069	40,391	49,298	6,807
Waterberg	C1	96.6%	19,989	1,382	227,552	1,459	18,717	798
LIM367: Mogalakwena	B2	54.2%	3,536	316	106,336	501	2,269	188

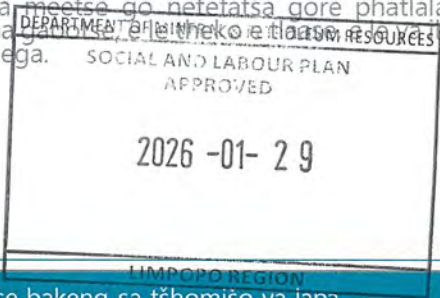
3.2.4 Phatlalatšo ya ditirelo

Meetse

Mmasepala wa Mogalakwena ke Water Service Authority (WSA) gape e le Water Service Provider (WSP). Mong le mong wa di-Water Service Authority o na le tlotlego go bafetši ka moka goba bao e ka bago bafetši ka gare ga lefelo leo a le laolago, go netefatša gore go na le phihlelelo ya ditirelo tša meetse yeo e šomago gabotse, e theko e tlase, e sa

bitše kudu ebile e swarelega [Water Services Act ya 1997, Karolo 11].

Ka fao, Water Service Authority e na le tlotlego ya go fana ka ditirelo tša meetse go netefatša gore phatlalatšo ya ditirelo e šomaga gabotse, e theko e tlase, e le yaka e tšwaganeng ebile e swarelega.

Tafola 46: Phihlelelo ya meetse

Mothopo: Stats SA, Phuputšo ya Batho 2011 le 2022

Profense, Mmasepala wa Selete le mmasepala wa seleg	Sehlopha sa MIIF	Dikabelo le ditšheletsopei tša mmušo e le % ya Palomoka	Mothopo wa meetse bakeng sa tšhomišo ya lapa			
			2011		2022	
			Lenaneo la meetse la selete/goba la selegae	Tše dingwe	Lenaneo la meetse la selete/goba la selegae	Tše dingwe
Limpopo			889,449	528,636	1,059,262	752,303
Waterberg	C1	96.6%	125,234	54,624	167,058	81,468
LIM367: Mogalakwena	B2	54.2%	54,449	24,183	65,373	43,921

Disekema tša mantši tša phepelo ya meetse tšeo di latelago di fa mafelo a metsetsetoropo le a metseng ya magaeng meetse.

Tafola 47: Methopo ya meetse le bokgoni bja tšona

Methopo ya meetse le bokgoni bja tšona	
Mothopo	Bokgoni
Doorndraai Water Resources System (state-owned)	7-8 MI/p/d
Uitloop farm (private owned)	0,5 MI/p/d/
Weenen/Planknek (municipal owned)	4 MI/p/d
Moorddrift borehole	0.5 MI/p/d
Various rural boreholes	4-12 MI/p/d

Sebaka sa Mogalakwena River Catchment se akaretša lefelo la 19,327 km² gomme MAR e lekanyetšwa go ba dimilione tše 140 m³ ka ngwaga. Go na le mabopo a mabedi a magolo mo lefelong le: Glen Alpine Dam le Doorndraai Dam.

Doorndraai Dam e fa Mokopane (Potgietersrus) meetse, mola Glen Alpine Dam e fa mafelo a kgauswi le a ka tlase meetse bakeng sa tšhomišo ya motheo gammogo le go nosetsa.

Go tla dirwa Tlhamo ya Leano la Polokego ya Meetse go ya ka SANS 241:2015 le ditaelo tša WHO, go akaretšwa tekolo ya kotsi ya tshepedišo ka moka ya phepele ya meetse, tekolo ya boleng bja meetse go ya ka tšhekatshoko ya botlalo ya SANS 241:2015 bakeng sa meetse a matšhwa le a a feditšwego, le tihabollo ya ditlhalobolo tše maleba.

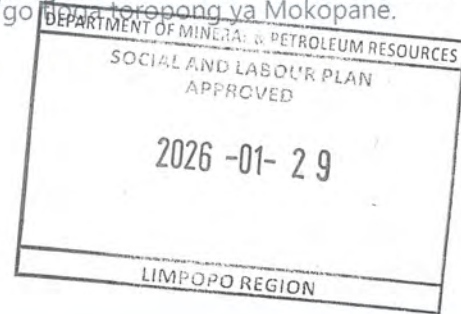
Maatla le motlakase

Lefelo la tulo la mmasepala le fihlwe ke ditirelo tša motlakase ke Eskom le mmasepala. Lefelo leo mmasepala o nago le laesense ya go fana ka motlakase ke toropo ya Mokopane, lefelo la difektheri le mafelo a mapolase a go dikologa toropo. Bontši bja mafelo a magaeeng bo fiwa motlakase ke Eskom. Mmasepala o fihlwe le seemo sa go fa ditirelo lefelo la 2,800km².

Mmasepala o na le bafetši ba motlakase ba 15,457 bao ba akaretšago difektheri, dikgwebo, mapolase le matlo a bodulo. Se se fihlelelwa ka go šomiša dikhilometara tše ka bago 1,200 tša methapo.

ya motlakase ya godimo ya 33kV, 11kV le 400V gammogo le dikhilometara tše 400 tša methapo ya ka fase ga mmu.

Mogalakwena e šomiša ditsela tše nne tše dikgolo tša 33kV/11 kV (substations) tše di nago le bokgoni bja go tsenya bja go fihla 160 MVA gammogo le seteisene se tee sa go fetola dikanelo (switching station). Go na le ditsela tše nne tše dinyenyane tša 33kV/11 kV tše di fapanego le karolo ya temo ya dimilometara tše ka bago 2,800² tša go dikologa Mokopane, go ya go tše 10km go tšwa Mookgopong ka borwa-bodikela, 50km ka bodikela le 30km ka leboa go tšwa toropong ya Mokopane.

Motlakase le dikoloto tša ditirelo

Tafola 48: Phihlelelo ya motlakase ya malapa Mothopo: Stats SA, Phuputšo ya Batho 2011 le 2022

Profense, Mmasepala wa Selete le mmasepala wa selegae	Sehlopha sa MIIF	Dikabelo le ditsheletsopei tša mmušo e le % ya palomoka	Mohuta wa ntlo ya magogodi					
			2011			2022		
			Motlakase	Khase	Tše dingwe	Motlakase	Khase	Tše dingwe
Limpopo			708,913	21,956	684,806	892,812	327,080	588,684
Waterberg	C1	96.6%	117,818	4,575	57,232	129,487	67,119	51,595
LIM367: Mogalakwena	B2	54.2%	46,766	1,564	30,219	56,908	25,148	27,132

Tafola 49: Malapa a Mogalakwena ao a šetšego morago ka motlakase Mothopo: Tliahlo 2022

Tirelo	Kotlopo				
	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Motlakase	12,033	13,403	8,233	9,417	12,635

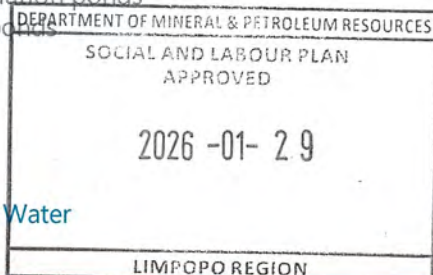
Ditlabakelo

Ditlabakelo ke taba ya seriti. Pihlelelo ya ditlabakelo e kaonafatša seriti sa batho gomme ya tlhotlhetša le maphelo a bona. Mafelo ao a se nago ditlabakelo tše botse a hlola maemo ao a ka bago le malwetši a go fetela ka meetse bjalo ka cholera, letshollo, typhoid le a mangwe. Ka fao go bohlokwa gore mmasepala o beakanye tirelo ye pele, kudu ge go akanyetšwa kotlopo (ditlabakelo tša magaeng) gammogo le sepheo sa bosetšhaba.

gore 79.0% ya batho mafelong a setšo le 18.0% ya batho metseng ya go se be semmušo ba na feela le mahlatswana a mabitlatlatsa a motheo.

Ditlabakelo tša go šoma tša go fediša ditšhila tša meetse tšeo di lego gona ga bjale ke tše:

- Mokopane wastewater treatment works
- Sekgakgapeng oxidation ponds
- Masodi oxidation ponds
- Rebone sewer
- Sterkwater sewer

Dithuto tša boleng bja bophelo bja MLM di laetša

Tafola 50: Tshepetšo ya go šoma ga ditsha tša go hlwekiša meetse a ditšhila (Waste Water Treatment Works (WWTW))

Tshepetšo ya WWTW							
Leina la WWTW	Kilas	Bokgoni bja go rulaganywa (MI/d)	Phallo ya ka gare (MI/d)	Tshepetšo (%)	Palo ya baola-tshepetšo (process controllers)	PC ba nyakegago	Dikaonafatšo tše nyakegago
Mokopane WWTW	C	9.8 MI/d	10 MI/d	102	4 4 x IV	1 X Class IV 3 x class III	Go kaonafatša aeration le chlorination system
Rebone ponds	E	2MI/d	No flow meter	Unknown	0	2 x Class II	Go lokiša sludge transfer pumps le go tloša bjang bjo bo godilego
Masodi Ponds	E	2MI/d	No flow meter	Unknown	0	2 x Class II	Desludging ya diphodu tša anaerobic le go tloša bjang
Sekgakgapeng ponds	E	2MI/d	No flow meter	Unknown	0	2 x Class II	Desludging ya diphodu tša anaerobic le go tloša bjang

Tafola 51: Dikotopo tša ditlabakelo le pihlelelo

Mothopo: Statistics South Africa (Stats SA), Phuputšo ya Batho 2011 le 2022

Profense, Mmasepala wa Selete le mmasepala wa selegae	Sehlopha sa MIIF	Dikabelo le ditšheleliso tša mmušo e le % ya palomoka	Mohuta wa ntlo ya magogodi					
			2011			2022		
			Setoilete sa go hlatswa goba sa dikhemikhale	Tše dingwe	Ga go na	Setoilete sa go hlatswa goba sa dikhemikhale	Tše dingwe	a go na
Limpopo			309,905	1,006,146	102,033	637,164	1,131,144	43,257
Waterberg	C1	96.6%	86,045	86,677	7,136	143,044	101,389	4,093
LIM367: Mogalakwena	B2	54.2%	21,955	54,314	2,364	46,628	61,467	1,199

Ditsela le meetse a dikhohola (ka morago ga taolo ya ditšhila le go ntšha matlakala)
Mmasepala o hlabontše Leano la Magoro a Ditsela (Road Master Plan) le ge le sa amogelwa ke Khansele. Maikemišetšo a leano le ke go arola le go hlopha ditsela. Le swanetše go netefatša gore tlhabollo ya ditsela le mananeokgoparara a meetse a dikhohola e sepedišana le Moralo wa Tlhabollo ya Lefelo wa MLM.

Leano le le swanetše go hola ikonomi ya lefelo ka go amogela kgolo yeo e ka tšwago dikhamphaning tša meepo tšeo di tla go dula ka gare ga melerwane ya mmasepala go epa diminerale tše di fapanego tšeo di hwetšwago ka tikologong. Tšweletšo ya leano e tla goga bašomi ba boeti, ya kaonafatša ikonomi le go hloa menyetla ya dikgwebo bakeng sa badudi ba selegae.e.

Tafole 52: Phihlelelo ya ditsela le meetse a dikhohola gammogo le dikotopo

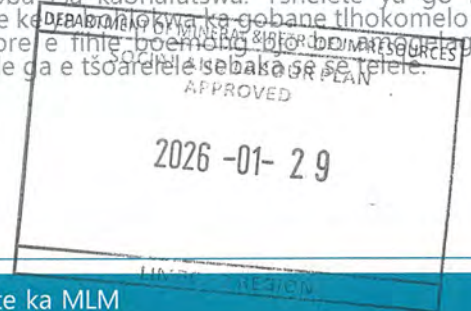
Ditsela, meetse a dikhohola le dikotopo			
Marangrang a palomoka	Ditsela tša maswika a maseswana	Mebila ya ka gare	Ditsela tša ditare
3585,38 km	3062,42 km	12,66 km	510.3 km

Go ka ba 14.5% ya ditsela di šetše di bušitšwe sebopego ka mengwaga ye mehlano ye e fetilego. Se se emela tekanyo ya mabapi le tlhokomelo ya ka ngwaga ye e diragalago gatee ka mengwaga e 24.

sebopego sa premix di nyaka go bušetšwa sebopego ka mengwaga e 10 go fihla go 15, go ya ka sebopego sa pavemente le mojammo wa sephedišwana.

Go bušetša tlhokomelo boemong bjo bo lokilego le go netefatša gore lenaneo la go bušetša sebopego sa tsela le sepela ka lebelo le le swanetšego le bophelo bja godimo bja sebopego se seswa, ditsela tša chip and spray di nyaka go bušetšwa sebopego gare ga mengwaga e 5 go ya go 10, mola tšeo di nago le

Karolo ye kgolo ya ditsela ke tša maswika a maseswana (gravel), tšeo ka nako di fetolwago gomme tša dirwa tša ba ditare goba tša kaonafatšwa. Tšhelete ya go kaonafatša ditsela tše ke go tšhelela ka gobane tlhokomelo ya tsela ya gravel gore e fihle boemong bjo bo matšho le go tšhelela kudu ebile ga e tšhelele sebakeng se tšhele.

Tafole 53: Kategore ya ditsela

Ditsela tša profense le tša selete ka MLM	
Nomoro ya tsela	Tlhaloso
D3521	Basterspad – Jakkalskuil
P19/1	Kloofpass-Marken
D192	R101-Sterkrivier
D3580	N11-Makobe
D1958	N11 –Mapela Thusong Centre
D3519	N11-Hlogo ya nku phase 182
D5006 D3389	Percy Fyfe R101
D3579	Setupplane –Sodoma
D3574	D1711- Rapadi via Ga-Mushi to Hlako main road
D3537	N11 to Bakenberg via Pudiakgopa
D3505	Marulaneng to Segole via Paulos and Nelly
D3576	N11 via MonteChristo/Pollen Matjijileng to Tibane
D3556 D3564	N11 via Tiberius/Grasvlei Segole to Rapadi
D3540 D3556	Bakenberg via Clermont/Mphello to N11
D3569	Uitzicht via Sterwater/ Nkidikitlana to Rapadi

D3515	Rantlakane /Makekeng via Lesodi to Skilpad
D3534 D4380	N11 via Rooiwal /Malokg to Ditlotswane
D3579 D3577	Setupulane via Preezberg/Duren/ Breda to Khala
D2644	Masebe nature reserve to Marken via Uitspan
D3573	Nkidikitlana to Taueatswala
D1958	N11 via ga- Makoate to Mashashane
D3075 D3375	N11 via Phofu to Matlala
D3397	Seema to Lekhureng Via Chipana
D3550 D3556	Bakenberg via Masipa/Malapile to N11
D1958	Mapela Thusong to Tin Mine
D1501	Machikiri/ Thupi to Mashashane
D598	Sterkrivier to Entabeni
D192	Tinmine T-junction to Entabeni via / Lyden / Marken T-junction
D888	Dikgokgopeng to Daggakraal
N11	Mokopane- Marble Hall
D192, D251	Doorndraai dam
R518	Mokopane-Zebediela road
D19	Tibane to Makobe

Taolo ya ditšhila

Maikemišetšo a magolo a taolo ya ditšhila ke go šireletša tikologo ka ditirelo tša taolo ya ditšhila tšeo di šomago ka katlego. Phitlho ya ditirelo tšeo di thekišegago tša go kgoboketša ditšhila e šireletša maphelo le boiketlo bja batho.

Molao wa Bosetšhaba wa Taolo ya Tikologo: Molao wa Ditšhila wa 2008 o nea mmasepala bolaodi bja go fana ka ditirelo tša taolo ya ditšhila, go akaretšwa go ntšha ditšhila, polokelo ya ditšhila le go lahla ditšhila. Matšha a mabedi a go lahla ditšhila a mmasepala ke a semmušo gomme a na le ditumelelo go ya ka melao yeo e laolago taolo ya ditšhila.

Matšha a taolo ya ditšhila

MLM e na le matšha a mabedi ao a dumeletšwego— a lego Rebone le Potgietersrus (Mokopane).

Rebone Landfill

Sa go lahla ditšhila sa Rebone se arolwa e le G: S: B gomme se amogela feela ditšhila tša tlwaelo go tšwa motseng wa Rebone, woo o nago le malapa a 1,500 le dikgwebo tša selegae. Setšha se se lego dikhilometara tše 100 ka leboa la Mokopane gomme se na le tumelelo ya molao nomoro 12/9/11/P74. Sa go lahla ditšhila se na le legora, lešaka la go tsena, ntlo ya balebedi gammogo le diphaphathi tša tsebišo.

Potgietersrus (Mokopane) Landfill

Sa Potgietersrus (se tsebjago gape e le Mokopane landfill) se arolwa e le G: M: B, gomme se lego dikhilometara tše 4 ka borwa-bohlabela bja Mokopane. Se akaretša lefelo la ka 118,250 m².

Tumelelo e ile ya fiwa ka 1994 go ya ka melao ya Environmental Conservation Act ka nomoro B33/2/0160/003/P100.

Setšha se šireleditšwe ka legora la palisade. Go na le phaphathi ya tsebišo mo lešakeng, ntlo ya balebedi, meago ya badiri, seemo sa weighbridge gammogo le sethala sa go bušetša ditšhila tšhomišong (recycling).

Phihlelelo ya taolo ya ditšhila le dikotopo

Palo ya malapa ao ditšhila tša ona di ntšhwago beke le beke ke mmušo wa selegae e oketšegile go tšwa 16.9% (Census 2001) go ya go 26.8% (Census 2011). Nakong ye nngwe le ye nngwe, palo ya malapa ao ditšhila tša ona di ntšhwago ka makga a fokolago go feta gatee ka beke e theogile go tšwa 0.8% go ya go 0.4%. Proporšene ya malapa ao a dirišago mohlapešo wa setšhaba e oketšegile go tlhanela go tšwa 1.1% go ya go 1.3% (2001–2011). Go bile le kgolo ye nnyane ya malapa ao a nago le mehlapešo ya ona ya ditšhila. Malapa ao a se nago tsela efe goba efe ya go lahla ditšhila a theogile go tšwa 9.7% (2001) go ya go 7.7% (2011).

Tafola yeo e latelago e bontšha mekgwa ya go lahla ditšhila ya malapa.

Tafola 54: Phihlelelo ya ditirelo tša go ntšha matlakala Mothopo:
Statistics South Africa (Stats SA), Census 2022

Phihlelelo ya ditirelo tša go ntšha matlakala		
Leina	Palo	%
Go ntšhwa ke mmasepala bonyane gatee ka beke	42,752	39.1%
Go ntšhwa ke mmasepala ka makga a fokolago	1,524	1.4%
Mohlapetšo wa setšhaba	2,112	1.9%
Setšhepetšo sa dikotwana tša setšhaba/goba lefelo la pokello	363	0.3%
Mohlapetšo wa malapa	54,417	49.8%
Mohlapetšo wa malapa (wa bona ka noši)	7,099	6.5%
Tše dingwe	1,027	0.9%

Phitlho ya ditirelo tša motheo tša mahala Ditirelo tša motheo tša mahala di fiwa ke Mmušo go malapa a humanegilego ka go se lefe. Ditirelo tše di akaretša tekanyo ya motlakase, meetse le ditlabakelo tseo di lekanago go kgotsofatša dinyakwa tša motheo tša lapa leo le humanegilego.

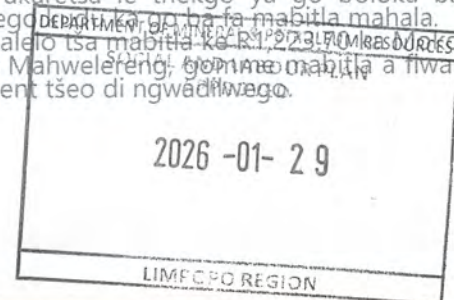
Le ge go le bjalo, dipholisi tša go laola phitlho ya ditlabakelo tša motheo le go ntšha matlakala di ša šetše di sa feleletšwa ke dihlopha tša taolo tša mmušo tseo di maleba. Phitlho ya meetse a motheo (6 kL ya mathomo bjalo ka meetse a motheo a mahala) ka MLM e fiwa go batho bao ba ngwadilwego e le di-indigent fela.

Motlakase wa motheo, meetse, matlakala le ditlabakelo di abja go ya ka Indigent Policy ya MLM,

yeo e hlalosago ka mo go hlakilego ditlhopha tseo di kvalifayago. MLM e fa 6 kL ya meetse, 50 kWh ya motlakase, 500 m² ya matlakala le 500 m² ya ditlabakelo mahala go malapa a humanegilego.

Mmasepala o šomile R6,197,028.80 go thekga le go fana ka ditirelo tša motheo go malapa a humanegilego nakong ya ngwaga wa ditšhelete wa 2021/2022.

Palo ye e akaretša le thekgo ya go boloka batho ba humanegilego DEPARTMENT OF HOUSING, GOVERNMENT OF LIMPOPO
Ditshenyagalelo tša mabitla ke R1,273,708.00 ka go fana le R873.40 ka Mahwelefereng, go fana mabitla a fiwa mahala go di-indigent tseo di ngwadilwego.

Tafola 55: Dikarolwana tša thušo ya di-indigent

Dikarolwana tša thušo ya di-indigent			
Karolwana ya pakete ya di-indigent	22/23 R (go akaretša VAT)	23/24 R (go akaretša VAT)	24/25 R (go akaretša VAT)
Di-rates – tekanyetšo ya R100,000	60.30	63.50	67,88
Matlakala (go fihla go 500m ²)	73.75	77.66	83,02
Ditlabakelo (go fihla go 500m ²)	40.25	42.38	45,3
Motlakase – 50 kWh	67.11	79.66	86,83
Meetse – 6 kL	139.20	199.89	213,68
Palomoka ya pakete ya di-indigent ka kgwedi	380.61	463.08	R496.71

3.3 Mešongwana ya ikonomi (Molawana 46 (c) (ii))

Bjalo ka ge go boletšwe peleng, meepo ke seikokotlelo sa Mogalakwena le sa profense ka bophara. Seswantšho 25 se fana ka tebelelokakaretšo ya meepo yeo e lego gona gomme e šoma ka Mogalakwena, diminerale tšeo

di epšwago, gammogo le ditšhaba tšeo e lego benggae.

Meepo ye e na le seabe se segolo tikologong ka gare ga dikarolo tša leago, tša ikonomi le tša tlhago.

Seswantšho sa 19: Mešomo ya meepo ka Mogalakwena Mothopo: E tsopotšwe go tšwa Google Maps

3.4 Diabe tše mpe tša mešongwana ya meepo

Bontši, ge e se ka moka, bja mešongwana ya ikonomi le ya leago bo na le diabe. Diabe tše botse, kudu tšeo di swarelelago goba di tšeago nako e telele, di a dumelelwa ebile di nyakega. Tafola 55 e laetša tebelelokakaretšo ya diabe tše mpe tšeo di amanago le mešongwana ya Moepo wa Mogalakwena.

Go SLP ye ya mengwaga e mehlano, Moepo wa Mogalakwena o beile šedi go magato a khutšišo mabapi le thekišo, peeletšo ya leago, kabelano ya dikholego le polokego. Katlego ya magato ka moka e itshetlego godimo ga ditšhomišano magareng ga batšeakarolo ba go fapafapana.

Diabe tše mpe di akaretša go hudušwa ga malapa, go tšena ga bafaladi (in-migration) le go lahlega ga mafelo a mafulo. Magato a khutšišo a šetšwe a tšenywa tiragalong gomme a tla tšwelapele go šoma go pharologanyo ya nako ya SLP.

Valterra Platinum e lemoga kudu seabe sa go hwetša ditharollo tše swarelelago mabapi le mathata a leago le tikologo, gomme e fa taba ye bohlokwa bjo bogolo.

Ditšhaba ke seikokotlelo sa mešomo ya rena gomme bašomi ke ditseka tše bohlokwahlokwa kudu.

Tafola 56: Diabe tše mpe tša Moepo wa Mogalakwena tseo di amanago le tšhabollo ya ikonomi ya selegae

Issue	Seabe se amanago le bothata	Consequence	Magato a khutšišo
Go huduša	- Go lahlega ga ditokelo tša histori tša naga - Go lahlega ga mešomo ya go iphediša Go šitišega ga mokgwa wa bophelo le setšo	- Go lahlega ga dithoto - Bohloki - Go šgogega ga histori le go lahlega ga bohwa Go lahlega ga botee le pobolano ya setšhaba DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED 2026 -01- 29	- Mokgwa wa go hudugwa o theilwego godimo ga ditokelo gammogo le thekgo ka morago ga go huduša - Go phethagatša tumellano ya go hudugwa - Go phethagatša tumellano ya go hudugwa - Go tsetela mešongwaneng yeo e matlafatsago pobolano ya setšhaba
Tlhokego ya mešomo	- Bohloki - Tlhakana-hloko	- Mekgohlano ya leago / merusu ya setšhaba - Dikotsi tša leago bja ka bohlola, botlokotsebe, tšhegišo ya diokobatsi, le tše dingwe	Go fiwa ga badudi ba selegae mešomo pele ge ba na le dikgono tše maleba
Go tšena ga bafaladi	- Go tšena phadišana ye kgolo mešomong, dintlong le ditirelong tša motheo - Go lahlegelwa ke setšo	- Kgoeletšo ya bafaladi ba go tšwa diprofenseng tše dingwe le dinageng tše dingwe - Go senyega ga setšo	- Go fiwa ga badudi ba selegae mešomo pele ge ba na le dikgono tše maleba - Go amogela phapano ya batho lefelong la mošomo
Thekišo	Go šiiwa ga boradiporofesene ba selegae ka boomo (go bonagalago)	Merusu ya setšhaba	- Mokgwa wa thekišo wo o pepeneng gammogo le dipholisi le mekgwa yeo e latelwago - Lenaneo la tšhabollo ya bokgoni bja boradiporofesene bja selegae
Mabitla	Tokelo ya go tšea karolo bophelong bja setšo	Go hloka kamano ya setšo	Tšhireletšo ya mabitla
Peeletšo ya leago le kabelano ya dikholego	Kgethollo	Go oketšega ga go se lekalekane ga leago le ikonomi ka gare ga ditšhaba	- Tšeakarolo ya setšhaba thulaganyong le phethagatšong ya leano la tšhabollo ya leago le ikonomi - Go lekalekanya le go bulega ga peeletšo ya leago
Boleng bja tikologo le maphelo	Go senyega ga tikologo	Go tšhilafatšwa ga tikologo, e lego lerole, meetse, le mafelo a mafulo le a temo	- Tshekatsheko ya seabe sa tikologo (EIA) - Go tsenya tshepedišo magato a EMP tiragalong - Pege ya taolo ya tikologo - Mine rehabilitation
Polokego	Go hloka polokego (ya motho ka noši, ya setšhaba le ya dikgwebo)	- Letšhogo - Ditšhelete tše godimo tša go dira kgwebo	Magato a šomišanago a polokego ka tirisano le SAPS le setšhaba
Dikgogedi le bobodu	Go šiiwa ga batho bao ba nago le ditifikeiti le dikgwebo tseo di sa tsenyego ka boboding; go felelwa ke mošomo ga batho ba kvalifayago	Tlhokego ya mešomo ye kgolo, kudu ya badudi ba selegae	- Go se be le mamello go maitshwara a go hloka botshepegi - Magato a go thuša go bega ka sephiri le go fana ka bohlatse mabapi le maitshwara a go hloka botshepegi

3.5 Diprojeke tša mananeokgoparara le phedišo ya bohloki (Molawana 46 (c) (iv))

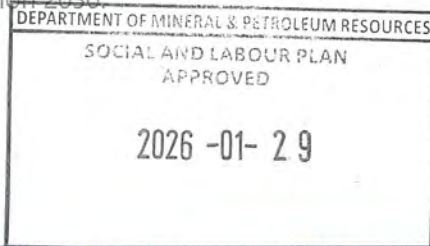
Diprojeke tša mananeokgoparara le phedišo ya bohloki tšeo moepo o tlogo di phethagatša go sepelelana le IDP ya mafelo ao e šomago go ona, gammogo le mananeo a mangwe a maleba ao a šepetšago tikologo ya moepo le mafelo ao go tšwago bašomi ba bantši (Molawana 46 (c) (iv)).

Ditlapele

Mogalakwena e na le bobedi menyetla ya tšhabollo le mapheko ao a šitišago tšhabollo. Ka lebaka leo, go bohlokwa go lemoga methaladi ya tšhabollo go menyetla le go mapheko gore go tswalwe dikgoba tša tšhabollo mola go šomišwa maatla ao a lego goña.

Seswantšho 44 se bontšha tatelano ya mantlha ya mafelo a tšhabollo ao a swanetšego go nwa šedi ka Mogalakwena. Go bohlokwa gore go hlaloboge kutollo magareng ga dihlokwa tšeo di lemogilwego tša tšhabollo tša ditšhaba tša Mogalakwena le ditlapele tšeo di hlalowsago ka didirišwa tše kgolo tša tšhabollo.

Ka lebaka leo, dihlokwa tše di lemogilwego tša tšhabollo di mapilwe go ya ka Tafola 52 go bapetšwa le ditlapele tša Leano la Tšhabollo la Mogalakwena (IDP), Leano la Tšhabollo ya Waterberg, ditlapele tša profense ya Limpopo, gammogo le pholisikgolo ya naga, e lego Leano la Tšhabollo la Bosetšhaba, Vision 2030.

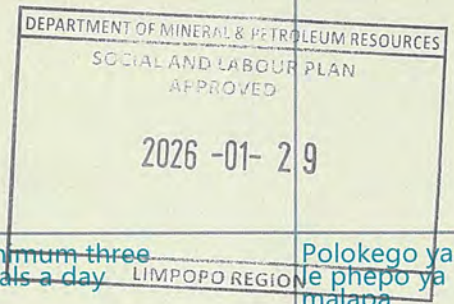

Tafola 57: Merero ya tšhabollo le dihlokwa tša ditšhaba tša Mogalakwena

No.	Merero	Tlhoko ya tšhabollo	Ditholwana tšeo di dumeletšwego ¹	Seabe se dumeletšwego ²
1.	Go šomega	- Mešomo le mekgwa ya go phela yeo e swarelelago - Tekanyo ya godimo ya go tšea karolo ga bāsadi mošomong - Malapa a etšwago ke bana a be le letšeno la seriti leo le šireleditšwego	- Go šomišega ga batho - Go hlola mešomo ka boramatšato Go abelana melemo ya ikonomi	Kgolo ya ikonomi ya go akaretša bohle
2.	Madulo a theko e kgonagalago	- Go ba le ntlo - Meetse a nolego le ditirelo tša go ntšha ditšhila tša maleba - Onergy ya go tshepega bakeng sa ditlhoko tša malapa - Taolo ya ditšhila ya maleba	- Madulo a batho a go swarelela le tikologo ya go babalela - Maemo a bophelo a maleba le a go phediša - Tšweletšo le boithabišo - Mekgwa ya go laola ditšhila ya go swarelela	Madulo a batho a go swarelela le tikologo ya go babalela
3.	Thuto ya maleba (bakeng sa go šomega, boramatšato bja go kgodišanya le bokamoso)	- Ditirelo le mafelo a tšhabollo ya bannyane (ECD) ao a akaretšago bohle - Mahlale a ka morago ga sekolo sa poraemari bakeng sa boramatšato bja baswa le bafsa bao ba sego sekolong - Mahlale a ka morago ga sekolo sa poraemari bakeng sa go hwetša mešomo bakeng sa baswa le bafsa bao ba sego sekolong	- Go tšea karolo ga bohle ditirelong tša ECD - Boramatšato bja motheo bjo bo nago le maatla le bjo bja go gwana le bja bangwe Mahlale a šomišwago mošomong	Batho ba ba nago le bokgoni le maatla a go šoma (dikgweding tša kgwebo le mošomong)

1. Ditlamorago tša godimo ga yona go fihla nakong ye telele.
2. Phapano ya nako e telele yeo e swarelelago tikologong, ikonoming goba setšhabeng.
3. Dihlokwa di tšwa go Sethalwa sa ka godimo gomme di hlahlobilwe gape mo Sethalweng se go bona gore di sepelelana bjang le ditlapele tša didirišwa tše kgolo tša tšhabollo.
4. Nakong ya tekolo goba tšhamago ya SLP, profense ya Limpopo e be e se na leano la tšhabollo la profense leo le amogetšwego ebile le šoma. Ka gona ditlapele tša tšhabollo di tšwa polelong ya maano ya morago bjalo ka 2020 State of the Province Address (SoPA) yeo e filego ka 27 Dibokwane 2020 ke Tonakgolo.

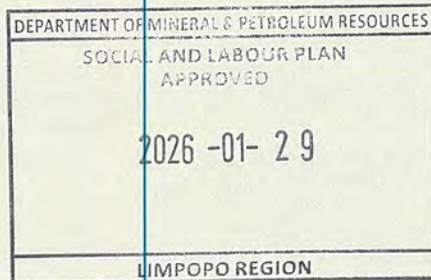
4.	Maphelo le kaonafatšo ya bophelo	- Thibelo ya HIV ya go šoma gabotse - Taolo ya HIV le AIDS ya go šoma gabotse - Taolo ya malwetši a go tšwetšego pele ya go šoma gabotse - Go rarolla maikutlo a go hloka kholofelo le manyamišo - Go fokotša go diriša bojalwa le diokobatši gampe	- Healthy individuals and communities - Mental wellbeing Appropriate leisure, sports and recreation	Maphelo a matelele, a phelago gabotse le a tšweletšo
5.	Phihlelelo ya dijo tša lekaneng tše di nago le phepo	- Phihlelelo ya dijo tša lekaneng tše di nago le phepo - Ditsela tša go kgona go hwetša dijo tše di lekaneng tše di nago le phepo	Minimum three meals a day	Polokego ya dijo le phepo ya malapa

Sethalwa 58: Go sepelelana ga dihlokwa tša tlhabollo tša ditšhaba tša Mogalakwena Karolo le ditlapele tša didirišwa tše kgolo tša tlhabollo

Dihlokwa tša tlhabollo ³ tša ditšhaba tša Mogalakwena Karolo	Priorities			
	Leano la Tlhabollo leo le Kopantswego la Mogalakwena	Leano la Tlhabollo ya Waterberg (WDP)	Ditlapele tša Tlhabollo tša Limpopo ⁴	Leano la Tlhabollo la Bosetšhaba; Vision 2030
Mešomo le mekgwa ya go iphedisa ya go swarelela	Tsephetho 4: Go fokotša bohloki	Tšephelelo 1 ka tlase ga KPA ya ikonomi: tlhabollo le thekgo ya dikgwebo tše nnyane, tša magareng le tše kgolo	Go godiša ikonomi	Outcome 4: Decent employment through inclusive growth
Tekanyo ya godimo ya go tšea karolo ga basadi mošomong			Ga se ya bolelwa ka SoPA; le ge go le bjalo, ke tšhišinyo ya bohlokwa go maano le mananeo a mangwe a tlhabollo a profense	Tsephetho 13: Tšhepedišo ya tšhireletšo ya leago ye e tletsego, yeo e arabelago le yeo e swarelelago
Malapa a etšwago ke bana a be le letseno la botshelo la go lekana				
Dintlo tša go kgonega ka theko	Tsephetho 5: Tlhabollo ya naga yeo e rerisitswego, e nago le tlhamo, e laolwago le yeo e sepedišwago ka thulaganyo		Tlhagišo ya dintlo tša ditheko tše tlaase	Tsephetho 8: Madulo a batho a go swarelela le boleng bjo bontsi bja bophelo bja malapa
Meetse a go nwewa le ditirelo tša bohlokwa tša boambolelo	Tsephetho 6: Kgolo ya leago le ikonomi yeo e matlafaditswego ebile e swarelela	Tšephelelo 1 ka tlase ga KPA ya Mananeokgoparara: Leano la Tlhabollo ya Ditirelo tša Meetse (WSDP) la Selete	Tlhabollo ya mananeokgoparara	
Eneji ya go tšhepahala bakeng sa ditlhoko tša malapa				
Taolo ya ditšhila ya maleba	Tsephetho 1: Boleng bjo kaonafatswego bja bophelo le tšhireletšo ya methopo ya tlhago bakeng sa meloko ye e tlogo	Tšephelelo 3 ka tlase ga KPA ya Tikologo: Tlhabollo ya lefelo la go lahlela ditšhila la selete		

Ditirelo le mafelo a tlhabollo ya bannyane (ECD) a go akaretša bohle			Go beeletša thutong	Tsephetho 1: Thuto ya motheo ya boleng
Mabokgoni a maleba ka morago ga sekolo/goba a bana ba ka ntle ga sekolo le baswa bakeng sa boithatšomong				
Mabokgoni a maleba ka morago ga sekolo/goba a bana ba ka ntle ga sekolo le baswa bakeng sa go hwetša mošomo				
Thibelo ya HIV ya go soma gabotse				
Taolo ya HIV le AIDS ya go soma gabotse				
Taolo ya malwetši a maitshitšhi ya go soma gabotse	Tsephetho 2: Setšhaba sa go tšwelelela pele		Go oketša šedi go mabaka a magolo a lehu ka profenseng, kudu lehu la bana ba bannyane le bommago, TB le HIV le AIDS	Tsephetho 5: Maatla a bašomi a nago le mabokgoni a maleba bakeng sa go thekga tsela ya kgolo ya go akaretša bohle
Go rarolla maikutlo a go lahlegelwa ke kholofelo le go fela maatl			Go godiša maphelo ka thuto ya maphelo a setšhaba, bakeng sa go fokotša diphetetšo, go fedisa malwetši a bophelo bja ka mehla, le go thibela bogole le mafu a pele ga nako	Tsephetho 2: Bophelo bjo botelele le bjo phetsego gabotse
Go fokotša go diriswa gampe ga bojalwa le diokobatši			Go godiša ikonomi Lenaneo la EPWP la go oketšwa bakeng sa go fa maloko a setšhaba ba go se be le mahlohonolo Limpopo mešomo ya nakwana go fihla magareng le tlhabollo ya mabokgoni	Tsephetho 13: Tshepedišo ya tšhireletšo ya leago yeo e tletsego, e arabelago ebile e swarelela
Phihlelelo ya dijo tša go lekana le tša phepo e botse			Ntošo kgahlanong le go diriša gampe bojalwa le diokobatši	
Ditšela tša go hwetša dijo tša go lekana le tša phepo e botse			Go bula sebaka sa temo gore lefapha le le fa kabelo ya godimo go polokego ya dijo	
			Lenaneo la dithekelwana tša dipase gore ba go hloka le mošomong ba kgone go somiša matseno a bona dilong tša bohlokwa tša leago bjalo ka dijo le diaparo	Tsephetho 7: Ditšhaba tša magae tša go ba le maatla, tša go lekaleka le tša go swarelela tseo di tšweletsago ka polokego ya dijo bakeng sa bohle

Dintho tša tlhabollo, ka sebopego sa mananeo le diprojeke, ka kakaretšo di leka go araba dihlokwa tša tlhabollo tseo di hweditšwego ebile di beilwe pele.

3.6 Tsela ya tihabollo ya ikonomi ya selegae (LED)

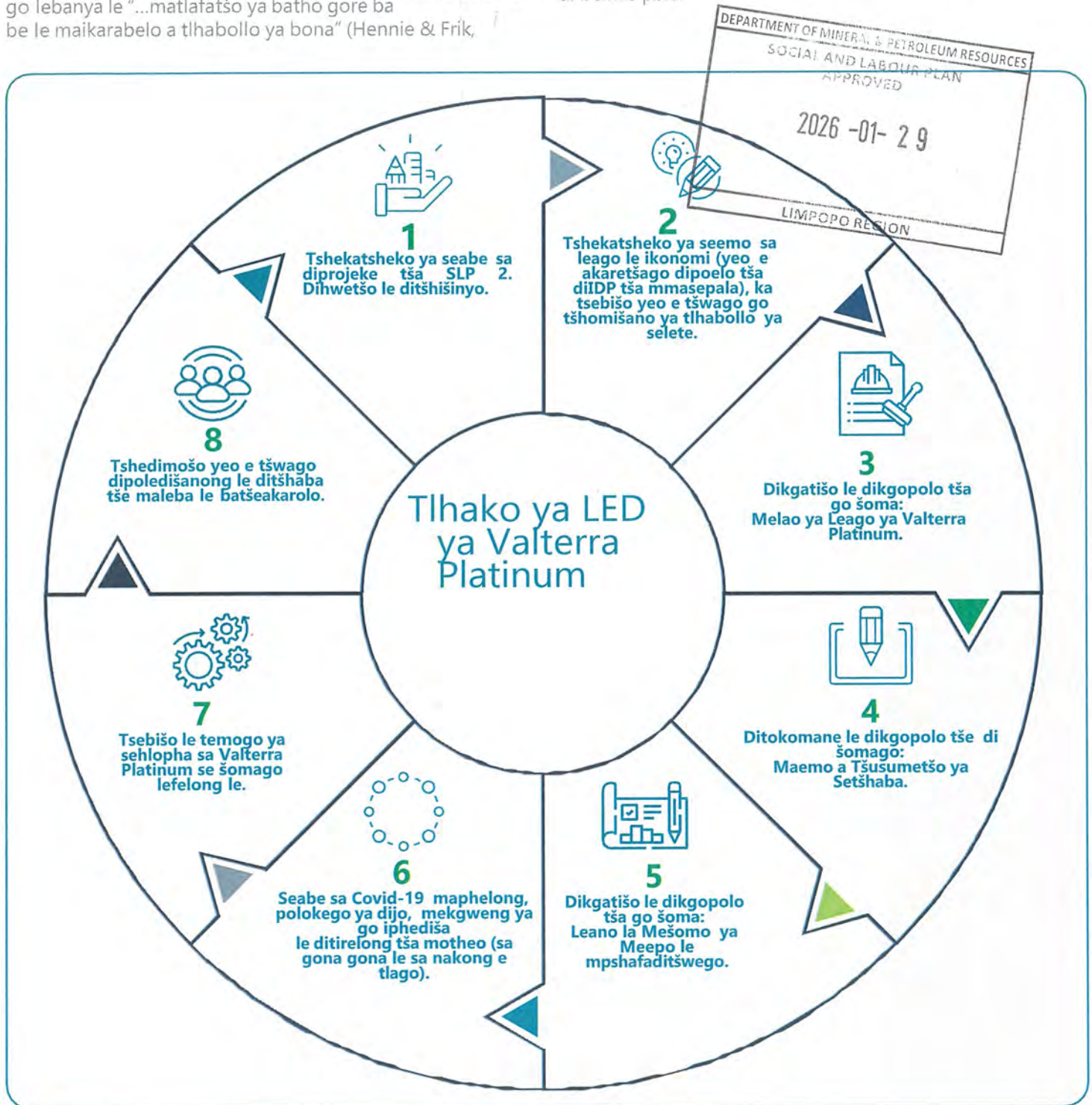
Valterra Platinum e lemoga gore, go fihlelela tihabollo ya batho yeo e swarelelago, go hlokega go lebelela tikologo ka botlalo yeo e thekgago bophelo le tswelopele ya batho. Se se ra go beeletsa go ditšhaba.

LED ke karolo ya tihabollo ya setšhaba. Ge e lebelelwa gabotse, tihabollo ya setšhaba ke selo se raraganego seo se phatlaladitšwego magatong ka moka a thulaganyo ya diprojeke tša meepo le dimetale.

Tihabollo ya setšhaba ya kgonthe e lebeletše, ebile e šoma go lebanya le "...matlafatšo ya batho gore ba be le maikarabelo a tihabollo ya bona" (Hennie & Frik,

2006: xiv). Ka gona, go ka thwe tihabollo ya setšhaba ke tshepedišo ya phetošo ya leago yeo e ithekgilego kudu magatong a mararo a boikarabelo bja setšhaba: motho ka noši, mekgatlo le mararankodi a mekgatlo. Tsela ya rena ya tihabollo ya ikonomi ya selegae e theilwe godimo ga dikokwane le dikarolo tša tihabollo ya setšhaba, bjalo ka ge di bontšhitšwe ka tlhakong ya LED ka bophara.

Seswantšho se sa ka tlase se laetša tebelelokakaretšo ya tsela yeo e latelwago go hlaha tshekatsheko, kgetho le tlhamo ya diprojeke tša LED tšeo di nago le bokgoni bjo bogolo ebile di beilwe pele.

Seswantšho 20: Ditsenya le dilo tša go elwa hloko tihabollong ya tlhako ya LED ya Valterra Platinum.

Tlhako ya LED yeo e bonagaditšwego ka Seswantšhong 26 e tšela hlogong merero ya tlhabollo ya go fapafapana yeo e bonagaditšwego ka Seswantšhong 25 go netefatša gore dikgato tša LED tšeo di tšwelago di arabela dihlokwa tša setšhaba.

ke ka lebaka leo go nago le puisano le badiri ka moka bao ba šomago lefapheng la tlhabollo le matlafatšo ya setšhaba gore go hwetšwe dikgopolo tša bona.

Tlhako e lemoga tlhokego ya go sepelelana le ditlhako tša dipholi le tlhabollo tšeo di akaretšwago ke Lenaneo la Tlhabollo la Bosetšhaba le di IDP gare ga didirišwa tša setšhaba tše fapafapanego. E tšea gape le pono le maikemišetšo a kgwebo ya Valtterra Platinum bjalo ka ge go hlaloswa didirišweng tše fapafapanego tše bjalo ka Valtterra Platinum Social Standard. E bile e tšea hlogong didirišwa tša mošomo tše bjalo ka leano la mešomo ya moepo. Go tšea gape hlogo didirišwa tša go šoma tša go swana le mining works plan.

Go na gape le tsebo e ntši le kgopolo ya setheo ka gare ga sehlopha sa tlhabollo sa Valtterra Platinum,

Tlhako ye e lebelela gape le tshenyo ya nako ye nnyane, ya magareng le ya nako ye telele yeo e bonwego ka baka la seuba sa Covid-19 go ikonomi ya naga, kudu go ditšhaba tša meepo tšeo di tswailwego.

Ka lebaka leo, foreimweke ya LED e lemoga gore naga e ka šutha go tloga go kgolo ye nnyane yeo e itemogetšwego ngwageng wa go feta, go ya go risešene gomme ka morago go ya go diprešene mo mengwageng e meraro yeo e tlogo. Ka gona, diprojekete tša LED tšeo di šišintšwego di swanetše go thuša go fokotša diabe tše mpe tša ikonomi go ditšhaba tša kgauswi, kudu nakong ya karolo ya mathomo ya leboyo la mengwaga e mehlano ya SLP.

Tafola 59: Tlhako ya LED ya Valtterra Platinum

Ponelopele ya LED	Go šoma ka tšhomišano le Mmušo, setšhaba le bašomišani ba bangwe go phethagatša diprojekete le mananeo a go aga ditšhaba tšeo di nago le tšwelopele, tšeo di lemogago le go bona mohola wa go tsenya letsogo ga khamphani ya meepo, mmogo le tsenya letsogo ga bona go iša katlegong.
Morero	Go netefatša gore karabelo ya mo gae ya Moepo wa Mogalakwena ya go fihlela Global Sustainable Mining Plan e laetšwa ke tlhako ya LED ye tiilego yeo e netefatšago gore maano a go se bitše kudu, a maleba ebile a swarelelago a bewa pele.
Dikgaolo tša sehlogo	- Boleng bja bophelo - Dintlo - Meetse le kelelatšhila - Enetši - Kgokagano - Maemo a bophelo - Mešomo - Thuto le mabokgoni - Maphelo le boitekanelo - Polokego ya dijo - Ditšhelete (tlhabollo ya lephelo)
Boleng le metheo	- E lebeletše taolo ya dikotsi, menyetla le diabe - E lebeletše dipolelo - E swarelelago - E sepelelana le maano a tlhabollo ya setšhaba ao a šetšego a le gona - E kgokagane le ketane ya boleng ya lefelo la mošomo le bokgoni - E kgathatema - E akaretša bohle ebile e fapafapana - E šomišanago mmogo
Mmotlolo wa therišano	- Fetiša kamano gareng ga meepo le ditšhaba, gammogo le setšhaba ka kakaretšo - Kgokagano ye e bonagalago le ya mehleng ka mehla - Go aga bokgoni bja boetapele bja mo gae go matlafatša kgathotema, boswareledi le botswarelelo bja diprojekete tša setšhaba

Valterra Platinum e ikemišeditše go tsenya letsogo setshabeng ka go šomišana le ditšhaba go šireletša dikgahlego tša tšona le go lebiša didirišwa ditlapele ge go bušwa ka ditlhoko tša bona tša tlhabollo. Ka go dira bjalo, Valtterra Platinum e lemoga karolo ye bohlokwa ya mmušo wa selegae ka go fa ditirelo. Ka fao, Valtterra Platinum e tla šomišana le go aga maatla a mmušo wa selegae gore o kgohe go phethagatša maikarabelo a wona a taolo le tlhabollo.

Go epa go dirwa tikologong yeo e laeditšwego ke

3.7 Therišano le bakgathatema

Valterra Platinum Social Standard e šoma bjalo ka tlhako yeo e laolago bakeng sa mokgwatšhomo wa leago, yeo e laetšago tatelo ya dinyakwa tše fapafapanego tše ikgethilego.

Ye nngwe ya dikokwane tša boitlamo bja botswarelolo bja Valtterra Platinum ke ditšhaba tše di tšwelago pele. Nepo ye e ka se fihlelelwe ntle le kwešišo ye tletsego ya ditšhaba tša kgauswi, go aga dikamano tše tiilego le go hlama dinepo tseo di arolwago mmogo le ditšhaba tseo le bakgathatema ba bangwe ba bohlokwa tikologong yeo. Go dirwa thulaganyo ya go rabolla le go sekaseka bakgathatema ka botlalo gore go be le tsebo e oketsegilego ya profaele ya bakgathatema ka moka ba lego ka gare ga lefelo la khuetšo.

Lefapha la mokgwatšhomo wa leago la Valtterra Platinum le šoma kgauswi le mafapha a botswarelolo, ketane ya phetisetšo le theko ya mo gae go godiša tlhabollo ya ikonomi le ya leago ditšhabeng tseo di lego kgauswi le mafelo a mošomo le mafelong ao Valtterra Platinum e hwetšago bašomi go tšwa go wona (Lesotho, Mozambique le Kapa-Bohlabela).

Mafelo ka moka a mošomo a Valtterra Platinum a na le diforamo tša boikarabelo bja setšhaba (di-CAF) tseo di kopanago bonyane gatee ka kotara. Dihlopha tša mokgwatšhomo wa leago di dula di lebeletše boleng bja therišano gammogo le peakanyo ya mekgwa ya kgokagano yeo e lego gona. Diphuputšo tša khotsofalo ya bakgathatema di šomišwa bjalo ka tekanyo ya go lekola katlego le boleng ka kakaretšo bja ditherišano ka moka, kudu mo maemong a setšhaba, go netefatša gore di šoma ka nepo.

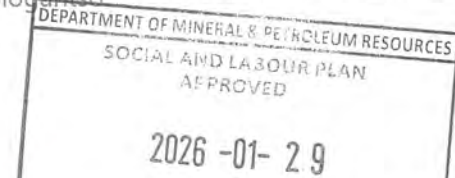
Tsela ya Valtterra Platinum ya go therišana le bakgathatema e theilwe go:

- Kwešišo le go arabela dikgahlegelo le dingongorego tša bakgathatema ba rena. Ye ke e nngwe ya ditlapele le ditlhotlo tše bohlokwa.
- Go lota dikamano tša bakgathatema tseo di somago ka go phethagala.

Bokgoni bja Valtterra Platinum bja go hlama kgwebo yeo e swaganelago bo kgomagane kudu le bakgathatema ba rena, kudu le bašomi le ditšhaba tša kgauswi le mafelo a mošomo, efela gape ka go lekana le bakgathatema bao ba sa amego thwii goba ba sa amego ka kotloloho ke seo Valtterra Platinum e se dirago, go akaretša mebušo, bengdikabelo, balekane le baabi.

dipholisi, maano le mananeo a mmušo. Ka lebaka leo, dikabelo tša Valtterra Platinum di sepelelana le lenaneo la tlhabollo la bosetšhaba le ditlapele tša tlhabollo tša ditšhaba tša kgauswi.

Dikabelo tša Valtterra Platinum tša ditšhelete le didirišwa tše dingwe ke thušo ya bohlokwa phethagatšong ya mananeo ao a gatelelago matlafatšo le kgathotema ya setšhaba. Tokomane ya SLP ke sedirišwa sa go laola le go bega dipolelo (ditsweletšo, dipolelo le khuetšo) tša diprojeke tša rena tša go hlakana le dipharologantšo.

Valterra Platinum e ikgafela go šoma le bakgathatema ba mmušo, dikgwebo le setšhaba go tswelatsa pele pušo ye botse le tšhomiso ya maikarabelo ya lenumo la diminerale, gammogo le go githlora bomenetša. Valtterra Platinum e dumela gore go hlama dikamano tseo di theilwego go tshepano le tlhompho ke motheo wa bokgoni bja go hlama meholo. Tlhokego ya go beeletša go ageng dikamano tseo di hlolelago bohle e a oketsega, ka ge bakgathatema ba bantsi gabjale ba nyaa tshepo go dikgwebo ka kakaretšo. Ditshepedišo tša therišano le bakgathatema di theilwe maikemišetšong a maano a latelago:

- go ba mošomišani yoo a kgethwago pele tabeng ya go tswelatsa pele tlhabollo yeo e kopantšwego le yeo e swarelago ya ikonomi ya gae diprofenseng tseo re somago go tšona;
- go aga seriti sa phihišo yeo e sa fetogego ebile e boteagago, e ka ba ka tša tswelatsa goba ka maitlamo a leago goba a tikologo ao a dirilwego go bakgathatema;
- go therišana le bakgathatema ka katlego tabeng ya go hwetša tokelo le thekgo bakeng sa go epa ka polokego le ka mohola wa kgwebo ga dimetale tša sehlopha sa platinamo.

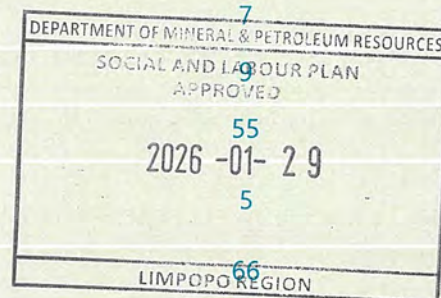
Go tlaletša diforamo tša bakgathatema le ditsela tša kgokagano tseo di setšego di theilwe gabotse, go ya ka Valtterra Platinum Social Standard le dinyakwa tša molao, Valtterra Platinum e dirile thero ya dikgopolo nakong ya go lokiša SLP ye. Thero ye ya dikgopolo e dirilwe ka go swara diboka le dihlopha tše emetšego bakgathatema bao ba nago le kgahlego le bao ba amegago.

Morero wa ditherišano:

- Tlhabollo ya leano la leago le bašomi la mengwaga e mehlano la Valtterra Platinum (SLP) – karolo ya tlhabollo ya ikonomi ya gae (LED)
- Semorago (SLP, Mining Charter 3) Lefelo la bohlokwa la Valtterra Platinum
- Tlhako ya LED ya Valtterra Platinum le metheo ya tlhabollo ya leago le ikonomi
- Tlhahlobo ya diprojeke tša SLP 3
- Dinyehwego, menyetla le ditlapele tša lefelo le
- Tnetefatšo ya megato ya go latela le matšatšikgwedi a maleba

Tafola 60: Kakaretšo ya ditherišano le bakgathatema bakeng sa thero ya dikgopolo ya SLP 4

Sehlopha sa bakgathatema	Matšatši a thero ya dikgopolo	Palo ya bakgathatema bao ba tilego
Mogalakwena Mmasepala wa selegae	09/09/2024	10
Mapela Tribal Councils	02/10/2024	62
Mokopane Traditional and Tribal Councils	03/10/2024	55
Bakenberg Traditional Council	04/10/2024	7
Mokopane Accountability Forum	10/10/2024	9
Main Business Forum	11/10/2024	55
Mogalakwena Chamber of Commerce and Industry Executive	14/10/2024	5
Women Business Forum	15/10/2024	66
People Living Disability Forum	16/10/2024	41
Mogalakwena Taxi Association	17/10/2024	12
Organised Labour (NUM))	18/10/2024	14
Non-Government Organisations	22/10/2024	25
Mapela Executive Council	22/10/2024	10
Community based structures	24/10/2024	21
Mapela Executive Committee	25/10/2024	11
Mokopane Royal Traditional Council	28/10/2024	35
Department of Education	29/10/2024	4
Youth Business Forum	29/10/2024	66
Mogalakwena Public Participation Office	30/10/2024	7
Mokopane Accountability Forum	01/11/2024	9
Mapela Accountability Forum	04/11/2024	7
Non-Profit Organisations	05/11/2024	46
Mapela Consultative Forum	06/11/2024	26
Local Active Vendors	07/11/2024	17
Mogalakwena IDP and LED department	26/11/2024	8
Mashashane Traditional Council	09/12/2024	5
Bakenberg Traditional Council	10/12/2024	6
Ditlotswane Trabal Council	12/12/2024	18
Ga-Matlala Tribal Council	13/12/2024	Khanseleng e gannwe ke go bušwa dikgopolo.

3.8 Leano la tshwarelelo

Leano la rena la tshwarelelo le theilwe godimo ga mokgwa wa leano la kgwebo wa go fihlelela Poelo ya Mongdisere ka Botlalo (Total Shareholder Return – TSR). Se ke se sengwe sa dipoelo tse bohlokwa tša maitapišo a rena ao a tšwelago pele a go hlola le go šireletša boleng ka mokgwa o kopantšwego, wo o tšenyago ditlapele tša tikologo, leago le pušo ka gare ga mediro ya mantlha ya kgwebo.

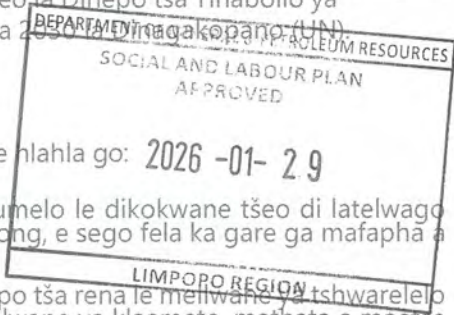
Ka go kopanya tshwarelelo ka gare ga mediro ya rena go phatlalala le ditlapele tša rena tše tshela tša leano la kgwebo, re matlafatša kgotlelelo, re oketša tšhepo ya batšeaکارو gomme re fihlelela tšweletšo ya ditšhelete ye e swarelelago.

Leano la tshwarelelo le theilwe go dikokwane tše tharo tše di kgokaganego: Klaemete le Tikologo, Ditšhaba tša Selegae tše di Kgotlelelago, le Ditshepedišo tše di Lokilego tša Ditšweletšwa go Tloga Tlhagong go ya Thekišong, ka dikarolo tše di šeditšwego tše di feletšego di hlalošwago ka magorong a mabedi e lego dikarolo tša togamaano tše di šeditšwego le dikarolo tše di šeditšwego tše di kopantšwego ka kgwebong.

Seswantšho sa leano la rena la tshwarelelo ke tlhalešo ya kgokagano ya dikokwane tša rena tša tshwarelelo. Tšona di tšwelela bjalo ka dikarolo tše di lekanago tša ka gare ga nkgokolo tše di tšentšwego ka gare ga lehuto leo le tšwelago pele leo le laetšago tšela ya rena yeo e lekalekanago ge go etla go phetošo ya methopo go ba ditšweletšwa (ka tšhomišo ya menyetla ka botlalo) le mekgwa ya tšhireletšo ya ditšhelete (ka taolo ya dikotsi yeo e kopantšwego).

Seswantšho se se bonagatša tumelo ya rena ya gore tshwarelelo ga e no ba fela lesolo la go nyaka go šoma ka tšhwanelo. Se kopantšwe ka peakanyong ya mošomomogolo wa rena le phethagatšo ya tšhepedišo.

Dikarolo tša rena tše nne tša togamaano, mmogo le dikarolo tša rena tše hlano tša kopantšho ya kgwebo tše di šeditšwego, di itheile go tšhetšokakaretšo le karolo yeo re e bapalago ka mananeong ao a kgokaganego a diphedi, leago le ekonomo. Tšona di thekgilwe ke mekgwa ya mokgwatšhomo yeo e sepelelanago le Lenaneo la Dinepo tša Tlhabollo ya Tshwarelelo (di-SDG) la 2030.

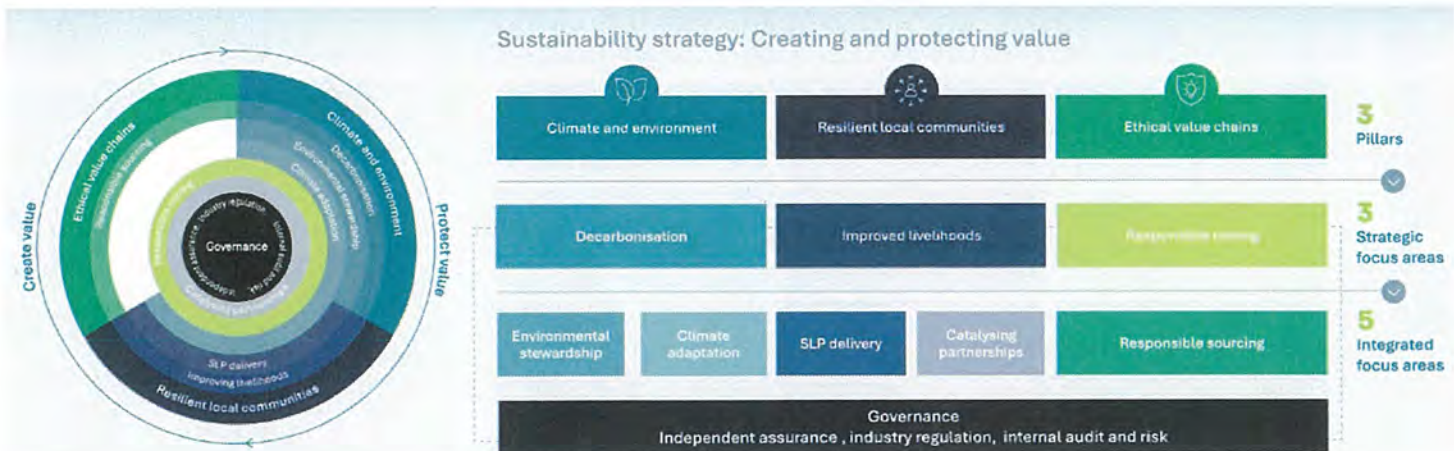

Ka moka ga tšona di re hlahlile go: 2026 -01- 29

- Hlola mekgwa, ditumelo le dikokwane tše di latelwago ke bohle ka kgwebong, e sego fela ka gare ga mafapha a rena.
- Sepelelantšha dinepo tša rena le melwane ya tshwarelelo (go fa mohlala, melwane ya klaemete, mathata a meetse le tekatekano ya leago).
- Kgatha tema ka go kgotlelelo ya nako ye telele le mpshafatšo, e sego fela mokgwatšhomo wa nako ye kopana.
- Tšwetšapele tšhomišano le go dira dilo ka go se khute go hlohletša phetogo ya mananeo go phatlalala le lekala la meepo le go feta.

Leano le ga se leano leo le ikemetšego le le tee. Ke sekai seo se kopantšwego le kgwebo, seo se hlamilwego go hlola le go šireletša dikokwane tša rena.

Lona le hlahlile pušo le kokamelole, le kopantšwe ka ditshepedišong tša Kopantšho ya Togamaano le Dipeakanyo (SPI), yeo e laolwago ke thwalo ya maikarabelo yeo e phatlaletšego le mafapha, yeo e kgokaganego le maano le ditetelo tša kgwebo, ebile e elwa ka dišupetši tše bohlokwa tša mokgwatšhomo (di-KPI) tše di huetšago dipoelo tša babeeletši, go rwala maikarabelo ga boetāpele, tšhepo le ditšhomišano le dikhastomara le kgathotema yeo e akaretšago bohle ka ekonoming.

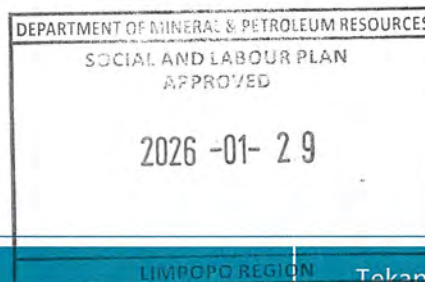
Seswantšho 21: Seswantšho sa leano la tshwarelelo

3.8 Diprojeke tša tlhabollo ya ikonomi ya selegae (LED)

Diprojeke tša tlhabollo ya ikonomi ya selegae di ikemišeditše go lebelela ditlhotlo le bofokodi bjo bo lemogilwego bja dithekgo tša tshepedišo.

Go a lemogwa ka maatla gore sedirišwa se setšhabisego sa go lwantšha bosenyi ke tlhabollo ya dikgwebo le go aga maphelo a matlafetšwego ao a ka emelago dikutullo tša leago le ikonomi, le ga e le tša tikologo.

Diprojeke tša LED tšeo di lemogilwego di arotšwe go ya ka dihlogo tša tlhako ya LED gomme di beilwe ka tafoleng ya kakaretšo ka mo tlase.

Tafola 61: Kakaretšo ya lenaneo la LED

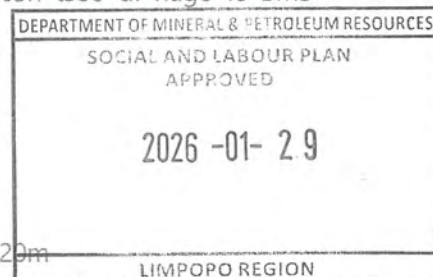
No.	Sehlogo	Diprojeke	Tekanyetšo
1	Enetši	Go lokelwa ga mabone a magodimo a tšhomišago letsatsi	R51,783,878.57
2	Polokego le tšhireletšo	Go agega ga tsela ya teere D1958 (Mesopotamia, Phafola, Rauwefe le kgokagano ya N11)	R145,498,857.42
3	Maphelo le boitekanelo	Di-smart locker tša go abela meriana ya malwetse a sa folego	R16,926,259.97
4	Thuto le mabokgoni	Go ntšwetša pele le go lokiša Gojela Secondary School	R5,790 ,921.85
5	Thuto le mabokgoni	Go agwa ga polokelo e mpsha ya bolaodi kwa Matedu Secondary School	R6,690,865.22
6	Maphelo le boitekanelo	Mapela/Moshate Sports Complex	R10,281,046.70
7	Maphelo le boitekanelo	Mapela/Mesopotamia Sports Complex	R2,836,896.54
Palomoka			R239,808,726.26

Valterra Platinum e ikgafela go phethagatša diprojeke tšeo di kopanago le dinyakwa tšeo di lemogilwego, gomme e tla fetola mokgwa goba tharollo ya projeke ge maemo goba dinyakwa di fapana le tšeo di bego di letetšwe nakong ya go rulaganya SLP.

3.9 Dithulaganyo tša projeke

MGK 1

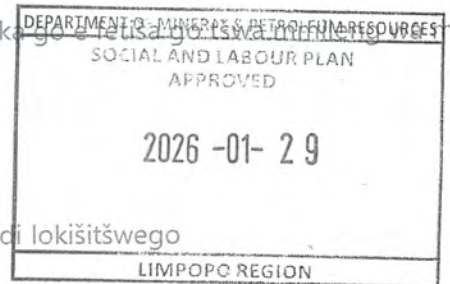
Leina la projeke	Go tsenya mabone a magodimo a tšhomišago matla a letšatši (62)
Karolo yeo e beilwego šedi	Enetši
Tekanyetšo	R51,783,878.57
Tlhaloso ya projeke	
Go lokelwa ga mabone a magodimo a tšhomišago matla a letšatši a 62 kua Thekwane (6), Mmamatlakala (6), Skilpadkraal (6), Lesodi (10), Makekeng (10), Rantlakana (12) le Leyden (12).	
Lemorago le go lokafatšwa ga projeke	
Ka mengwaga e mentši, ditšhaba di be di kgopela mabone a magodimo a tšhomišago matla a letšatši go Valterra Platinum. Diteme tša bona di fifetše, gomme se se dira gore mafelo a be kotsing ya ditiragalo tša bosenyi. Ka morago ga ge Valterra Platinum e dirile therišano le ditšhaba le Mmasepala wa Selegae wa Mogalakwena (MLM), go ile gwa dumelelwa gore Valterra Platinum e tla phethagatša projeke ye go tsenya letsogo polokegong ya bašomi ba yona gammogo le ditšhaba. Moepo wa Mogalakwena o tla phethagatša projeke ye ka tšhomišano le Mmasepala wa Selegae wa Mogalakwena (MLM) go ya ka Integrated Development Plan (IDP), gomme o tla dira ditokisetšo tša moralo, taolo ya projeke, phetisetšo, thomelo, go emiša le go tsenya mabone a magodimo. Projeke e tla phethagatšwa metsaneng le dikgausweng tše fapafapanego. Dintlha tša sebopego sa lebone: • Mohuta: LED solar flood light • IP rating: 66 • Wattage: 100 watts; lešata la lebone mathomong: 21 963 lm; lešata la bofelong bja bophelo: 90% • Bophelo bja ikonomi: diiri tše 60 000; tšhireletšo: surge protector 2.5 kA SP-MCB • Taolo: daylight switch • Solar panel: Polycrystalline solar panel (380 W); Dibatere: Lithium-Ion tšeo di nago le BMS Tiro yeo e akaretšwago: • Go hlwekiša setsite • Fountšene ya khonkorete • Dipholwana tša tšepe le distribution board • Lightning conductor, diphanele tša solar le dibatere tša lithium • 6 × 100 W LED flood lights tša go bewa godimo ga sebopego sa 20m • Mabone a solar a tla bewa ka magareng ga 200–300 m, go ya ka nmu le geoloji • Lešata la lebone le akaretsa 150 m ka lešata la 21 963 lm	
Batho bao ba nago le boikarabelo	Molaodi wa SED
Mmasepala wa selete	Mmasepala wa Selete wa Waterberg
Mmasepala wa selegae	MLM
Setšhaba sa benggae	Mapela le Mokopane

To page 82

Nako ya go tsenya tiragalo		
2026	2027-2028	2029
Go thoma le go rulaganya: • Moralo wa tlhahlobo ya motheo (baseline survey) • Ditherišano le thulaganyo • Tlhaloso ya karolo ya projeke • Tumelelo ya tekanyetšo • Theko le go tsenanya dikamano le balekane • Go khetha khonteraka ka mokgwa wa turnkey • Go reka mabone • Go thea lefelo la mošomo	Legato 2 • Go epa mosela wa 0.5 × 0.50 × 1.5 m go ya ka SANS 1200 Karolo DB • Go tsenya mabone	Legato 3: • Go tšwela pele ka tlhokomelo ya mabone • Leano la tlhokomelo la mmasepala Phethagatšo ya projeke le go fetišetša tšwanelo
Dipoelo tša projeke	• Lenaneo la projeke • Memorandum ya kwešišo le MLM • Theko ya mofeakgwatiragalo • Tsenyo ya projeke • Go tswalwa ga projeke le go fetišetša tšwanelo	DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED 2026 -01- 29 LIMPOPO REGION
Dipoelo tša projeke	• Go fana ka mabone a magodimo a tšhomišago matla a letsatsi • Go kaonafatša polokego le tšhireletšo • Go fana ka mabone dikliniking tša mo gae le metsaneng	
Ditlhaloso ka kakaretšo (tše amanago le mešomo)	Projeke e letetšwe go fana ka mešomo ya nakwana ya 15 ya mo gae	
Phethagatšo ya projeke le leano la go ikhuta	Go fetišetša tšwanelo go MLM.	

Leina la projeke	Go agega tsela ya teere ya D1958 le ditšhepetšo tša go fediša meetse a pula (dibiriji)
Karolo yeo e beilwego šedi	Polokego le tšhireletšo
Tekanyetšo	R145,498,857.42
Tlhaloso ya projeke	
Go agega tsela ya teere ya D1958 le ditšhepetšo tša go fediša meetse a pula (dibiriji): tsela ya 13km go tloga Mesopotamia, Phafola le Rauwele yeo e kgokaganyago le N11 le selete sa Mapela ka bophara.	
Lemorago le go lokafatšwa ga projeke	
Ditsela tšeo di sa hlokomelwago gabotse le ka nako di bitša masepala dimilione gomme di šitiša ikonomi le maphelo a setšhaba sa masepala. Ditsela ke letlotlo la bohlokwa la setšhaba gomme di ka buša poelo ye kgolo ya ikonomi ya peeletšo go feta mohuta wo mongwe le wo mongwe wa mananeokgoparara. Kago ya tsela ye ya teere e tla notlolla menyetla ya ikonomi ya Mapela ka bophara, go akaretša phihlelelo ya dikolo, tlhokomelo ya maphelo le dinamelwa. Projeke e sepelelana le MLM IDP. Tiro yeo e akaretšwago go kago ya tsela ya teere: Go apeša karolo ya tsela ya D1958 go tloga Ga-Rauwele go ya Ga-Mosoge kago e fediša go tšwa mmu go ya go maemo a teere (bituminous). • Botelele bja tsela ke 13km • Go lokiša subgrade ya tsela • Mediro ye mentši ya lefase (mass earthworks) • Dileya tša pavemente tša didirišwa tša mmu tša tlwaelegilego goba tšeo di lokišitšwego • Go apeša ka teere: double seal goba asphalt • Ditokisetšo tša go fediša meetse a pula – mediro ya go epolla mmu le go dira meetse, diphaephe tša go fediša meetse, le diphaephe tša ka fase le tša ka tlase ga mmu • Tšhireletšo ya dikurwana le go thibela go phuhlama ga mmu • Dilong tša lehlakoreng la tsela: dipontšho, ditshwayo, dikhwaro (guardrails), tšhireletšo le go šuthiša ditirelo tšeo di lego teng (bogolo bja mela ya meetse)	
Batho bao ba nago le boikarabelo	Molaodi wa SED
Mmasepala wa selete	Mmasepala wa Selete wa Waterberg
Mmasepala wa selegae	MLM
Setšhaba sa benggae	Ditšhaba tša Mapela

Nako ya go tsenya tiragalo		
2026	2027-2028	2029-2030
- Go thoma projeke - Tumelelo ya tekanyetšo (komiti ya tlhahlobo ya bothekniki) - MoU - Tekolo ya ditsela yeo e tla dirwago ke Platinum - Ditshepedišo tša go reka Dinyakwa tša ditumelelo le ditaesense	Kago ya tsela ya teere ya D1958 Legato 1: - Botelele bja tsela ke 13 km ka go lokiša subgrade ya tsela - Mediro ye mentši ya lefase (mass earthworks) - Dileya tša pavemente tša didirišwa tša mmu tša tlwaelegilego goba tšeo di lokišitšwego Legato 2: - Go apeša ka teere: double seal goba asphalt - Ditokisetšo tša go fediša meetse a pula: mediro ya go epolla mmu le mekgwa ya go bopa meetse, diphaephe tša go fediša meetse, diphaephe tša ka fase le tša ka tlase ga mmu - Tšhireletšo ya dikurwana le go thibela phuhlamo ya mmu - Dilong tša lehlakoreng la tsela: dipontšho, ditshwayo, dikhwaro (guardrails), tšhireletšo le go šuthiša ditirelo tšeo di lego gona (bogolo bja mela ya meetse)	- Go tswalwa ga projeke - Tekanyo ya tshepetšo ya ka morago ga tsenyo - Tebelelo le tekolo Go fetišetša tšwanelo go MLM le RAL DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED 2026-01-29 LIMPOPO REGION
Dipoelo tša projeke	- Charter ya projeke, thulaganyo ya bakgathatema le ditumelelo - Go hlalosa karolo ya projeke le ditumelelo - Dipego tša tswelopele ya kago ya projeke - Peo ya go tswalwa ga projeke le pego ya go fetišetša tšwanelo	
Dipoelo tša projeke	Kago ya tsela ya D1958 (bolelele bja yona ke 13 km)	
Ditlhaloso ka kakaretšo (tše amanago le mešomo)	Go tla hlama menyetla ya mešomo ya nakwana ya 30 ya mo gae le go dira konteraka ka nakong ya kago	
Phethagatšo ya projeke le leano la go ikhuta	Go fetišetša tšwanelo go MLM le RAL	

Leina la projeke	Di-smart locker tša go abela meriana ya malwetse a sa folego dikliniking tše tharo.
Karolo yeo e beilwego šedi	Maphelo le boitekanelo bja setšhaba.
Tekanyetšo	R16,926,259.97
DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED 2026 -01- 29 UMECG REGION	
Tlhaloso ya projeke Di-smart locker di tla bewa dikliniking tše tharo tša Pholotji, Mamaselela le Mosesetiane (locker e tee ka kliniki, ye nngwe le ye nngwe e na le diswantšho tše 116 tša diphaposi tše kgoletšwego) gomme di tla thuša balwetši ba malwetse a sa folego go hwetša meriana ntle le go ema methaleng ye metelele. Mokudi o tla newa khoutu le nomoro ya OTP gore a kgone go bula kabinete ye nnyane yeo e notletšwego gore a hwetše meriana. Lenaneo la Coach Mpilo le tla fa badiri ba kliniki le bakudi thuto.	
Lemorago le go lokafatšwa ga projeke Go aga ditšhaba tše di tiilego, Valterra Platinum e ikemišeditše go thekga mananeo a maphelo le boitekanelo a swarelelago a ditšhaba tša benggae, a rarollwago ka go fana ka tlhokomelo ya pholo ya maemo a godimo ka mananeo ao a kopantšwego gabotse le tshepedišo ya bophelo ya naga yeo e setšego e le gona. Tšhišinyo ye ya nako ye telele e tla fihlelelwa ka go kaonafatša mabaka a leago le a sebopego ao a amago bophelo, go fana ka ditirelo boemong bja setšhaba le go matlafatša peakanyo ya ditšhišinyo tša tshoganetšo le karabelo tabeng ya dikotsi tša maphelo a setšhaba. Tekolo ya dinyakwa, yeo e dirilwego ka tšomišano le Limpopo Department of Health (DoH), e utolotše bohlokwa bja go fetoša šedi ya bjale go lebiša tlhokomelo go kaonafatšeng phano ya ditirelo mo mafelong a tlhokomelo ya setšhaba ka maiteko ao a lebantšwego. Kgopelo ye e tšwa tlihabologong yeo e sa kgotsofalego ya Ideal Clinic Realisation and Management yeo e bontšhitšwego ke Limpopo, moo fela 29% ya difaesele a fihletšego maemo a ideal facility nakong ya diteko. E nngwe ya dikgato tša go kaonafatša tlhokomelo ya bophelo ke go fana ka di-smart locker go fokotša methalo ye metelele ya go kgoboketša meriana ya malwetse a sa folego. Tlhaloso ya kgato ye: Go abelana meriana, phatlalatšo le thekgo ya go kgoboketša kalafo: Right ePharmacy – se sengwe sa dihlamollo tše mpsha tša ePharmacy ke di-smart electronic locker tša "Collect & Go™". Locker tša Collect & Go™ di swana le tše di šomišwago lefase ka bophara bakeng sa thekišo ya inthanete, gomme di lokišitšwe gore di šome tša tlhokomelo ya bophelo. Dilo tše di laolwa ka thempereitšhara gomme di ka šoma le mafelong ao a se nago inthanete, eupša di sa kgone go mpshafatša tshedimošo go khamphani ye bohareng mabapi le tshedimošo ya go kgoboketša meriana. Dikliniki tše tharo di lemogilwe gore di tla thekgwa ka di-smart electronic locker tša "Collect & Go™". Dikliniki tše di lego mo Mapela le Mokopane.	
Batho bao ba nago le boikarabelo	Molaodi wa SED
Mmasepala wa selete	Mmasepala wa Selete wa Waterberg
Mmasepala wa selegae	MLM
Setšhaba sa benggae	Dikliniki tša Mapela le Mokopane

Nako ya go tsenya tiragalo		
2026	2027	2028
Go thoma le go rulaganya: - Ditherišano le batšeakarolo le poledišano (ditšhaba le Lefapha la Maphelo – DoH) - Go beakanya maphelo a dikliniki - Tshepedišo ya go beakanya bohlokwa e phethilwe - Tekolo ya dinyakwa - Ditumello le tumelelo Go lekola bokgoni: - Go kgetha dikliniki - Go hlama diprofaele tša dinyakwa tša dikliniki - Tekolo ya motheo ya lefelo la maphelo - Tikologo ya tšwelopele ya Mogalakwena - Ditšhaba e lego benggae - Go kgetha balekane - Go amogela balekane / konteraka le bona	Go abelana kalafo, phatlalatšo le thekgo ya go kgoboketša – ePharmacy Smart Lockers: - Legato 1: Tekolo ya setsite - Legato 2: Go beakanya (theko ya e-Locker, go aga, go romela le go tsenya dikarolong tše tharo tša tlhokomelo). - Go ngwadiša go CCMDD (sethala sa ditirelo tša tša meriana sa naga) - Legato 3: Go tsenya setšhaba tiragalong le go šomiša (tsenyo ya e-Locker) - Legato 4: Go bega	- Go tswalwa ga projeke - Tebelelo le tekolo Go fetišetša tšwanelo go DoH (tebelelo le tekolo) DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED 2026 -01- 2.9 LIMPOPO REGION
Dipoelo tša projeke	- Go hlama lefa ditirelo tša tlhokomelo ya bophelo bakeng sa ditšhaba - Tshedimošo le kgokagano - Go abelana tsebo le go phatlalatša tshedimošo - Go saena MoU le DoH - Go abela didirišwa tša go šoma ka diatla (mobile devices) le go ngwadiša malapa - Koetliso ya bašomi ba tlhokomelo ya bophelo ba setšhaba - Therišano le ditherišano le bakgathatema ka go dira tshekatsheko ya didirišwa tša thekgo tša mekgatlo ya selegae gore go hlabollwe kgokagano ya thekgo ya bophelo mo setšhabeng se sengwe le se sengwe	
Dipoelo tša projeke	Di-smart electronic locker tša "Collect & Go™" di rekilwe gomme tša tsenngwa tša ba mošomong	
Ditlhaloso ka kakaretšo (tše amanago le mešomo)	- Tlhahiso ya di-e-locker e sepelelana le go tsenya letsogo go fihleleleng dikarolo tša sephetho sa tlihabollo yeo e swarelelago ya nepo (SDG3) ka 2030. - Tlihabollo ya mabokgoni: Koetliso ya bašomi ba dikliniki	
Phethagatšo ya projeke le leano la go tšwa tiragalong	Go fetišetša tšwanelo go DoH ka morago ga go tsenya didirišwa	

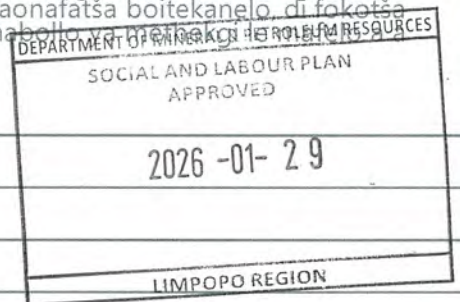
Leina la projeke	Go ntšwetša pele le go lokiša diboloko tše nne tseo di šetšego di le gona Gojela Secondary School
Karolo yeo e beilwego šedi	Thuto le mabokgoni (tlhabollo ya methekgi)
Tekanyetšo	R5,790,921.85
Tlhaloso ya projeke	
Go kaonafatša le go ntšwetša pele methekgi dikolong tša mo gae.	
Lemorago le go lokafatšwa ga projeke	
E nngwe ya mathata a magolo ao mmušo o lebanego le ona ge a leka go kaonafatša tshepedišo ya thuto ke go hlama mabaka ao a thušago thuto le go ruta. Mogalakweña Mine e ikgafile go šomišana le mmušo go fediša le go tsenya letsogo tlhabollong ya methekgi ya dikolo le tlhabollo ya sekofo ka bophara ditšhabeng tša benggae. Go tloga go sa tlwaelege gore dikolo tše dintši tša ka gare ga MLM di tletše kudu. Go lokiša dikolo tša mo Mahwelereng go tla kaonafatša methekgi ya dikolo gomme ka tsela ye go tla thuša tharollong ya go dira gore dikolo di šome ka moo di swanetšego. Go kaonafatšwa ga methekgi go dumelwa gore mafelelong go tla oketša sekgoba sa katlego ya dithuto sekolong. Dikelo tša sekolong ga di sepele le mekgwa le maemo a tlhomilwego. Kotsi e ka direga ge sekolo se sa lokišwe. Go lokišwa ga methekgi ye go tla dira gore barutiši le baithuti ba dire mošomo wa bona gabotse. Dikolo tše 18 di ile tša lekodišwa go ya ka kgopelo ya Department of Education. Ka morago ga tekolo, Department of Education (DoE) e kgethile Gojela Secondary School gore e tsenngwe ka gare ga projeke go ya ka tekanyetšo yeo e filwego. Sekolo se kgethilwego ke Gojela Secondary School. Tiro yeo e akaretšwago: Pakete A Go lokiša marulelo, go ntšha le go khutliša ditrasse, go akaretša go dira waterproofing le go penta difascia boards le megokgo: • Laboratory block • Consumer block • ICT block • Dikamorana tša dithuto tše 10 • Block ya Hlogi ya sekolo le SMT Pakete B Go bea siling le go bea ditaila mo fase: • Laboratory block • Consumer block • ICT block • Dikamorana tša dithuto tše 10 • Block ya Hlogi ya sekolo le SMT Pakete C Go penta maboto ka gare: • Laboratory block • Consumer block • ICT block • Dikamorana tša dithuto tše 10 • Block ya Hlogi ya sekolo le sehlopha sa taolo ya sekolo (SMT) Pakete D Go khutliša le go tsenya tše mpsha: • Go khutliša dikgoši tše 21 tseo di senyegilego • Go tsenya difene tše 4 tše mpsha • Go tsenya di-air conditioner tše 2 tše mpsha • Go tsenya dipolaka tše 38 tše mpsha • Go tsenya ditšhene tše 19 tše mpsha	

Batho bao ba nago le boikarabelo	Molaodi wa SED and DoE		
Mmasepala wa selete	Mmasepala wa Selete wa Waterberg		
Mmasepala wa selegae	MLM		
Setšhaba sa benggae	Mahwelereng		
Nako ya go tsenya tiragalo			
2026	2027	2028-2029	2030
Go thoma le go rulaganya: • Therišano le kgoeletšo ya bakgathatema le go sepelelanya karolo ya projeke • FEL • Moralo wa tlhahlobo ya motheo (baseline survey) • Go saena MoU Moralo wa dintlha ka botlalo	Theko le tsenyo: • Tumelelo ya tekanyetšo • Theko le ditumelelano • Go kgetha khonteraka wa mantšu (principal contractor) • Go kgetha khonteraka wa tlatsetso (sub-contractor) Go thea lefelo la mošomo	• Go hlwekiša mafelo • Mediro ya kago ya civil • Mediro ya kago • Mediro ya motšhene wa motlakase • Mediro ya diphaephe (plumbing) • Mediro ya ka gare ga meago • Go hlama tikologo (landscaping) • Go buša didirišwa mošomong / go di khutliša ka tše mpsha	Go tswalwa ga projeke: • Tekanyo ya tshepetšo ka morago ga tsenyo • Tebelelo le tekolo • Go fetišetša tšwanelo go DoE DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED 2026 -01- 29 LIMPOPO REGION
Dipoelo tša projeke		• Charter ya projeke, thulaganyo ya bakgathatema le ditumelelo • Go hlalosa karolo ya projeke le ditumelelo • Diwego tša tswelopele ya kago ya projeke • Peo ya go tswalwa ga projeke le pego ya go fetišetša tšwanelo	
Dipoelo tša projeke		Go lokišwa ga: • Dikamorana tša dithuto (Block A, B, C le D) • Laboratori, laeborari le khitšene • Ka gare ga meago, mediro ya go lokiša e akaretša go lokiša siling, go khutliša battens le rafters, go penta maboto le siling ka gare, go khutliša mamati le dipotlana tša mamati • Go khutliša waering ya motlakase le dipolaka, go bea ditaila le go lokiša difase tšeo di petlilego • Mediro ya ka ntle e akaretša: go lokiša fascia boards le go tsenya megokgo, go dira waterproofing le go tswala apron slabs	
Phethagatšo ya projeke le leano la go ikhuta		Go fetišetša tšwanelo go MLM	
Ditlhaloso ka kakaretšo (tše amanago le mešomo)		• Menyetla ya mešomo ya mo gae le dikonteraka e tla hlolwa nakong ya kago. • Mešomo ya nakwana ya 10 e tla hlolwa.	
Phethagatšo ya projeke le leano la go ikhuta		Handover to DoE	

Leina la projeke	Go aga block ya bolaodi Matedu Secondary School		
Karolo yeo e beilwego šedi	Thuto le mabokgoni (tlhabollo ya methekgi)		
Tekanyetšo	R6,690,865.22		
Tlhaloso ya projeke	Go aga block ya bolaodi Matedu Secondary School		
Lemorago le go lokafatšwa ga projeke	Tiro yeo e akaretšwago ke go aga block ye mpsha ya bolaodi yeo e tla akaretšago go fana ka moralo, badiri ka moka, tlhokomelo ya mošomo, didirišwa, didirišwa tša motšhene le ditirelo ka moka tše di nyakegago go phethagatša karolo ya mošomo Matedu Secondary School, kgauswi le Mogalakwena Mine mo Mapela, ka fāse ga Mogalakwena Mmasepala wa Selegae (MLM) mo Mmasepaleng wa Selete wa Waterberg.		
Batho bao ba nago le boikarabelo	Molaodi wa SED	DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED 2026-01-29 LIMPOPO REGION	
Mmasepala wa selete	Mmasepala wa Selete wa Waterberg		
Mmasepala wa selegae	MLM		
Setšhaba sa benggae	Mapela		
Nako ya go tsenya tiragalo			
2026	2027	2028-2029	2030
Go thoma:: - Therišano le kgoeletšo ya bakgathatema bakeng sa go sepelelanya karolo ya projeke - Moralo wa baseline survey Go saena MoU Moralo wa dintlha ka botlalo	Theko le tsenyo: - Tumelelo ya tekanyetšo - Theko le ditumelelano - Go kgetha khonteraka wa mantšu (principal contractor) - Go kgetha sub-contractor - Go thea setsite sa mošomo	- Go hlwekiša mafelo - Mediro ya kago ya civil - Mediro ya kago - Mediro ya motšhene wa motlakase - Mediro ya diphaephe (plumbing) - Mediro ya ka gare ga meago - Go hlama tikologo (landscaping) - Go buša didirišwa mošomong / go di khutliša ka tše mpsha	Go tswalwa ga projeke: - Tekanyo ya tshepetšo ka morago ga tsenyo - Tebelelo le tekolo Go fetišetša tšwanelo go DoE
Dipoelo tša projeke	- Charter ya projeke, thulaganyo ya bakgathatema le ditumelelo - Go hlalosa karolo ya projeke le ditumelelo - Dipego tša tswelopele ya kago ya projeke - Peo ya go tswalwa ga projeke le pego ya go fetišetša tšwanelo		
Dipoelo tša projeke	- Go aga block ya bolaodi ya Matedu Secondary School (bophara ka kakaretšo ke 29,43m × 10,10m) - Ofisi ya hlogo ya sekolo le motlatsi wa hlogo - Phapoši ya bašomi - Phapoši ya balwetši - Phapoši ya tšhireletšo (strong room) - Khitšene - Dikamore tše pedi tša matlakala - Go feditša fase ka ditaila tša ceramic - Go fana ka dikhutlo tša tšhireletšo (burglar bars), solar geyser, difene tša go pholafa phefo le fenetšha ya ofisi		
Ditlhaloso ka kakaretšo (tše amanago le mešomo)	- Menyetla ya mešomo ya mo gae le dikonteraka e tla hlolwa nakong ya kago. - Mešomo ya nakwana ya 10 e tla hlolwa.		
Phethagatšo ya projeke le leano la go ikhuta	Go fetišetša tšwanelo go DoE		

Leina la projeke	Setsi sa dipapadi sa Mapela Moshate	
Karolo yeo e beilwego šedi	Maphelo le boitekanelo	
Tekanyetšo	R10,281,046.70	
Tlhaloso ya projeke		
Go kaonafatša le go lokiša lefelo la dipapadi leo le šetšego le le gona		
Lemorago le go lokafatšwa ga projeke		
Dipapadi le boithabišo di hlohleletša maphelo le boitekanelo bja ditšhaba. Go ya ka IDP ya Mogalakwena Mmasepala wa Selegae, dipapadi le boithabišo ke e nngwe ya dilo tša bohlokwa tša maano ka fase ga pilara ya phano ya ditirelo tša motheo le tlhabollo ya methekgi. Mogalakwena Complex e thekga tlhabollo ya dipapadi mafelong a rena a dipapadi ka go kaonafatša le go lokiša mafelo a dipapadi ao a šetšego a le gona. Dipapadi di aga tshwaraganyo, di kaonafatša boitekanelo, di fokotša ditiragalo tša bosenyi gomme di fana ka boithabišo. Projeke ye e tla fana ka tlhabollo ya methekgi le lekanego a dipapadi le boithabišo.		
Batho bao ba nago le boikarabelo	Molaodi wa SED	DEPARTMENT OF MINERALS AND ENERGY RESOURCES SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED 2026 -01- 29 LIMPOPO REGION
Mmasepala wa selete	Mmasepala wa Selete wa Waterberg	
Mmasepala wa selegae	MLM	
Setšhaba sa benggae	Mapela	
Nako ya go tsenya tiragalo		
2026	2027-2028	2029-2030
Legato 1 Go thoma: - Therišano le kgoeletšo ya bakgāthatema bakeng sa go sepelelanya karolo ya projeke - FEL - Moralo wa baseline survey - Go saena MoU - Moralo wa dintlha ka botlalo		Legato 2 Theko le tsenyo: - Tumelelo ya tekanyetšo, theko le ditumelelano - Go kgetha khonteraka wa mantšu (principal contractor) - Go kgetha sub-contractor - Go thea setsite sa mošomo - Go aga combi court ye mpsha, go tsenya setshogo sa mabone a magodimo a tšhomišago matla a letsatsi se tee, go fana ka borehole, go aga tsela ya phihlelelo, go aga ditlabakelo tša banna le basadi, go aga ntlo ya motseta ya tshedimošo, go khutliša 50m ya terata ya concrete palisade le go fana ka leina la setsi.
Dipoelo tša projeke	- Lenaneo la projeke - Memorandum of understanding le MLM - Theko ya mofeakgwatiragalo - Tsenyo ya projeke - Go tswalwa ga projeke le go fetišetša tšwanelo	
Dipoelo tša projeke	Lefelo la dipapadi leo le šetšego le le gona le kaonafatšwe le go lokišwa	
Ditlhaloso ka kakaretšo (tše amanago le mešomo)		
Projeke e letetšwe go fana ka mešomo ya nakwana ya mo gae ya 10		
Phethagatšo ya projeke le leano la go ikhuta	Go fetišetša tšwanelo go MLM	

Leina la projeke	Setsi sa dipapadi sa Mapela Mesopotamia	
Karolo yeo e beilwego šedi	Maphelo le boitekanelo	
Tekanyetšo	R2,836,896.54	
Tlhaloso ya projeke		
Go lokiša le go kaonafatša lefelo la dipapadi leo le šetšego le le gona		
Lemorago le go lokafatšwa ga projeke		
Dipapadi le boithabišo di hlohleletša maphelo le boitekanelo bja ditšhaba. Go ya ka IDP ya MLM, dipapadi le boithabišo ke tše nngwe ya dilo tša bohlokwa tša maano ka fase ga pilara ya phano ya ditirelo tša motheo le tlhabollo ya methekgi. Mogalakwena Complex e thekga tlhabollo ya mafelo a rena a dipapadi ka go kaonafatša le go lokiša mafelo a dipapadi a a šetšego a le gona. Dipapadi di aga tshwaraganyo, di kaonafatša boitekanelo le boithabišo, di tšhabelela go tšhabelela ka boithabišo. Projeke ye e tla fana ka tlhabollo ya methekgi le mafelo a a lekanego a dipapadi le boithabišo.		
DEPARTMENT OF ENVIRONMENTAL AFFAIRS SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED 2026 -01- 2 9 LIMPOPO REGION		
Batho bao ba nago le boikarabelo	Molaodi wa SED	
Mmasepala wa selete	Mmasepala wa Selete wa Waterberg	
Mmasepala wa selegae	MLM	
Setšhaba sa benggae	Mapela	
Nako ya go tsenya tiragalo		
2026	2027-2028	2029-2030
Legato 1 Go thoma:: • Therišano le kgoeletšo ya bakgathatema le karolo ya projeke • FEL • Moralo wa baseline survey • Go saena MoU • Moralo wa dintlha ka botlalo		Legato 2 Theko le tsenyo: • Tumelelo ya tekanyetšo • Theko le ditumelano • Go kgetha khonteraka wa mantšu (principal contractor) • Go kgetha sub-contractor • Go thea setsite sa mošomo • Go lokiša lefelo la dipapadi leo le šetšego le le gona go akaretša mela ya track, go lokiša kgokagano ya meetse ya ditlabakelo le ntlo ya motseta, go lokiša borehole e tee, go penta terata le grandstand gape, go aga ntlo ya motseta ye mpsha, go dira go hlwekiša makhura, le go tsenya terata e dikologilego dibala tša basketball, netball le tennis.
Dipoelo tša projeke	• Lenaneo la projeke • Memorandum of understanding le MLM • Theko ya mofeakgwatiragalo • Tsenyo ya projeke • Go tswalwa ga projeke le go fetišetša tšwanelo	
Dipoelo tša projeke	Setadiego se lokišitšwe gomme sa kaonafatšwa go ya ka karolo ya mošomo	
Ditlhaloso ka kakaretšo (tše amanago le mešomo)	Projeke e letetšwe go fana ka mešomo ya nakwana ya mo gae ya 10.	
Phethagatšo ya projeke le leano la go ikhuta	Go fetišetša tšwanelo go MLM	

3.10 Dintlo le maemo a bophelo (Molawana 46(C) (IV))

Molawana wa Dintlo le Maemo a Bophelo bakeng sa Intaseteri ya Diminerale woo o mpshafaditswego o phatlaladitswe ka Kuranteng ya Mmušo ka la 11 Manthole 2019.

Bjalo ka moswaratokelo wa gabjale, Valterra Platinum e ile ya išwa maano a yona a dintlo le maemo a bophelo bjalo ka ge go be go nyakega ka la 12 Manthole 2020. Khamphani e tla hlahloba leswa go išwa la mathomo gore e sepele le sabele ya mengwaga e mehlano yeo e dirilwego ka 2022 gomme ya fetšwa ka 2024.

Tlhabollo ya Dintlo le Maemo a Bophelo e šomišwa go lekolutše Maano a Dintlo bakeng sa go phethagatšwa ka 2025.

Leano ka kakaretšo le tla akaretša:

Go ba bengmagae

Valterra Platinum e ikemišeditše go thuša bašomi go fihlelela go ba bengmagae ka tsela yeo e sa bitšego kudu ka go šomiša diphuthego tša thekgo tše fapafapanego tseo di akaretšago Land Development Projects (LDA), Home Ownership Allowances (HOA) le Homeownership Subsidy Assistance (HAS).

Thekgo ya go renta

Khamphani e thuša bašomi ka thušo ya go renta/ dintlo le living out allowances (LOA) gore ba kgoe go ithekela madulo a maleba ba sa šoma ka khamphani.

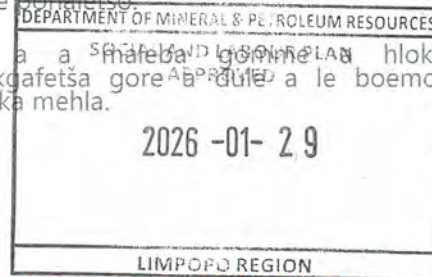
Go ya ka ditaelo tša Kuranta ya Mmušo, go dirwa maiteko a go netefatša gore bašomi bao ba šomišago LOA mola ba dula mafelong a sa laolegwago ba saena polelo ya boitšetšo gomme ba išwa go dula mafelong a maleba a semmušo. Ditherišano mabapi le se di sa tšwela pele mmogo le mekgatlo ya tša bašomi.

Madulo a khamphani

Diputselo tša go dula/dintlo le Living Out Allowances (LOA)

Valterra Platinum e fana ka madulo a bašomi mafelong ao e nago le ona goba ao e a hirilego, a akaretšago meago ya ba lapa le ya motho yo tee. Madulo a a laolwa ka ditshepedišo tseo di netefatšago go loka le bonaletšo.

Madulo a a maleba a gošomišwa hlokomelwa kgafetšakgafetša gore a dule a le boemong bjo bobotse ka mehla.

3.11 Tlhabollo ya theko, dikgwebo le baabi (Molawana 46(c)(vi))

3.11.1 Mabaka a motheo

Valterra Platinum e tšwela pele go matlafatša dikgwebo tša Setšhaba sa benggae (HCBC). Sehlopha sa theko yeo e akaretšago se šoma go thekga maikemišetšo a Valterra Platinum a go epolla boleng go kaonafatša maphelo a batho ka go kgokagana le go rerišana le batseakarolo ba ka gare le ba ka ntle ba go tšwa maemong a go fapafapana gore go rarollwe mathata le dikotsi, go hwetšwe ditharollo, go bonagatšwe seabe ka mokgwa wo o bonagalago, gomme go oketšwe mohola ka botlalo.

Valterra Platinum e amogetše mokgwa wa tšhomišano mabapi le theko yeo e akaretšago. Sepheo ke go hwetša mohola wo mogolo go tšwa didirishweng le dipeeletšo tša rena tseo di šomago mafelong ao re ka hwetšago tšhomišanommogo, go swana le dihlopha tša supply chain, dihlopha tša tlhabollo ya dikgwebo le baabi, le dihlopha tša mokgwatšhomo wa leago, baabi ba rena le bašomi

ka moka ba Valterra Platinum, gore re akgofiše kgolo ya ikonomi le go matlafatša dikgwebo tša HCBC.

Maano a Valterra Platinum a theko yeo e akaretšago, tlhabollo ya dikgwebo le baabi a laetšwa ka mafolofolo ke tikologo ya meepo yeo e fetogafetogago, go raragana ga ditlhoko tša setšhaba sa rena, mekgwa ye mekaonakaone

lefaseng, ditekanyetšo tša go lekalekantšha, dikamano le bagwera ba intaseteri, le tšhomišano le bašomišani ba bangwe (mmušo, mekgatlo yeo e sego ya mmušo le mekgatlo yeo e sa šomelego letseno, gammogo le batseakarolo ba bangwe bao e sego ba intasetering ya meepo).

Ka lebaka leo, Valterra Platinum e beile dinepo tša yona tša theko, tlhabollo ya dikgwebo le baabi bakeng sa nako ya 2026 go ya go 2030.

Dinepo tše di sepelelana le maikemišetšo a Valterra Platinum a latelago:

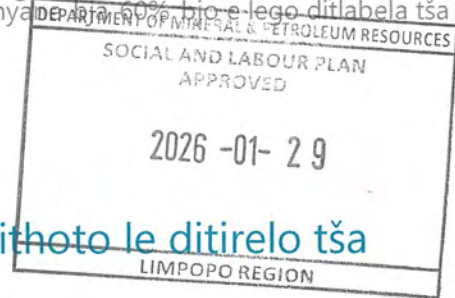
- Go hlama dikgwebo tseo di swarelelago mafelong a rena a khuetšo a magolo le a manyenyane.
- Go hlama mešomo yeo e swarelelago bakeng sa ditšhaba tseo e lego benggae tša Valterra Platinum.
- Go thekga mananeo a mangwe a mmušo a go swana le black industrialisation le mafelo a ikgethilego a ikonomi.
- Go aga diikonomi tseo di hlagago ka ntle le nako ya rena ya ditseka le tshepedišo ya mošomo.
- Go lota laesense ya rena ya leago le ya sepolotiki gore re tšwele pele go šoma ka ditseka tša rena.

3.11.2 Maikgafo a go reka ka go akaretša dithoto le ditirelo tša meepo

- a. Seripa se sa leano la leago le bašomi (SLP) la Valterra Platinum se sepelelana le Mining Charter 2018 (MC III). Valterra Platinum e ikgafile go fihlelela dinepo tša MC III tšeo di beilwego bakeng sa intaseteri ya meepo bakeng sa nako ya 2018 go ya go 2023.
- b. Valterra Platinum e ikgafile go reka dithoto tša meepo go tšwa dikhamphaning tša Bathobaso, tša matlafatšwego, tša basadi le tša baswa

go ya ka ditekanyo tše di oketšegago tšeo di lebanyago le go fihlelela molao ka botlalo ka 2023 (go ya ka melawana ya Mining Charter).

- c. Valterra Platinum e ikgafile go thekga tšweletšontši ya mo gae ka go reka dithoto tša meepo tšeo di nago le bonyenya tša 60% bjo e lego ditlabela tša mo gae.

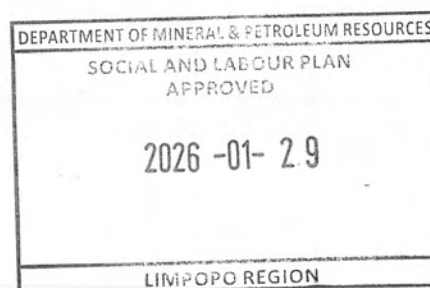

3.11.3 Maikgafo a go reka ka go akaretša a dithoto le ditirelo tša meepo

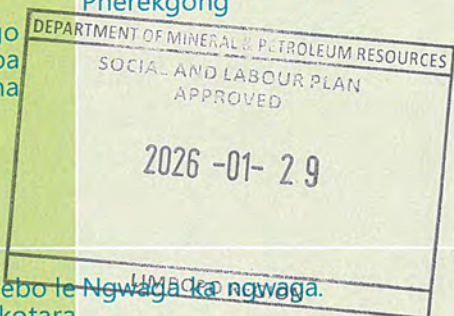
Tafola 62: Dinepo tša dithoto tša meepo tša Mining Charter 3

Dithoto tša meepo			
Mohuta wa baabi	>25+1 Vote % HDP	>51% HDP	Tšeo di nago le beng ba basadi le baswa
Dinepo tša ngwaga tša mongwaledi	44%	21%	5%
Dinepo tša ngwaga (mongwaledi le ditlabela tša mo gae)			
2026	15.4%	7.4%	1.8%
2027	22.2%	10.5%	2.5%
2028	30.8%	14.4%	3.5%
2029	30.8%	14.4%	3.5%
2030	30.8%	14.4%	3.5%

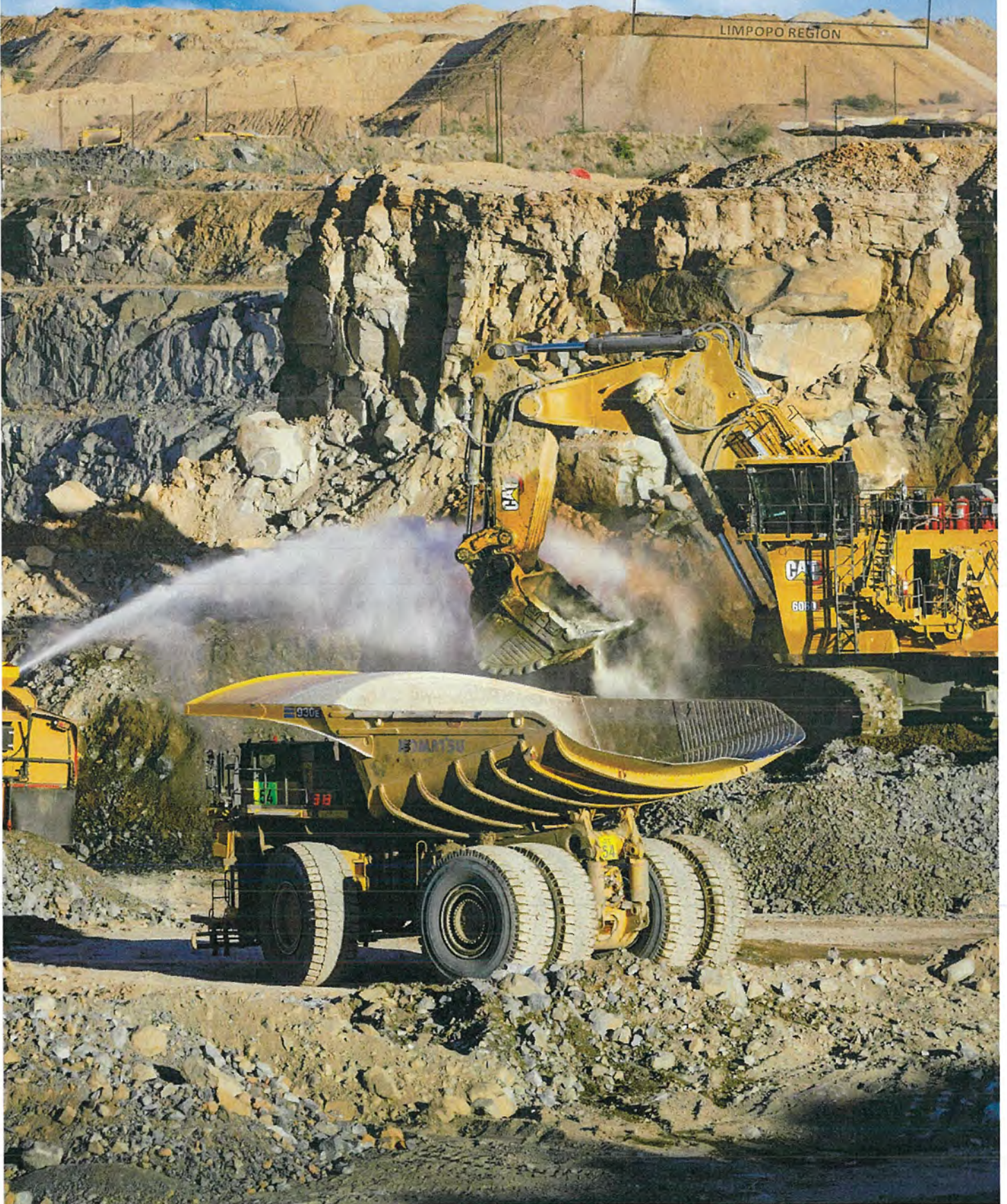
Ditirelo				
	>25 HDP	>51% HDP	>51% tša basadi	>51% tša baswa
Dinepo	10%	50%	15%	5%
2026	30%	40%	7%	3%
2027	19%	45%	12%	4%
2028	10%	50%	15%	5%
2029	10%	50%	15%	5%
2030	10%	50%	15%	5%

3.11.4 Leano la tsenyo

Yo a ikarabelago	Tiro	Nako
Hlogo ya tša go reka	Lebelela leswa leano le dinepo tša theko yeo e akaretšago, tlabollo ya dikgwebo le baabi.	Ngwaga ka ngwaga, ka morago ga pego ya ngwaga ka ngwaga ya Mining Charter.
Sehlopha sa bolaodi bja tša go reka	Hlama maano a theko, tlabollo ya dikgwebo le baabi ao a tletšego (go akaretša baabi ba borakonteraka ba bohlokwa) ao a nepišitšego tlabollong ya baabi ba mo gae bao ba bego ba gateletšwe pele le bao ba laolwago ke bona bakeng sa Valterra Platinum.	Ngwaga ka ngwaga, ka Pherekgong
Hlogo ya tša go reka	Phethagatša maano a theko, tlabollo ya dikgwebo le baabi ao a tletšego. Hlahloba leswa kotara ka kotara gomme o mpshafatše moo go hlokegago.	Ngwaga ka ngwaga.
Bolaodiphethiši bja tša go reka	Ditherišano le borakonteraka ba bohlokwa, DMPR, Minerals Council, SANAS le SABS mabapi le go kgotsofatša mekgwa le dinyakwa tša theko, go swana le netefatšo ya ditlabela tša mo gae le dikhoutu tša go lemoga ditšweletšwa, gammogo le netefatšo ya diphesente tša dikgwebo tšeo beng ba tšona e lego basadi le baswa.	Yeo e tšwelago pele.
Bolaodiphethiši bja tša go reka	Bea leihlo o be o bege tšwelopele kgwedi ka kgwedi, kotara ka kotara le ngwaga ka ngwaga go DMPR mabapi le dinyakwa ka moka tša SLP le Mining Charter, bakeng sa tšhomišo ya mašaeleng a go amana le moepo le borakonteraka ba bohlokwa.	Kgwedi ka kgwedi, kotara ka kotara le ngwaga ka ngwaga.
Sehlopha sa bolaodi bja tša go reka	Lekola le go ahlola seabbe, gomme o lokiše moo go swanetšego.	Yeo e tšwelago pele.

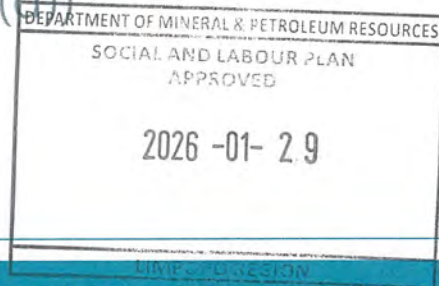
DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED
2026 -01- 2 9
LIMPOPO REGION

Karolo 4

4 Go fokotša tshepedišo ya mošomo le go phumola badiri (Molawana 46(d))

4.1 Tlhamo ya Foramo ya ka Moso

Tafola 64: Kobamelo ya Foramo ya ka Moso

Dinyakwa tša molao	Boitlamo bja leano la leago le bašomi
Tlhamo ya Foramo ya ka Moso, yeo e akaretšago batšeakarolo ba ka ntle (mmasepala)	Diforamo tša ka Moso di theilwe, efela di lekanyeditšwe go batšeakarolo ba ka gare (bolaodi le bašomi)
Letšatšikgwedi la go thewa	March 2015
Palomoka ya dikopano tšeo di rulagantšwego ngwaga ka ngwaga	Tshela

4.1.1 Sebopego sa diforamo tša ka Moso

Moreromogolo wa Foramo ya ka Moso ya moepo ke go akaretša batšeakarolo ba bohlokwa gore ba bapale karolo ya togamaano ge go lemogwa mathata, ditlhotlo le ditharollo tše di kgonegang, mabapi le tšwelopele ya produktiviti le polokego ya mešomo mafelong a mošomo.

Foramo ya ka Moso ya moepo e tla ba foramo ya therišano ya mmogo yeo e bopšwago ke bammamedi ba:

- Bolaodi bja moepo le/goba motho goba batho ba bangwe bao ba ka kgethwago nako le nako gomme ba bewa ke Valterra Platinum.
- Bašomi le/goba baemedi ba bona..

Modulasetulo wa Foramo ya ka Moso e tla ba molaodikakaretšo/molaodi wa polante ya mošomo goba moemedi yoo a mo beilwego, gomme o tla ba le maikarabelo a go hlokomela le go mpshafatša retšista ya ditiro ya Foramo ya ka Moso ya Moepo.

Bongwaledi bja Foramo ya ka Moso ya Moepo e tla swarwa ke molaodi wa tša ditaba tša bašomi, molaodi wa dikamano tša bašomi goba moemedi yoo a beilwego.

Foramo ya ka Moso ya Moepo e ka hloma dihlopha tša mešongwana le/goba dikomiti tša tlaleletšo nako le nako, tšeo di nago le lenaneo la ditaetšo la go fapafapana ge go bonwa go hlokega gore go fihlelelwe dipelo tše itšego ka ntle le Foramo ya ka Moso. Sehlopha sa mešongwana le/goba komititlaleletšo se tla ba le modulasetulo wa sona gomme se tla bega go Foramo ya ka Moso.

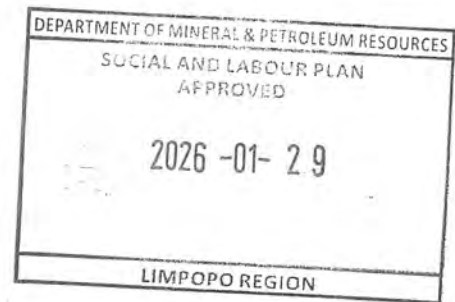
Sehlopha sa mešongwana le/goba komititlaleletšo se tla ba le maikarabelo a go nyakišiša le go bega, efela se ka se tšee dipetho.

Dipego tšeo di tšwago sehlopheng sa mešongwana le/goba komititlaleletšo di tla lekolwa ke Foramo ya ka Moso ya Moepo, yeo e tla dirago ditlhahiso goba ditšhišinyo tše di maleba.

4.1.2 Dinepokgolo tša Foramo ya Ka Moso ya Moepo

Dinepokgolo tša Foramo ya ka Moso ya Valterra Platinum ke:

- Go hlama magato a maleba a go netefatša gore go na le kaonafatšo ya kgwebo yeo e tšwelago pele.
Go hlama magato a maleba a go netefatša tšwelopele ya mokgwatšhomo wa botlalo wa diyuniti tša mošomo.
Go hlama magato a nepagetšego a go thuša go fenya ditlhotlo le mapheko a tšwelopele yeo e šitišago tshepedišo ya mošomo.
- Go oketša tsebo ka kakaretšo ya Leano la Leago le Bašomi (SLP) le mešongwana yeo e e thekgago.
Go ba mokgwa wa kgokaganya go mabaka a mošomo a amanago le diyuniti tša mošomo le go hlohleletša dipoledišano tše di tšwelago pele ka ga bokamoso bja Valterra Platinum, kudu diyuniti tša mošomo.
Go bapala karolo ya togamaano go lemogeng ka pela ditšhošetšo tšeo di ka amago polokego ya mešomo ka Valterra Platinum, kudu mo diyuniti tša mošomo.
Go hlabolla mekgwa ya go boloka mešomo le go efoga tobo ya mešomo le go theoga ga go thwala mo Valterra Platinum, kudu mo diyuniti tša mošomo..
Go phethagatša mekgwa yeo e fang ditharollo tše dingwe tša go hlola polokego ya mešomo ge tobo ya mešomo e sa kgonege go efogwa.
- Go thea mekgwa ya go fokotša seabe sa leago le ikonomi go batho, ditikologo, mebasepala ya selegae le diikonomi ge go šišinywa goba go netefatšwa phokotšo ya bašomi goba go tswalelwa ga diyuniti tša mošomo.
- Go šireletša dipoledišano tše di nepagetšego le tša ditharollo, go ya ka ditshepedišo tša Karolo 189 le 189A ya LRA, gammogo le Karolo 52 ya MPRDA mabapi le diphokotšo tšeo di šišinywago tša mošomo goba tšeo di lekanyeditšwego mo Valterra Platinum, kudu diyuniti tša mošomo.
- Go kgokaganya tshepetšo ya ditsebišo, go ya le ka Karolo 189 le 189A ya LRA le Karolo 52 ya MPRDA.
Go hlabolla tirišano le Kgoro ya Mešomo le Bašomi mabapi le ditirelo tša Leano la Leago (mohlala, thušo ya thekniki, disenthara tša maele a mošomo, dihlopha tša karabelo ya phokotšo ya bašomi, bjalobjalo).
Go ngangišana le go hlabolla ditharollo tša go thibela tobo ya mešomo le phokotšo ya bašomi, go nyakišišwa bokgoni le dinyakwa tša tšwelopele ya Valterra Platinum, kudu diyuniti tša mošomo.
- Go tsena ka peakanyo ya maano a togamaano a go efoga goba go fokotša phokotšo ya bašomi mola go thekgwa boswareledi bja kgwebo le kgolo, gomme ka go dira bjalo go thibela diphokotšo tša mešomo tša ka moso.
- Go hlahloba leswa maano a phokotšo ya kgwebo le phokotšo ya bašomi go thibela tobo ya mešomo mola go dutše go matlafatšwa bophenkigisani le bokgoni bja Valterra Platinum, kudu diyuniti tša mošomo.
Go hlama le go phethagatša ditharollo tša go thibela tobo ya mešomo le phokotšo ya bašomi.
- Go lemoga ditharollo go mathata le ditlhotlo tšeo di ka tsogago gomme tša ama mošomo wa Valterra Platinum, kudu diyuniti tša mošomo.
Go hlama le go šišinya maano a maleba a go lokiša maemo.
Go dira dilo ka moka tšeo di nyakegago tšeo di amanago le go fihlelela dinepo tšeo di hlalositšwego ka godimo.

4.2 Mekgwa ya go boloka mešomo, go fana ka ditharollo tše dingwe le ditshepedišo bakeng sa go hlola polokego ya mešomo moo tobo ya mešomo e sa kgonegego go efogwa

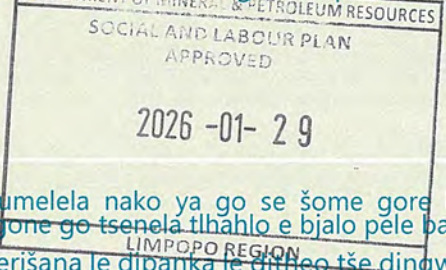
Tafola 65: Mekgwa ya go efoga phokotšo ya bašomi

Dinyakwa tša molao	Maikemišetšo a leano la leago le bašomi
Mekgwa ya go boloka mešomo le go efoga tobo ya mešomo le go theoga ga go thwala.	• Go phethagatša Karolo 189 ya Molao wa Dikamano tša Bašomi – tshepedišo ya tsebišo go ya ka Karolo 52 ya Molao wa Tlhabollo ya Didirišwa tša Diminerale le Petroliamo • (MPRDA), 2002; le Karolo 189. • Tsebišo go Boto ya Tlhabollo ya Diminerale le Meepo – tshepedišo ya tsebišo go ya ka Karolo 52(1)(a) ya MPRDA. • Go latela taelo ya Tona le go netefatša tsela yeo magato a go lokiša a tla tšewago ka yona. • Phetišetšo ya ka gare go meepo ye mengwe ya Valterra Platinum. • Go dira dikgopelo tša thušo ya bothekniki le thekgo go tšwa National Productivity Institute. • Go dira dikgopelo go Mining Qualifications Authority, e lego bolaodi bja thuto le tlhahlo ya lekala la meepo, bakeng sa dikabo tša diitšhelete tšeo di swanetšego.

4.3 Taolo ya phokotšo ya bašomi (go ya ka ditaelo tša Karolo 52(i) ya MPRDA le Karolo 189 ya LRA)

Tafola 66: Taolo ya phokotšo ya kgwebo le phokotšo ya bašomi

Dinyakwa tša melao	Maikemišetšo a leano la leago le bašomi (SLP)
Mekgwa ya go fana ka ditharollo tše dingwe le ditshepedišo bakeng sa go hlola polokego ya mešomo moo tobo ya mešomo e sa kgonegego go efogwa.	- Nolofatša dikgokagano le senthara ya ditirelo tša kgwebo ya mo gae gammogo le ditheo tše dingwe tša thekgo tše maleba. - Fana ka ditirelo tša thekgo ya kgwebo go bašomi ge ba sa le ba šoma gore ba kgone go hlahloba dikgetho tša bona. - Fana ka thušo le menthara ka ditekolonyakišišo le tlhabollo ya maano a kgwebo. - Akaretša thuto ya kgwebo le thuto ya bofheknikhatle bakeng sa boipereki.
Mekgwa ya go fana ka ditharollo tše dingwe le ditshepedišo bakeng sa go hlola polokego ya mešomo moo tobo ya mešomo e sa kgonegego go efogwa.	- Dumelela nako ya go se šome gore bašomi ba kgone go tšenela tlhahlo e bjalo pele ba tloga. - Rerišana le dipanka le ditheo tše dingwe tša go adimiša tšhelete go lekola le go nolofatša ditokišetšo bakeng sa bašomi bao ba nyakago go šomiša karolo goba tšohle tša ditshelete tša phokotšo ya mošomo bjalo ka seemelaparata sa dikoloto tša kgwebo. - Kelo ya mabokgoni le temogo ye ngwadilwego ya thuto ya pele, maitemogelo le mangwalo a thuto. - Diphetišetšo go bafepi ba tlhahlo bao ba amogetšwego ka molao. - Tšea leihlo masolo a dipasari. - Dihlahli tša kgato ka kgato mabapi le go thoma dikgwebo tša boipereki. - Maele ka go nyakana le mošomo. - Thušo ka go lemoga menyetla mmarakeng wa mešomo. - Go hwetša diphentšhele tša moepo. - Phihlelelo ya dikholego tša mmušo tša bao ba tšeago diphentšhele. - Peakanyo ya ditshelete bakeng sa go katoga mošomo. - Dikgonagalo tša go tlaleletša letseno la phentšhele. - Ditirelo tša kelo le boeletši bakeng sa batho bao ba amegago.

4.4 Mekgwa ya go fokotša seabe sa leago le sa ikonomi go batho, ditikologo le diikonomi fao phokotšo ya bašomi goba go tswalelwa ga lefelo la mošomo go netefaleditswego.

Tafola 67: Mekgwa ya go fokotša seabe sa leago le sa ikonomi go batho, ditikologo le diikonomi

Dinyakwa tša molao	Maikemišetšo a SLP
Mechanisms to ameliorate social and economic impact on individuals, regions and economies.	- Tlhahlo ya boipereki le mananeo a go thwalwa leswa. - Yuniti ya CED e tla kgokaganya kabo ya tlhahlo ya boipereki le mananeo a go thwalwa leswa bakeng sa bašomi ka moka bao ba amegago ke phokotšo ya bašomi. - Yuniti ya CED e tla fana ka tshedimošo go Foramo ya ka Moso. - Hlatha o be o tšeele hlogong masolo a di-SMME ao a bontšhago bokgoni bja go hlama menyetla ya mešomo ya ka moso ge go ka direga phokotšo ye kgolo ya bašomi. - Hlatha menyetla ya go hlama ditšhomišano tša di-SMME gore di kgone go fa moepo dithoto le ditirelo.

4.4.1 Thobamatswalo

Tafola 69: Dikgetho tša thobamatswalo tšeo di hwetšagalago go bašomi

Maikutlong	Thobamatswalo ya monagano goba lenaneo la thušo ya bašomi.
Ditšhelete	Thobamatswalo ya ditšhelete le taolo ya dikoloto.
Mešomo	E tla phethagatšwa go ya ka leano la Valterra Platinum la go phethagatša phetisetšo ya bašomi.

4.4.2 Mananeo ao a tlo phethagatšwago

Tafola 70: Mananeo ao a tlo phethagatšwago

Mananeo		Dinako
Mananeo a tlhahlo ya boipereki	Tlhahlo ya mabokgoni ao a ka šomišwago le ka ntle ga mošomo	Ye e tšwelago pele
Menyetla ya go tsenywa mošomong	Ge tlhokego e eba gona	Ge tlhokego e eba gona
Leano la tlhabollo ya mabokgoni ao a ka šomišwago le ka ntle ga mošomo	Hlahla bašomi ngwaga ka ngwaga go ya ka dinepo tša mabokgoni ao a ka šomišwago le ka ntle ga mošomo ka lefapheng la tlhabollo ya bašomi	Ye e tšwelago pele

4.5 Maanotiro

- Diforamo tša Ka Moso di hlamilwe lefelong le lengwe le le lengwe la mošomo gomme di a šoma.
 - Ka go tlaleletša phethagatšo ya Karolo 189 go ya le ka LRA, ditshepetšo tša MPRDA di tla latela, gomme di akaretša go tsebiša Boto gape le ditherišano le Tona ya DMRE.
 - Mo nakong ya go se fete kgwedi tše 24 tša diphokotšo tšeo tša bašomi, moepo o tla hlama maano a phethagatšo go okobatsa diflamorago tša phokotšo ya kgwebo yeo e ka akaretšago le phokotšo ya bašomi.
- Tlhahlo le hlahlelloeswa ya mabokgoni di tla fiwa bjalo ka karolo ya leano la go okobatša.
- Ditefelo tša kgapeletšo tšeo di beilwego di tla phethagatšwa.

Karolo 5

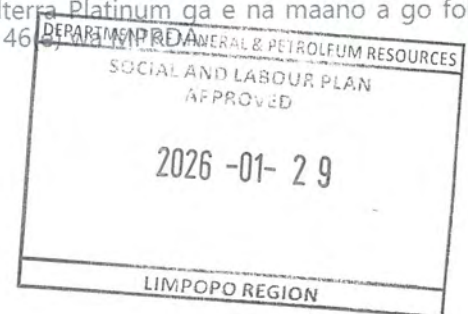
5 Tekanyetšo ya ditšhelete (Molawana 46 (e))

Tafola 7: Tekanyetšo ya ditšhelete ya ngwaga

Tekanyetšo ya ditšhelete bakeng sa nako ya mengwaga ye mehlano						
	2026	2027	2028	2029	2030	Palomoka
HRD	R71,999,704.74	R70,708,624.26	R73,884,674.12	R77,213,791.11	R80,092,848.30	R373,899,642.53
Diprojeke tša LED						R239,808,726.26
Taolo ya phokotšo ya kgwebo le phokotšo ya bašomi*	R199,500.00	R209,475.00	R219,948.75	R230,946.19	R242,493.50	R1,102,363.44
Palomoka	R71,695,204.74	R70,414,099.26	R76,940,737.30	R73,600,622.87	R79,831,341.80	R612,290,732.23

*Valterra Platinum e ikgafile R10,000.00 ka mošomi yo mongwe le yo mongwe bakeng sa tlhahlo ye e kgethegilego yeo e lebanyetšwego go thuša mošomi ka kotloloho go hwetša mabokgoni ao a amago dinyakwa tša gagwe ka nako ya phokotšo ya kgwebo le phokotšo ya bašomi ngwaga ka ngwaga wa ditšhelete.

Tekanyetšo ya ditšhelete ye e akanyetšwego ka tlase ga karolo ya taolo ya phokotšo ya kgwebo le phokotšo ya bašomi e balwa ka 1% ya bašomi ba Palomoka ngwaga ka ngwaga wa ditšhelete. Valtterra Platinum ga e na maano a go fokotša kgwebo goba go phokotša bašomi. Ditefelo tše di dirilwe go ya ka Molawana 46 (e).

Karolo 6

6 (Molawana 46 (f))

Nna, Kobus van den Berg, yo a saena tlase le yo a fiweditšwego tumelelo ke Valterra Platinum, ke ikgafile go latela dinyakwa tša tshedimošo, maikemišetšo le maemo bjalo ka ge go hlaloswa ka Leano la Leago le Bašomi.

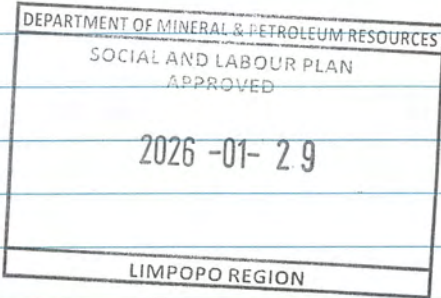
Saena Mokopane ka la 21 Phatwe 2025.

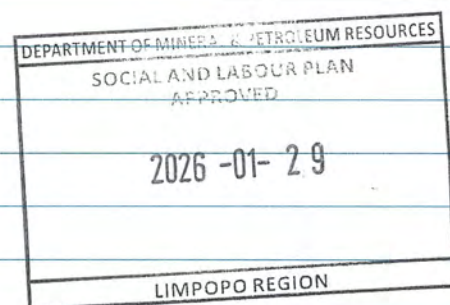
Kobus van den Berg
Molaodi wa kakaretšo yo mogolo
Moepo wa Mogalakwena

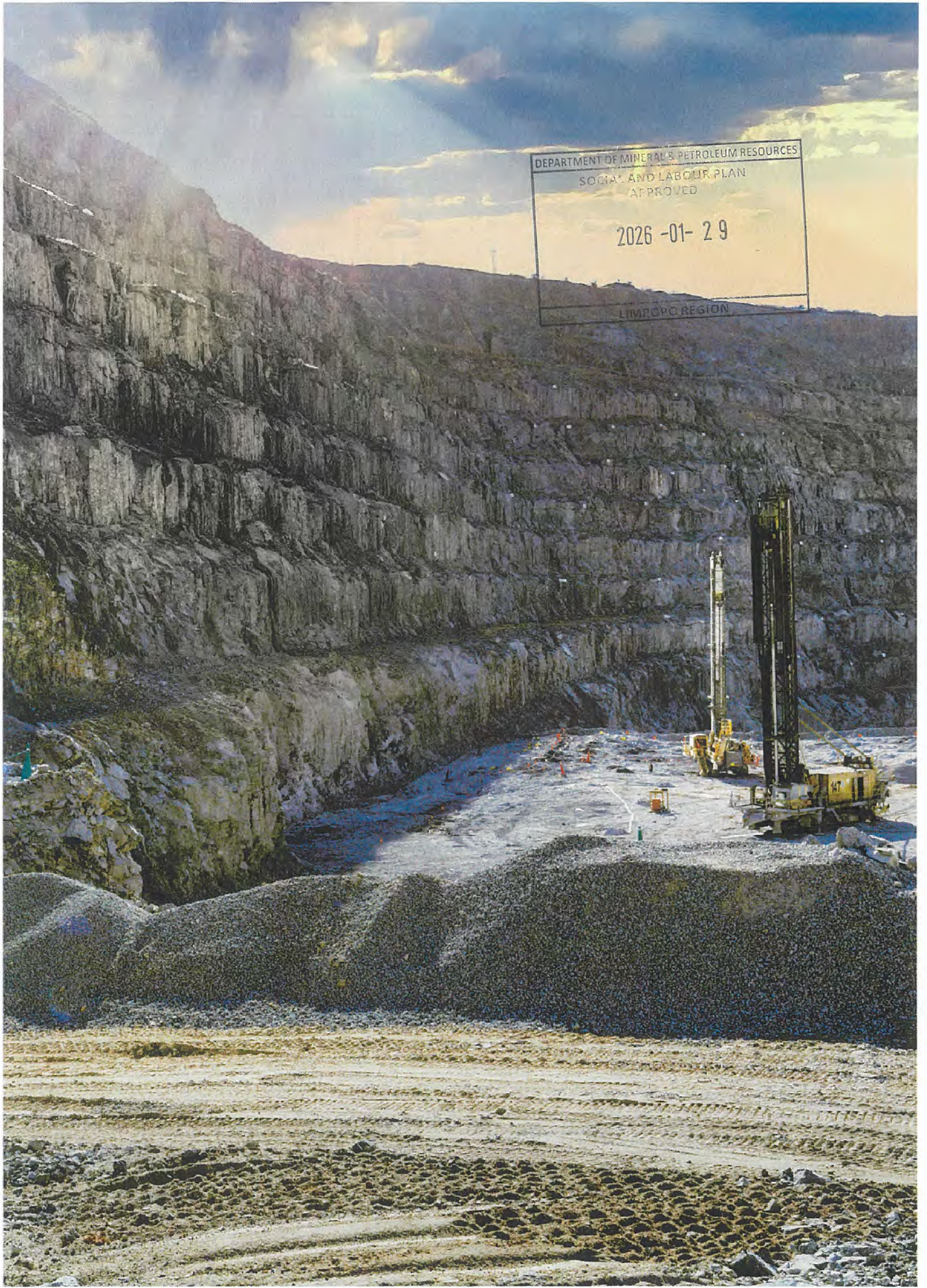

Matlakala

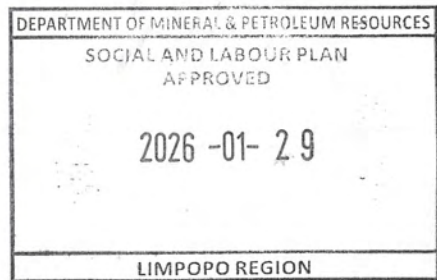

Matlakala

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED
2026 -01- 29
LIMPOPO REGION

Valterra Platinum Limited

Incorporated in the Republic of South Africa
Date of incorporation: 13 July 1946 Registration
number: 1946/022452/06 JSE code: AMS – ISIN:
ZAE000013181

www.valterraplatinum.com